

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ

አሳታሚ

**በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር
የህዝብ ግንኙነትና ልማታዊ ኮሙኒኬሽን ጽ/ቤት**

**ሁለተኛ እትም
ሚያዝያ 2005
አዲስ አበባ**

ማውጫ

	ገጽ
መግቢያ.....	1
መቅደም:- የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት ልማትና የኢትዮጵያ ህዳሴ	2
ክፍል አንድ:- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎች እና ተሞክሮዎች.....	15
1. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ.....	15
1.1 ራዕይና ዓላማ	15
1.2. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲ.....	15
1.3. እስካሁን የተገኙ ልምዶችና ያጋጠሙ ችግሮች.....	20
1.4. የውጭ ሃገር ተሞክሮ.....	24
ክፍል ሁለት:- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜና ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎች.....	27
2. የትርጓሜ አስፈላጊነት፣ የዓለም አቀፍ ትርጓሜ ተሞክሮ እና የሃገራችን ትርጓሜ.....	27
2.1. የትርጓሜ አስፈላጊነት.....	27
2.2. ዓለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ተሞክሮ	27
2.3. የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ	28
2.4. የተሻሻለው የጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ	31
2.5. ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎችና ንዑስ ዘርፎች.....	32
ክፍል ሶስት:- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠትና የድጋፍ ማዕቀፎች.....	34
3. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠት.....	34
3.1 መነሻ ሃሳብ.....	34
3.2 በምሥረታ ወይም ጀማሪ (Start-up) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ.....	35
3.3 በታዳጊ ወይም መስፋፋት (Growth) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ.....	37
3.4 በመብቃት (Maturity) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ.....	39
3.5 ለታዳጊ መካከለኛ የሚሰጡ ድጋፎች.....	40
4. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የድጋፍ ማዕቀፎች.....	41
4.1 ዓላማዎችና መርሆዎች.....	42
4.2 የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ.....	43
4.3 የገበያ ልማትና የግብይት የድጋፍ ሥርዓት ስትራቴጂ.....	48
4.4 የፋይናንስና ብድር አልግሎት የድጋፍ ሥርዓት ስትራቴጂ.....	53
4.5 የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት ልማት.....	57
4.6. የአንድ ማዕከል አገልግሎት አቅርቦት ስትራቴጂ.....	59
ክፍል አራት:- የስትራቴጂው ማስፈጸሚያ ስልቶች.....	62
5. የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ.....	62

5.1 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አቅም ግንባታ.....	62
5.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች አቅም ግንባታ.....	63
5.3 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ግንባታ.....	64
5.4 በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት አቅም ግንባታ.....	65
6. የስትራቴጂው አስፈጻሚ አካላት ድርሻ.....	65
6.1 የፌዴራል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ.....	65
6.2 የክልል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ.....	67
6.3 ተባባሪ ተቋማት.....	69
6.4 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አደረጃጀት.....	70
6.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማታዊ ተሳትፎ ማሳደግና ማጠናከር.....	75
6.6 የካውንስል አባላት ተግባርና ኃላፊነት.....	76
ክፍል አምስት፡- የማስተግበሪያ ማኑዋሎች/መመሪያዎች፣ ዓላማና መርሆዎች እና ማጠቃለያ.....	80
7. የማስተግበሪያ መመሪያዎች/ማኑዋሎች	80
7.1 የአንድ ማዕከል አገልግሎት መመሪያ	80
7.2 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት መመሪያ.....	80
7.3 የድጋፍ ሰጪ ተቋማት የሰው ኃይል ልማት መመሪያ.....	81
7.4 የማምረቻ፣ መሸጫና ገበያ ክላስተር ልማት አጠቃቀምና አስተዳደር መመሪያ.....	81
7.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የከተማ ብድርና ቁጠባ አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ.....	82
7.6 ፃ/ሞሣሪያዎች ሊዝ መመሪያ.....	83
7.7 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ ሽግግር አፈፃፀም መመሪያ፣.....	83
7.8 የገበያ ልማትና የግብይት ሥርዓት መመሪያ.....	84
7.9 የሞዴል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋት ማኑዋል፣.....	84
7.10 የዚግብ ምርመራ ማሳያ ማንዋል.....	85
ክፍል ስድስት፡- ማጠቃለያ.....	86

መግቢያ

ሀገራችን በዘረጋቻቸው የኢኮኖሚና የልማት መርሃ-ግብሮችና መልካም አስተዳደር ምስረታ በመታገዝ ባለፉት ተከታታይ ዓመታት ፈጣን ልማት አስመዝግባለች። በዚህ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ልማት ውስጥ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሀገራችን ኢኮኖሚ ውስጥ ወሳኝ ሚና እንዳላቸው በመታመኑ ባለፉት ዓመታት ለዘርፉ ልማት ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ስትራቴጂና ፖሊሲ ተቀርጾ ተግባራዊ ሲደረግ ቆይቷል።

ቀደም ሲል የተገኙትን ውጤቶች በተሻለ መንገድ ለመስቀጠል፣ የቀጣዩን አምስት ዓመታት የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ፣ እንዲሁም በዘርፉ በመንግሥት የተቀመጡትን ዋና አቅጣጫዎች ለማሳካት፣ ባለፉት የአምስት ዓመታት ፓኬጅ ትግበራ የተገኙትን ልምዶች በመቀመር እና ከውጭ ሀገር ተሞክሮ የተገኙትን ምርጥ ልምዶችን በማጥናትና ከራሳችን ሁኔታ ጋር በማጣጣም ይህ ሰነድ ተዘጋጅቷል።

ሰነዱ መግቢያውንና በመቅደም “የአነስተኛና ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች ልማትና የኢትዮጵያ ህዳሴ” በሚል ርዕስ የተገለጸውን ሳይጨምር በስድስት ክፍሎች የተደራጀ ነው። ክፍል አንድ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂ የተገለፀበት ነው። ሁለተኛው ክፍል በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዙሪያ ትርጓሜና ትኩረት የሚሰጣቸውን ዘርፎች የያዘ ሲሆን ይህም የስትራቴጂውን ዝግጅት ለመምራት፣ ግልጽነትና የጋራ ግንዛቤ እንዲፈጠር ያስችላል ተብሎ የተካተተ ነው። ሶስተኛው ክፍል የኢንተርፕራይዞቹን የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረጉ የድጋፍ ማዕቀፎች የሚሰጡበት አግባብ የተነተነበት ነው። አራተኛው ክፍል የተዘጋጀውን ስትራቴጂ ውጤታማ በሆነ መልኩ ለመፈጸም የሚያስችሉ ማስፈጸሚያ ስልቶች የቀረበበት ነው። አምስተኛው ክፍል የስትራቴጂው ማስተግበሪያ ሰነዶች ይዘት የቀረበበት ሲሆን ስድስተኛውና የመጨረሻው ክፍል የስትራቴጂው ማጠቃለያ የተገለጸበት ነው።

መቅደም

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት ልማትና የኢትዮጵያ ህዳሴ

በኢንዱስትሪ ልማት እቅዳችን ውስጥ ወሳኝ ቦታ የተሰጠው ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ነው። ይህ የሚሆነው በቅድሚያ በከተሞች የስራ እድል የሚፈጥረው ዋናው ዘርፍ ይኸው በመሆኑና የኢኮኖሚ ልማት እቅዳችን አንድ መሰረታዊ ማጠናጠኛ የሥራ እድል መፍጠር በመሆኑ ነው። አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ዋነኛ የስራ እድል ፈጣሪ ኃይሎች የሚሆኑት እንደኛ ባሉ አገሮች ብቻ ሳይሆን እንደአሜሪካ ባሉ የበለፀጉ አገሮችም ጭምር ነው። ስለሆነም ለአሁኑ ብቻ ሳይሆን ለዘላቂታውም ዋናዎቹ የሥራ እድል ምንጮች ስለሆኑ ከወዲሁ ቅድሚያ ሰጥተን ልናጠናክራቸው ይገባል።

ለተቋሞቹ ቅድሚያ የምንሰጠው በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍም ቁልፍ የምርትና እድገት ተቋሞች ስለሆኑና መሆንም ስለሚገባቸው ነው። በኢንዱስትሪና ማኑፋክቸሪንግ ልማት የላቀ ደረጃ ላይ የደረሰውና እንደነ ቶዮታና ሶኒ ያሉ ዓለም አቀፍ ግዙፍ ኩባንያዎችን ያፈለቀችው ጃፓን ሳትቀር ከ50 በመቶ በላይ የሚሆነው የማኑፋክቸሪንግ ምርቷ የሚመረተው በአነስተኛና ጥቃቅን የማኑፋክቸሪንግ ተቋሞች ነው። እናም ተቋሞቹ ለአሁኑ ብቻ ሳይሆን የህዳሴው ጉዟችን ሲጠናቀቅም በኢንዱስትሪ በተለይም በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ዋናዎቹ አምራች ኃይሎች መሆናቸው ስለማይቀር፤ ኢንዱስትሪን በተለይም ማኑፋክቸሪንግን በከፍተኛ ፍጥነት ለማሳደግ የተቀየሰው እቅዳችን የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማትን በቅድሚያ ማየት አለበት። በአነስተኛና ጥቃቅን ተቋምነት የጀመሩት ብዙዎቹ ተቋሞች በሂደት የመክሰም ወይም አነስተኛና ጥቃቅን ሆነው የመዘለቅ እድላቸው በጣም ሰፊ ነው። ወደ መካከለኛና ከፍተኛ የሚሸጋገሩትም በጣም ጥቂቶች መሆናቸው አይቀርም። ይሁንና ጠንካራና በተግባር የተፈተኑ ትልልቅ ባለሀብቶች ዋናው መፍጠሪያ መንገድ ይኸው መሆኑ አይቀርም። ያሉን አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች (ሻል ያሉት) ቢያንስ ግማሽ ሚሊዮን ቢሆኑ ከእነዚህ ውስጥ 99 በመቶ ባለበት የሚረጉ ወይም የሚከስሙ ቢሆኑና 1 በመቶ ወደ መካከለኛና ከፍተኛ ተቋምነት ቢሸጋገሩ ከ5 ሺ የማያንሱ ከፍተኛና መካከለኛ ተቋማትና ባለሀብቶች የፈጠሩ ማለት ነው። እናም የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት ዘርፍ የልማታዊ ባለሀብት መፈልፈያ መሳሪያችን በመሆኑም ጭምር በቅድሚያ ልንመለከተው ይገባል።

ከላይ የተጠቀሱት ምክንያቶች እንደኛ ላሉ ታዳጊ ሀገሮች ብቻ ሳይሆን አብዛኛዎቹ በእጅጉ ለበለፀጉ አገሮችም ጭምር የሚያገለግሉ ምክንያቶች ናቸው። ከዚህም በተጨማሪ የራሳችን የሆነ ፖለቲካዊ ምክንያትም አለን። በገጠር የልማታዊ መንግሥታችን መሰረት አርሶ አደሩ ነው። ግንባር ቀደም መሪውም ሀብታሙ አርሶ አደር እንደሆነና የልማታዊ መንግሥታችን በወሳኝ መልኩ የአርሶ አደሩን ጥቅም የሚያረጋግጥ መንግሥት እንደሆነ ይታወቃል። በዚህ ጠንካራ መሰረት ላይ ሆነን ነው ሌላውንም የህብረተሰብ ክፍል ከጎናችን ለማሰለፍና ልማትና ዴሞክራሲን አጣምረን ወደፊት መራመድ የምንችለው። በከተሞች የአርሶ አደሩን ያህል መሰረት ሊሆን የሚችለው በብዙ መልኩ ከአርሶ አደሩ ጋር የሚያመሳሰል ባህሪ ያለው ጉልበቱንና ንብረቱንም አጣምሮ ሀብት ለመፍጠር የሚረባረበው የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋም ተዋናይ ነው። ንብረቱን ብቻ ሳይሆን ጉልበቱንም አረባረቦ መኖር የሚገደድ፣ አነስተኛና ጥቃቅን በመሆኑ የኪራይ ሰብሳቢነት ፍርፋሪ ካልሆነ እፍታውን መጋራት የማይችል፣ የከተማውን ህዝብ ዋነኛ ክፍል የሚሸፍን በመሆኑ ከማንም በላይ በመስመራችን ተጠቃሚ ነው። ስለሆነም የልማታዊ መንግሥታችን አስተማማኝ መሰረት ሊሆን የሚችል ነው። መንግሥታችን በከተማ ይህን ኃይል በጠንካራ መሰረትነት በመያዝ ነው ሌላውን ማንቀሳቀስ የሚችለው። እናም ለዚህ ኃይል ቅድሚያ ትኩረት ሰጥቶ በልማትና በዴሞክራሲ ጎዳና እንዲራመድ ማድረግ መላውን የከተማ ህዝብ ለተመሳሳይ ዓላማ ለማንቀሳቀስ የሚያስችል ቁልፍ ስትራቴጂያዊ ቦታ መቆጣጠር ማለት ስለሆነም ጭምር ነው ዋናው የትኩረት አቅጣጫችን ይህን ዘርፍ ማጠናከር የሚሆነው።

ብዙውን ጊዜ አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ማስፋፋት የኋላ ቀርነት ምልክት፣ የአማራጭ መጥፋት መገለጫ ተደርጎ ይወሰዳል። ይህ በህዝቡ ብቻ ሳይሆን በኢህአዴግ ውስጥም የሚንፀባረቅ አመለካከት ነው። ይህም ወደ ህዋ የሚመጥቁ ማሸኖች የሚጠቀሙባቸው የተለያዩ መለዋወጫዎችና እቃዎች ሳይቀር በእንደነዚህ አይነት ተቋሞች የሚሰሩ መሆናቸውን ካለመገንዘብ የመጣ ነው። ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋሞችን በህዳሴው ጉዞ ለጊዜው መጠቀሚያ አድርገን በሂደት የምናራግፋቸው ቡቱቶዎች አድርጎ ከማየት የመነጨ ነው። ይህ አመለካከት ካልተስተካከለ፣ የተቋሞቹ ወሳኝ ስትራቴጂያዊ ፋይዳ በሚገባ ካልተጨበጠ በስተቀር ህዳሴ ብሎ ነገር እስከነአካቴው እንደማይኖር ሊሰመርበት የሚገባውም በዚህ ምክንያት ነው።

የተቋሞቹን ቁልፍ ስትራቴጂያዊ ፋይዳ መገንዘብና ለዕድገታቸው በቂ ትኩረት መስጠት የጉዳዩ መጀመሪያ እንጂ መጨረሻ እንዳልሆነና ሊሆንም እንደማይችል ማስተዋል ያስፈልጋል። እነዚህን ለማልማት በምናደርገው ጥረት ያሉት ችግሮች ምን እንደሆኑ ተገንዝበን ችግሮቹን ለመቅረፍ የሚያስችለንን አቅጣጫም መቀየስ ይኖርብናል። የተቋሞችን ልማት የሚገቱ በርካታ ችግሮች ቢኖሩም ወሳኙ በተለያዩ መልክ የሚገለፀው ኋላ ቀር የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ነው። ከዚህም ባሻገር ተቋሞቹ የቴክኖሎጂ፣ የክህሎት፣ የካፒታል እና የገበያ እጥረት ችግር ስላለባቸው እድገታቸው ሊፋጠን አልቻለም።

ዋናው የአስተሳሰብ ማነቆ በተለያዩ መልኮች የሚገለፅ ቢሆንም በአሁኑ ወቅት ጎልተው የሚታዩትን መገለጫዎችን እንደሚከተለው ማስቀመጥ ይቻላል። የተቋሞቹ የኋላ ቀርነት መገለጫ ግዝፈታቸው ሳይሆን የሚጠቀሙበት አሰራርና ቴክኖሎጂ ኋላቀር በመሆኑ እንደሆነ ካለመገንዘብ ተቋሞቹን ጥቃቅንና አነስተኛ በመሆናቸው ምክንያት ብቻ የድህነትና የኋላቀርነት መገለጫ አድርጎ መውሰድና ተቋሞቹን ማጣጣል አንዱ መሰረታዊ የአስተሳሰብ ችግር ነው። ተምሮ ስልጥኖ መቀጠርን እንጂ ስራ መፍጠርን እንደ ዋነኛ አማራጭ አለመውሰድ ሌላው የአስተሳሰብ ችግር ነው። በድህነት ማእቀፍ ተሁኖም ቢሆን ገንዘብና ጊዜን ቆጥቦ፣ ራስን በመቻል መርህ ተጣጥሮ ኑሮን ከማሻሻል ይልቅ ሁሉንም ችግሮች በድጋፍና በድጎማ ለመፍታት የመሞከር የጠባቂነት አመለካከት ሌላው መገለጫ ነው። የምርት ጥራት ላይ ያለው አመለካከት ጥሩ ሥራ ሰርቶ በዚሁ ከመከራትና ከመጠቀም ይልቅ እንደምንም ለጣጥፎ ሽጦ ለመጠቀም የመሞከር አስተሳሰብም ሌላው መገለጫ ነው። ሌሎችም ብዙ መገለጫዎች አሉ። ዋናው ነገር በጉዳዩ ላይ ልማታዊና ዴሞክራሲያዊ አስተሳሰብ ያልሰፈነ መሆኑ ነው።

ተቋሞቹ ሲቋቋሙ ቢያንስ በመጀመሪያ ከፍተኛ የካፒታል እጥረት የሚያጋጥማቸው መሆኑ ሌላው ማነቆ ነው። ይህ በከፊል በተዋንያኑና በተዋንያኑ ቤተሰቦች በራሳችን ቁጠባና ጥረት ራሳችንን ማቋቋም አለብን የሚል ጠንካራ እምነት ካለመያዙ የሚመነጭ ነው። በሌላ በኩል ስራ ለማስጀመር የሚያስፈልገው ካፒታል ቢያንስ በአንዳንድ ዘርፎች ተዋንያኑ ሊጠቀሙበት ከሚችሉት በላይ ስለሚሆንና ለዚሁ አጥጋቢ መፍትሔ በተፈለገው መጠን ስለማይገኝ ነው። ተቋሞቹ አሰራራቸውና ቴክኖሎጂያቸው ኋላቀር መሆኑና ይህንን ኋላቀርነት በማስወገድ ረገድ ቁርጠኝነት የሚጎድላቸው መሆኑም ሌላ ማነቆ ነው። ተቋሞቹ የሚያመርቱት ሸቀጥና አገልግሎት ገበያ የማግኘት ችግር የሚያጋጥመው መሆኑም ሌላው ችግር ነው። ይህ ችግር የሚመነጨው በአንድ በኩል ገበያው የሚፈልገውን ምርት ወይም አገልግሎት በበቂ ጥናት ላይ ተመስርቶ በመለየት በተወዳዳሪ ጥራትና ዋጋ ለማቅረብ ካለመቻል፣ በሌላ በኩል ደግሞ የገበያ ችግርን በራስ ጥረት

ለመፍታት በቂ ጥረት ካለማድረግ ይነሳል። ከዚያም ባሻገር ተዋንያኑ የገበያ ችግራቸውን ለመፍታት የሚያደርጉትን ጥረት ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመደገፍ የሚያስችል ጠንካራ ስርዓት ያለመኖሩም አንድ የችግር ምንጭ ነው።

አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን የልማት ችግሮች ለይተን የመፍትሔ አቅጣጫ ስናስቀምጥ ከላይ ከተጠቀሱት ጉዳዮች መነሳት አለብን። ከዚህ ስንሳ ዋናው ችግር በድርጅታችንና በህዝቡ ውስጥ ያለ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት እና ተግባር እንደሆነ ተገንዝቦን ዋናው ርብርባችን ይህን በመፍታት ላይ ማተኮር ይኖርበታል ማለት ነው። የተሳሳተን አመለካከት ተኪ በሆነ ትክክለኛ አመለካከት እንዲሁም የተሳሳተ ተግባር በትክክለኛ አሠራርና ተግባር ለማስተካከል የማያቋርጥ ትምህርት፣ ስልጠናና የሃሳብ ትግል ማካሄድ ያስፈልጋል። ከዚህ ጎን ለጎንና በዋናነትም የአለት ተአለት የልማት ተግባርን መሰረት በማድረግ ህዝቡ ከራሱ ልምድ ወደ ትክክለኛው አስተሳሰብ እንዲሳብ የማድረግ ስራ መስራትን ይጠይቃል። ይህ መሰረታዊ መርህ በሁሉም የተሳሳቱ አመለካከቶች ላይ የሚካሄደውን ትግል የምናካሂድበትን አቅጣጫ የሚወስን ነው።

ከላይ ከተቀመጠው መርህ በመነሳት በሁሉም የመንግሥት አካላት ውስጥ ስለዘርፉ ምንነት፣ በዘርፉ ልማት ላይ ስላሉት የተሳሳቱ አስተሳሰቦች ዘርፉን ለማልማት መሰራት ስላለባቸው ጉዳዮች ትክክለኛና ጥልቀት ያለው አመለካከት እንዲፈጠር የማያቋርጥ የውይይት፣ የትምህርት፣ የስልጠናና የአስተሳሰብ ትግል ስራን መስራት አለብን ማለት ነው። በዚህ ላይ ተመስርተን ሻል ያለ አመለካከት የያዙትንና የተሻለ አመራር ሊሰጡ የሚችሉ መሪዎቻችንን በከተማ በተለይም አነስተኛና ጥቃቅን ዘርፍ ልማት እንዲመደቡ ማድረግ አለብን ማለት ነው። በዚህ መልኩ አቅማችንን መርጠንና በተሻለ አኳኋን አደራጅተን ህዝቡ የሚካሄደውን የዘርፉን ልማት ስራ እንዲመሩ ማሰማራት አለብን ማለት ነው። ወደ ዘርፉ ልማት ስራ ከገቡ በኋላም በልማት ሂደቱ በተግባር ከሚታዩ ክስተቶች በመነሳት የመሪዎቻችንን የመምራት አቅም በማሻሻል የማያቋርጥ የግምገማ፣ የስልጠና ዑደት ውስጥ መግባት አለብን ማለት ነው። በአሁኑ ሰአት በዘርፉ የተሰማራው አመራራችን ከገጠር ልማቱ አመራራችንም በእጅጉ የደከመ ነው። ይህ የሚሆንበት ምክንያት በአንድ በኩል ከተማው የኪራይ ሰብሳቢነት የፖለቲካ ኢኮኖሚ የተቀዳጀበት በመሆኑ ሲሆን፣ ሌላው ምክንያት ግን በዘርፉ ጠንካራ አመራር ለመፍጠር የተሰራው ስራና ለስራው የተሰጠው ትኩረት አነስተኛ ስለሆነ ነው። በከተማ የኪራይ ሰብሳቢነትን መሰረት ለመናድ የምናደርገው ትግል እንደተጠበቀ ሆኖ ጠንካራ አመራር የመፍጠር ስራችን ግን ከላይ በተጠቀሰው አኳኋን ከመቼውም ጊዜ የላቀ ትኩረት ተሰጥቶት ሊፈፀም ይገባዋል።

በአስፈጻሚ አካላት ውስጥ በዘርፉ ልማት ላይ የሚታየውን የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ለማስወገድ የሚደረገው ትግል በህዝቡ ውስጥ ለተመሳሳይ ዓላማ ከሚካሄደው ትግል ተነጥሎ ሊካሄድም ሊሳካም እንደማይችል የሚታወቅ ነው። በተመሳሳይ መልኩ አስተሳሰብን ለመቀየር የሚደረገው ትግል ከዕለት ተዕለት የልማት ተግባራዊ ርብርብ ውጭ ሊታሰብም ሊካሄድም እንደማይችል ይታወቃል። ስለሆነም በአስፈጻሚ አካላት ውስጥ የሚካሄደው ከላይ የተዘረዘረው ትግል በህዝቡ ውስጥ ከሚካሄደው ትግል ጋር በቅርብ ተሳስሮና ተቀናጅቶ መፈፀም አለበት። በጉዳዩ ላይ ያሉትን የተሳሳቱ አመለካከቶች ከትምህርት ቤት የስነ-ዜጋና የስነ-ምግባር ትምህርት ጀምረን ባሉን የህዝብ መድረኮች ሁሉ በትክክለኛ አመለካከቶች ለማስተካከል መረባረብ አለብን። በተለይም የተዋንያኑን የራሳቸውን አደረጃጀቶች በመፍጠርና በማጠናከር የአስተሳሰብ ትግሉ ዋና ማዕከል ማድረግ አለብን። በዚህ ረገድ የወጣቶች፣ የሴቶች፣ የተለያዩ የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች አደረጃጀቶች ዋና መድረክ ሆነው ማገልገል አለባቸው።

እነዚህ አደረጃጀቶች በተደራጀ አኳኋን ዘርፉን የሚመለከት እቅድ ሲወጣ፣ እቅድ ሲፈፀምና አፈፃፀሙ ሲገመገም ዋናው ተዋንያኑ መሆን አለባቸው። በእቅድ አወጣጥ፣ አፈፃፀምና ግምገማ ሂደት ሁሉ ውይይትና ክርክር መኖሩ ስለማይቀር እነዚህ ውይይቶችና ክርክሮች የተሳሳቱ አመለካከቶችን ለማስወገድ ልንጠቀምባቸው ይገባል። ይህ ስራ ከስልጠናና ትምህርት ስራ ጋር ተጣምሮና ተቀናጅቶ መፈፀምም ይኖርበታል።

ከላይ የተጠቀሰው የአስተሳሰብ ትግል ውጤታማ ሊሆን የሚችለው ከተጨባጭ ተግባር ጋር ሲተሳሰር በመሆኑ ተዋንያኑ ወደ ስራ ሲገቡ ሊከተሏቸው የሚገቡ ከኪራይ ሰብሳቢነት የፀዱ መመሪያዎችና እቅዶችን አውጥተን እነዚህን ለማስጨበጥ ከመሞከር መጀመር አለብን። በዚህ ደረጃ የሚቀመጡ መመሪያዎችና እቅዶች ትንንሾቹንም ሆነ ትልልቆቹን አስተሳሰብን በመቀየር ረገድ ካላቸው ፋይዳ በመነሳት አይተን ማስፈፀም አለብን። ለምሳሌ ግብር መክፈልን ብንወስድ ከአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች በሚሰበሰብ ግብር የመንግስት ፋይናንስ ችግር አንድ ጋት እንደማይንቀሳቀስ እናውቃለን። ግማሽ ሚሊዮን አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ተሰብስበው ሊከፍሉት የሚችሉት ግብር ሁለት ሶስት ትልልቅ ተቋሞች ከሚከፍሉት ጋር እንደማይመጣጠን እናውቃለን። ነገር ግን ንፁህ የሂሳብ ደብተር መያዝ፣ ግብር የመክፈል አስተሳሰብ መፍጠር ፋይዳው ከእነርሱ ከምትጠራቀመው ሳንቲም በእጅጉ የፀዳ በመሆኑ የግብር እፎይታ ሲሰጣቸውም በህጉ መሰረት፣ የእፎይታው ጊዜ ሲያልፍም በህጉ መሰረት በሳንቲም የሚቆጠርም ቢሆን ግብር እንዲከፍሉ ማሳመንና ማስፈፀም ይኖርብናል።

ትክክለኛ መመሪያዎችና እቅዶች አውጥተን ለማስረዳትና ለማሳመን የምናደርገው ትግል እንደተጠበቀ ሆኖ ዋናው ጉዳይ ይህንኑ ትክክለኛ አቅጣጫ በመከተል የላቀ ውጤት ያስገኙ ሰዎችን ማእከል አድርገን የምንሰራው ስራ ነው። በዚህ ደረጃ የሚታዩት መጀመሪያ ላይ ጥቂት ቢሆኑም በጥንቃቄ እስከተመረጡ ድረስ በሞዴልነት በሰፊው እንዲታወቁ፣ ከስራ ውጤታቸው ጋር የሚመጥን እውቅናና ማበረታቻ እንዲሰጣቸው በማድረግ ሌላው በፍላጎቱ እነርሱን የሚከተልበት ሁኔታ መፍጠር አለብን። እነዚህን ግንባር ቀደሞች ወደ ድርጅታችን ለመሳብ በሞዴል ተግባራቸው ሌላውን እንዲመሩና እንዲያንቀሳቅሱ ማብቃት አለብን። በተመሳሳይ መልኩ ከኪራይ ሰብሳቢነት አልላቀቅ ብለው የሚከስሙትን ከማክሰም ይልቅ ከስህተታቸው እነሱም ሌላውም እንዲማር ማድረግ አለብን። ይህ በተግባር ግንባር ቀደሞችን የመፍጠር፣ የማንቀሳቀስና የማጠናከር ስራ ከላይ ሰፋ ብሎ ከተገፀለው የአስተሳሰብ ትግል ጋር ተጣምሮ ነው ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት ዋነኛ ማነቆ የሆነውን አስተሳሰብ በተያዘው ሂደት ማስወገድ የምንችለው።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን የካፒታል እጥረት ለመፍታት የሚያስችለው ትክክለኛው ልማታዊ መንገድ በአንድ በኩል ተዋንያኑና ቤተሰቦቻቸው ገንዘባቸውንና ጊዜያቸውን ቆጥበው ራሳቸውን ለማሻሻል ለሚያደርጉት ጥረት መነሻ እንዲሆን በማድረግ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ከእነርሱ ጥረት በላይ የሆነውን በመንግስትና በፋይናንስ ተቋሞች የጋራ ጥረት ማቃለል ነው። ትክክለኛው ልማታዊ አቅጣጫ ይኸው ከሆነ የዘርፉ ልማት መመሪያችንም ይኸው መሆን አለበት ማለት ነው። እናም በራሱ ወይም በቤተሰቡ ጥረት መነሻ ካፒታል የማያቀርብ ሰው የብድር አገልግሎት ማግኘት ሊፈቀድለት አይገባም ማለት ነው። በእርግጥ ወጣቶቹ ያጠራቀሙት ገንዘብ ላይኖራቸው ይችላል። ነገር ግን ብዙዎቹ (የአርሶ አደሩን ልጆች ጨምሮ) ቤተሰቦቻቸው የተወሰነ መነሻ ካፒታል ሊሰጧቸው ይችላሉ። ቤተሰብ ለልጆቹ መሻሻል ተጨንቆ መስዋዕት መክፈል ካልቻለ መንግስት ከቤተሰብ በላይ በወጣቶቹ ላይ እምነት የሚያሳድርበት ወይም ተንከባካቢ የሚሆንበት አሳማኝ ምክንያት የለምና። ይህም ሆኖ ቤተሰቦቻቸው የሚላስ የሚቀመስ የሌላቸው ወጣቶችና ሴቶች መኖራቸው አይቀርም። እነዚህን መነሻ ካፒታል ወደማይጠይቅ ሥራ (ለምሳሌ የኮብል ስቶን ሥራ፣ የወርቅ ለቀማ ሥራ ፣ የኮንስትራክሽን ሥራ...) ቅድሚያ ሰጥተን ልናስማራቸው ይገባናል። መሃይሙም የዩኒቨርሲቲ ምሩቁም ስራን ካልተጠየፈ በስተቀር መነሻ ካፒታል ሳያስፈልገው የሚሰራበት እድል ተሰጥቶት ከሚያገኘው ገንዘብ ውስጥ የተወሰነውን በግዴታ እንዲቆጥብ ማድረግ አለብን። ስራን የሚጠየፍ ወይም መቆጠብ የማይፈልግ ሰው የራሱን አማራጭ የመውሰድ መብቱ ይከበራል። የድሃ ልጅ በመሆኑ መነሻ

ካፒታል ያጣ ነገር ግን ስራን የማይጠየቁና በራሱ ቁጠባና ጥረት ለመሻሻል ዝግጁ የሆነውን ግን ቅድሚያ ሰጥተን እንደዚህ አይነቱን የስራ እድል ልንሰጠው ይገባል። እናም መነሻ ካፒታል የማይፈልጉ የመንግስት ፕሮጀክቶችን ለመቆጠብና ስራን ሳይጠየቁ ለመስራት ዝግጁ ለሆኑት ብቻ ክፍት በማድረግ ወላጆቻቸው ድሃ የሆኑትን ሰዎች ችግር መፍታት አለብን።

ከላይ በተጠቀሰው አኳኋን ወይ ከቤተሰብ በሚያገኙት መነሻ ወይም ካፒታል በማይጠይቅ ሥራ ተሰማርተው በግዴታ ቁጠባ በሚያገኙት መነሻ ወይም በሌላ ማንኛውም መንገድ መሟላት ያለበትን መነሻ ላጠራቀሙ ወጣቶች ሊያስኬድ የሚችል የስራ ሃሳብ እስካላቸው ድረስ የጎደላቸውን ልናሟላቸው እንችላለን። አንዱ መሰረታዊ መፍትሔ የካፒታል ወጪያቸውን መቀነስ ነው። ከካፒታል ወጪ ውስጥ ትላልቆቹ የመሥሪያ ወይም የመሸጫ ቦታና የካፒታል እቃ(የማምረቻ ማሽነሪ) ወጪዎች ናቸው። ከተሞቻችን በሼድ ስራ ሽፋን የሻገቱ አካባቢዎችን በማይፈጥሩበት አኳኋን ደረጃውን የጠበቀ ግን በተመጣጣኝ ዋጋ የተሰራ የመስሪያና የመሸጫ አካባቢ መገንባት ይኖርባቸዋል። በከተማ ከምናወጣው ወጪ ውስጥ ከትምህርትና ስልጠና ቀጥሎ እጅግ ተመራጭ የሆነው የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋም ልማት ነውና የመስሪያና የመሸጫ ቦታ ግንባታ ስራ ከማንኛውም የከተማ ልማት ስራ ቅድሚያ ሊያገኝ ይገባል። ለነገሩ ትልልቅና መካከለኛ ኢንዱስትሪዎች በባህሪያቸው በውሱን አካባቢዎች የመሰባሰብ ባህሪ ስላላቸው ከ90 በመቶ በላይ የሚሆኑት ከተሞቻችን እንደዚህ አይነት ኢንዱስትሪዎች የማግኘት እድል ዛሬም ሆነ ለወደፊቱ አይኖራቸውም። ለሁሉም ከተሞች ሊዳረስ የሚችለው የኢንዱስትሪ ልማት የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት ስለሆነ ለነዚህ ሲባል የተጠቀሱትን ማእከላት በሁሉም ከተሞች መገንባትና ፍላጎትን መሰረት በማድረግ በየጊዜው ማስፋትና ማሻሻል እጅግ አስፈላጊ ይሆናል። ተቋሞቹ ከነዚህ ማእከላት በተመጣጣኝ ዋጋ ቦታ በመከራየት ለግንባታ ከፍተኛ የካፒታል ወጪ ሳያስፈልጋቸው ሥራ እንዲጀምሩ ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል።

እዚህ ላይ በርካታ ጥንቃቄ የሚያስፈልጋቸው ጉዳዮች እንዳሉ ሊሰመርበት ይገባል። በመጀመሪያ ደረጃ ስራውን በዝቅተኛ ወጪ ለመስራት በሚል ሽፋን በከተሞች በቆርቆሮ የጣሳ ቤቶች አካባቢዎችን የማስፋፋት ጉዳይ መወገድ አለበት። በሌላ በኩል ደግሞ በቁጠባ ቤቶች ስራ እንዳየነው በከተማው ካለው ፍላጎት በላይ የሆነ ህንፃ በከፍተኛ ዋጋ ሰርተን ተገትሮ መቅረት እንዳይመጣ በመጠነኛ ዋጋ ግን ደረጃውን በጠበቀ ውሱን ማእከል (በገበያ ፍላጎት ላይ ተመስርተን) ጀምረን ፍላጎቱን ተከትለን በቀጣይነት የማስፋት አቅጣጫ መከተል ይኖርብናል። ሌላው ጉዳይ የቦታው አቀማመጥ ተዋንያኑ ገበያ ለማግኘት የሚያስችላቸው ለስራ

የሚያመች እንጂ የአገር ጫፍ ላይ ተነጥለው የሚቀመጡበት ወይም በከተማው እምብርት ላይ ሰፍረው ለወደፊቱ መስፋፋት የማይችሉበት የቦታ አመራረጥ እንዳይኖር መጠንቀቅ ነው። በተመሳሳይ መልኩ ሁሉም በየወቅቱ ተመጣጣኝ ኪራይ የሚከፍልበት፣ ያልከፈለ ከቦታው እስከመባረር የሚደርስ ቅጣት የሚያገኝበት፣ መከራየት የሚፈልግ ተዋናይ ሁሉ ግልነት በሰፈነበት አካሄድ ቦታ የሚያገኝበት ስርዓት መፈጠር አለበት። ኪራይ ሰብሳቢነትን በማያጠናክር መንገድ የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማትን በማፋጠን የሁሉንም ከተሞቻችን ልማት ለማቀላጠፍ የሚያስችል ቁልፍ መሳሪያ ነውና ይህ የመስሪያና መሸጫ አካባቢዎችን ስርቶ የማከራየት ስራ ከየትኛውም የከተማ ልማት ስራ በላይ አይተን ልንፈፅመውና እስካሁን በመስኩ ያገኘውን ልምድ ቀምረን በቀጣይነት ልናሻሽለው የሚገባን ጉዳይ ነው።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች የካፒታል ወጪን ለመቀነስ የሚረዳው ሌላው ስልት የሚፈልጓቸውን የማምረቻ መሳሪያዎች በሊዝ መልክ እንዲያገኙ ማድረግ ነው። እንደዚህ አይነቱን የሊዝ አገልግሎት የሚሰጡ ኩባንያዎች በአገር አቀፍ ደረጃ መፍጠርና ማጠናከር ከተቻለ የሁሉንም ተቋም የማምረቻ መሳሪያ ፍላጎት በዚህ መልኩ ማርካት ባይቻልም በርካታዎች ከፍተኛ መነሻ ሳያስፈልጋቸው ቤትም ማምረቻ መሳሪያም ተከራይተው ስራ የሚጀምሩበትና በሃደት ሃብታቸውን እያከማቹ የሚሄዱበት ሁኔታ መፍጠር ይቻላል።

ሶስተኛው መንገድ የካፒታል መጠን ለመቀነስ የሚደረገው ጥረትና ተዋንያኑ የራሳቸውን መነሻ ገንዘብ እንዲያዋጡ ለማድረግ በተቀመጠው አቅጣጫ ላይ በመመስረት የሚጎድለውን ለማሟላት የሚካሄደው የብድር አቅርቦት ስራ ነው። ብድር ከላይ የተጠቀሱ ቅድመ ሁኔታዎች ተሟልተው የተበዳረው ሂሳብ በአግባቡ ተፈትሾ አጥጋቢ ሆኖ ሲገኝ የሚሰጥና በወቅቱ የሚሰበሰብ እስከሆነ ድረስ የኪራይ ሰብሳቢነት ማጠናከሪያ ሳይሆን የልማት ማጠናከሪያ ነው የሚሆነው። እናም ለተዋንያኑ የተሟላ የባንክ አገልግሎት (ቁጠባ፣ ብድር ወዘተ) የሚሰጡ ባንኮችን ማስፋፋትና ያሉትን ማጠናከር እንዲሁም አስራራቸውን ለተዋንያኑ ልማታዊ እንቅስቃሴ በሚያመች አካሄድ ማስተካከል በጣም አስፈላጊ ይሆናል።

ተቋሞቻችን ካሉባቸው ዋና ዋና ችግሮች ውስጥ አስራራቸውና ቴክኖሎጂያቸው ኋላ ቀር በመሆኑ በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ ሆኖ ሊሸጥ የሚችል አገልግሎትና ሸቀጥ ማፍራት አለመቻላቸው ነው። ይልቁንም የኛ ተቋሞች ከጃፓን ተቋሞች የተለዩና ኋላ ቀር እንዲሆኑ የሚያደርጋቸው መሰረታዊ ጉዳይ ይህ ነው። ይህንን ችግር ለመቅረፍ በመጀመሪያ ደረጃ ተቋሞቹ አስራራቸውንና ቴክኖሎጂያቸውን በቀጣይነት የማሻሻል ብሎም በቀጣይነት በገበያ አሸናፊ ሆኖ የመውጣት ቁርጠኝነት እንዲያደርግባቸው ማድረግ

ያስፈልጋል። እንደዚህ አይነት ቁርጠኝነት ከሌላቸው ምንም ቢደረግ ተቋማቱ ከኋላ ቀርነት ሊላቀቁና ከመክሰም ሊድኑ አይችሉም። ቁርጠኝነቱን ከፈጠርን በኋላና ለመፍጠር እየታገልን ባለንበት ወቅት አሰራራቸውንና ቴክኖሎጂያቸውን በቀጣይነት ለማሻሻል የሚያስችላቸው የተሟላ ድጋፍ ልንሰጣቸው ይገባል።

ሥራ ፈላጊ ወጣቶችን፣ በድህነት የተጠቁ ሴቶችን ባጭር ጊዜ ከችግራቸው ለማላቀቅ ፍላጎት ቢያድርብን ተገቢ ነው። ይልቁንም ችግር የሚሆነው እንደዚህ አይነት ጠንካራ እምነት ያለው አመራር ሳይኖረን ሲቀር ነው። እነዚህን ሰዎች በምፅዋት ኑሯቸውን ለማሻሻልና እንደማንችል፣ ዋናው መፍትሔ በልማታዊ መንገድ ራሳቸውን እንዲችሉ ማድረግ እንደሆነ ማመን ግን ወሳኝ ጉዳይ ነው። ይህ እስኪሆን ድረስ እህል እንደሚሰፍረው አርሶ አደር እህል ብንሰፍርላቸው ነውር የለውም። በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ ምርትና አገልግሎት ሳያቀርቡ «ገቢ» የሚያገኙበት በር መክፈት ግን ከምፅዋት የባለ የጥፋት መንገድ ነው። በኪራይ ሰብሳቢነት «ገቢ» የሚያገኙበት መንገድ ቀይስን ወደጥፋት እየመራናቸው ስለሆነ። እናም ምንም ጊዜም ቢሆን በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ (በዋጋና በጥራት) አገልግሎት ወይም ሸቀጥ የማያቀርብ ሰው ከዚህ ስራው አንድ ሳንቲም የሚያገኝበት ሁኔታ መፍጠር የለብንም። መነሻ ካፒታል ሳያስፈልግ እንደ አሸዋ አይነት ነገር ሽጦ (በተፈጥሮ ሀብት ኪራይ) መነሻ ገንዘብ ማግኘት የሚቻልበት እድል ሲኖር መነሻ ካፒታሉን ለማግኘት ለሚያስፈልግ ጊዜ ካልሆነ በስተቀር ከዚያ በኋላ አንድ ደቂቃም ቢሆን እንዲቀጥሉ መፍቀድ የለብንም። በኪራይ ሰብሳቢነት ወጣቱን ከስራ አጥነት ማላቀቅ አይቻልም። ቢቻልም ጤነኛነት ሰው ወደ አደገኛ ሽፍታ የመቀየር አቅጣጫን የተከተለ ስለሆነ በጥብቅ መወገድ ያለበት ነው። እናም ገና ከመጀመሪያው ተዋንያኑ በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ የሆነ ሸቀጥ ወይም አገልግሎት አምርተው ለመክበር የሚያስችላቸው ድጋፍ እንደሚሰጣቸው በድጋፍ በመጠቀም ተወዳዳሪ መሆን ካልቻሉ ግን እንደሚከስሙ ልናስረዳቸው ይገባል። መመሪያችንም እቅዳችንም ይህንኑ በግልጽ ማስቀመጥ ይኖርበታል። በተግባርም መወዳደር ያልቻለ ሲፈልግ እህል ይሰፍራል እንጂ አገልግሎት ወይም ሸቀጥ ቢያንስ ለመንግስት መሸጥ እንደማይችል ደግመን ደጋግመን ልናረጋግጥለት ይገባል።

ከዚህ ጎን ለጎን ግን የመሻሻል ፍላጎቱ ያላቸው ተዋንያን ድጋፍ በማጣታቸው ምክንያት ተወዳዳሪ ሳይሆኑ የሚቀሩበት ምንም አይነት እድል እንዳይኖር ማድረግ አለብን። የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ስርዓታችን

ለተቋሞቹ የክህሎትና የአሰራር ማሻሻያ ስልጠናዎችን፣ ምክርን ወዘተ ለመስጠት በሚያስችለው ደረጃ እንዲደራጅና እንዲንቀሳቀስ ማድረግ አለብን። የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎችን ለተቋሞቹ በቀጣይነት እንዲመግብ ማድረግ አለብን። የአንድ ማእከል መንግስታዊ አገልግሎት ስርዓታችንን በማጠናከር ተዋንያኑ ላፍታም ቢሆን እንዳይስተጓጎሉ ማድረግ አለብን።

ትምህርት፣ ስልጠናና ልማት በጣም የሚቆራኙበት፣ ከሞላ ጎደል አንድ የሚሆኑበት መስክ ካለ የቴክኒክና ሙያ ትምህርት ስርዓቱ ነው። የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ልማት ስናስብ ወሳኝ ድጋፍ የሚሰጠው ከማንም በላይ ይኸው ስርዓት ነው። ለመካከለኛና ከፍተኛ ተቋሞች የሚሆነው የሰለጠነ የሰው ኃይልም ከዚህ የሚመነጭ ነው። የከተማ ልማትን ለማፋጠን የሚያስችል አንድ ስራ ምረጡ ብንባል ያለማቅማማት የምንሰጠው መልስ የሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓቱን መፍጠርና ማጠናከር ነው። ከዚህ በመነሳት በዓለም ምርጥ ልምድ ላይ የተመሠረተ የሚያስመካ የሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓት ስትራቴጂ ቀርፀናል። ሰዎች ስለዚህ ስርዓት ሲያወሩ የሚሳሳቱዋቸው በርካታ ነገሮች አሉ።

በመጀመሪያ ደረጃ የሙያና ስልጠና ሥርዓት ሲባል ሰው ስለሙያና ቴክኒክ ኮሌጆችና ተቋሞች ነው የሚያስበው። እነዚህ ተቋማት በስርዓቱ ውስጥ ቁልፍ የአመራር ድርሻ እንዳላቸው ጥርጥር የለውም። ይሁንና ዋናዎቹ የስልጠና ማዕከላት እነዚህ አይደሉም። ሊሆኑም አይችሉም። ዋናው ስልጠና ከነዚህ ውጪ ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል በማምረቻና አገልግሎት መስጫ ተቋሞች የሚሰጥ ነው። የፈለገውን ያህል ኮሌጅና ትምህርት ቤት ብንገነባ፣ በየአካባቢያችን ያሉ የመንግስትና የግል የምርትና አገልግሎት ተቋሞች ብቃት ያላቸውና ዋናውን ስልጠና የሚፈፅሙ ተቋሞች እንዲሆኑ ካላደረግናቸው የሚሰራ ስርዓት ሊኖረን አይችልም። ከዚህ ጋር ተያይዞ ሰዎች ስለስርዓቱ ሲያስቡ ተማሪ ተመልምሎ በትምህርት ቤት ዓመትም ሁለት ዓመትም ቆይቶ የምስክር ወረቀት ይዞ ስለሚወጣበት ስርዓት ነው። በእርግጥ ትምህርት ቤቶቹ ትምህርትና ስልጠናውን በመስጠት የማይተካ ቁልፍ ሚና አላቸው። ይሁንና ነገሩ ጊዜ ቆጥሮ የምስክር ወረቀት ይዞ የመውጣት ጉዳይ ተጨባጭ ክህሎት ለማስጨበጥ የሚያስችል ስልጠና፣ ክህሎቱን ለማስጨበጥ በሚያስችል ጊዜ ውስጥ የመስጠትና ክህሎቱ የተያዘ መሆኑን የማረጋገጥ ጉዳይ ነው። ስለሆነም ክህሎቶቹ በደረጃ ተለይተው፣ እያንዳንዱ ሰው ክህሎቱን ለመጨበጥ ከሚያስፈልገው ጊዜ ልክ (ከሰዓታት እስከ ዓመታት ሊለያዩ ይችላል) ሰልጥኖ ክህሎቱን ያገኘ መሆኑን ክህሎቱን ለመለካት በሚችል የሙያ ምዘና ተቋም አስመዝኖ የማረጋገጥ ጉዳይ ነው።

ከዚህ አኳያ የዲፕሎማ የምስክር ወረቀት ፕሮግራም ብሎ ነገር ሊኖር አይችልም። በየመስኩ የሚያስፈልጉ ክህሎቶች ተለይተው በደረጃ ይመደባሉ (በአምስት ደረጃዎች እየተመደቡ ነው)። የፀጉር ማስተካከል ሙያም ከዝቅተኛ እስከ ከፍተኛ፣ የብረታ ብረት ስራም እንደዚሁ ይመደባሉ። እነዚህን ሙያዎች በተቀመጠው የሙያ ደረጃ ለመጨበጥ የሚያስፈልግ ስርዓተ ትምህርት ይቀረጻል። ሰው ተምሮ እንደጨበጠው ክህሎት የሶስተኛ ደረጃ በያጅ ወይም አምስተኛ ደረጃ ፀጉር ሰሪ መሆኑ በሙያ ምዘና ተቋም ተመዝኖ ሲረጋገጥ ማረጋገጫ ይሰጠዋል። አምስተኛ ደረጃ ፀጉር ሰሪን ለመፍጠር የሚወስደው ጊዜ አንደኛ ደረጃ ኤሌክትሮኒክስ ሙያተኞችን ለመፍጠር ከሚወስደው ጊዜ ያነሰ ሊሆን ይችላል። የስልጠና ጊዜ የሚመደበው ክህሎቱን ለማስጨበጥ በሚያስፈልገው ጊዜ ነው። የሙያ ምዘና ተቋሞች ስራ ከወላጁ በልምድ ክህሎት ያገኘም ሆነ በስልጠና ተቋም ያለፈ ሁሉ መጥቶ፣ ክህሎቱ ያለውና የሌለው መጥቶ እንዲፈተሹ ማድረግ ነው። ተመዘኙ ክህሎቱን ከየትም ያምጣው ክህሎቱ ካለው ማረጋገጫ ይሰጠዋል። እናም የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ስርዓቱ በትምህርት ቤት ቆይታ በሚሰጥ ወረቀት ሳይሆን በተጨማሪ በተያዘ ክህሎት ላይ የሚመሰረት ነፃ የክህሎት ምዘና ተቋሞችን ያካተተ ስርዓት ነው መሆን ያለበት።

በተለምዶ የትምህርትና ስልጠና ተቋሞች የጥቁር ሰሌዳና ጠመኔ ተቋሞች ናቸው። ከምርትና አገልግሎት ስራ ጋር ተያያዥነት የላቸውም። ግፋ ቢል በክፍል የተወሰነ የልምምድ ሥራ ይሰጣል እንጂ ከዚያ ያለፈ ስራ አይሰራም። ይህ አመለካከት የሚመራው ስርዓት ዋጋ ቢስ ነው። እጅግ የሚበዛው ስልጠና ራሱ በምርትና አገልግሎት ተቋሞች ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የሚሰጥ ካልሆነ ተፈላጊውን ክህሎት ለማስጨበጥና ሰራተኛውን ህዝብ በሰፊው ለማስልጠን ይቻላል ተብሎ አይታሰብም። መምህራኑና ተቋሞቹ ከምርትና አገልግሎት ተቋሞች ጋር በጥብቅ ካልተሳሰሩ በፍፁም በገበያ ተፈላጊነት ያለው ሙያተኛ ሊያሰለጥኑ አይችሉም። የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ስርዓታችን ቢያንስ በወረቀት ደረጃ ምርጥ እንዲሆን የሚያደርገው መሰረታዊ ጉዳይ በዚህ ረገድ ያሉትን ስህተቶች የማይጋራ በመሆኑ ነው።

ይሁንና በየደረጃው ያለው አመራር ስለ ሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓት ይዘትና ፋይዳ ያለው እውቀት ውስን ነው። ህብረተሰቡ ልጆቹን ወደ ትምህርት ቤት አስገብቶ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የምስክር ወረቀት ይዘው በወረቀቱ ላይ ተመስርተው ስራ እንዲያገኙለት ያለው ምኞትና በቁስ ትምህርት ቤት ልምድ ላይ የተመሰረተውን የጠባቂነት አመለካከት የአመራር ኃይላችን በተለያየ መልኩ የሚጋራው ነው። እናም በዚህም ዘርፍ በአጠቃላይ ትምህርት እንደታየው ሁሉ የአመራራችንን ግንዛቤ በማሻሻልና የተዛቡ አመለካከቶችን በማስተካከል መጀመር አለብን። በየደረጃው አመራር ኮሚቴዎች ለሥራ በሚያስፈልጋቸው

ልክ ነገሩን አውቀውት ቢያንስ አጠቃላይ አመራርና ድጋፍ መስጠት የሚችሉበት ደረጃ ላይ መድረስ አለባቸው። ዘርፉን የሚመሩና በአጠቃላይም በከተማ ልማት ስራ ላይ የተሰማሩ መሪዎች የእንቅስቃሴያቸው ሁሉ ማጠናጠኛ ስለሆነ ጉዳዩን በጥልቀት አውቀው ራሳቸውን ችለው በብቃት እንዲመሩት መደረግ አለበት። አመራሩ በዚህ መልኩ ከተስተካከለ ህብረተሰቡን በአጠቃላይና ባለድርሻ አካላትን መርቶ ለውጤት ሊያበቃ ይችላል።

መንግሥታችን ለተቋሞቹ የሚኖረው ፍቅርና ድጋፍ ከእናት ፍቅርና ድጋፍ የማይለይ መሆን አለበት። እናም ሌባ ልጄ በሬ ሲሰርቅ ተይዞ ወደው እንዳለቸው እናት እንዳንሆን ተቋሞቻችን በሬ እስኪሰርቁ ሳንጠብቅ የራሳቸው ያልሆነውን እንቁላል ይዘው ስናገኛቸው በማያዳግም ሁኔታ ማስተካከል አለብን። የኪራይ ሰብሳቢነት መንገድ የጥፋት እንጂ የልማት መንገድ አለመሆኑን ስለምንገነዘብና ተቋሞቻችን የዓይን ብሌኖቻችን ስለሆኑ እንዲጠፉብን ስለማንፈልግ ወደ ኪራይ ሰብሳቢነት ሲጓዙ በማያዳግም መንገድ ማስቆም አለብን። በተመሳሳይ መልኩ ተቋሞቹ የዓይን ብሌኖቻችን ናቸውና በልማታዊ መንገድ እንዲፈረጥሙልን የሚያስፈልጋቸውን ድጋፍ በሙሉ ጥራቱን በጠበቀ አኳኋን ማቅረብ አለብን። የቴክኖሎጂና የአሰራር ድጋፍን በተመለከተ ይህንኑ አቅጣጫ እንዴት እንደምንከተል ከላይ የተቀመጠው ሲሆን ይህ በሁሉም የድጋፍ መስኮች የሚሰራ መርህ መሆኑ ሊሰመርበት ይገባል።

ተቋሞቻችን የሚያጋጥማቸው ሌላው ችግር የገበያ ችግር ነው። ይህ በክፍል በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ ሸቀጥና አገልግሎት ለማቅረብ ባለመቻላቸው፣ በገበያ ተፈላጊ የሆነ ሸቀጥ ወይ አገልግሎት ለማቅረብ በሚያስችል መስክ ባለመስማራታቸው ወይም ገበያ የማግኘትና ይዞ የማቆየት ቁርጠኝነታቸው ውሱን በመሆኑ የሚፈጠር ነው። እነዚህን ችግሮች ተዋንያኑ ራሳቸው አስተሳሰባቸውን በማስተካከል መፍታት ይኖርባቸዋል። እኛ ከዚህ አኳያ ልናደርግ የምንችለው አስተሳሰባቸውን እንዲያስተካክሉ መደገፍ ብቻ ነው። ይሁንናም አስተሳሰባቸውን ካስተካከልንም በኋላ ነባራዊ የገበያ ችግር ማጋጠሙ የማይቀር ነው። እናም ተዋንያኑ ከሸማቹ ጋር የሚተሳሰሩበትን ምቹ ሁኔታ ልንፈጥርላቸው ይገባል። የመስሪያና የመሸጫ ቦታ ሰርተን ማከራየት አንዱ መፍትሔ ነው። የንግድ ትርኢቶች እያዘጋጁ እንዲያቀርቡ ማገዝ ሌላው ጉዳይ ነው። ከውስጥም ሆነ ከውጭ ተቋሞች ጋር በተለያዩ የሳብኮንትራክቲንግ አሰራሮች እንዲተሳሰሩ አስፈላጊውን የህግ ማእቀፍ ከማዘጋጀት ጀምሮ ትስስሮቹን ለመፍጠር የማስተዋወቅ ስራ እስከመስራት የሚደርስ ሥራ መስራት አለብን። የመንግስት ግዥን ከላይ በተጠቀሰው አኳኋን ለኪራይ ሰብሳቢነት

አመለካከት መፈልፈያ እስካላደረግነው ድረስ እንደዋና የገበያ ችግር መፍትሔ ሳይሆን እንደ ተደራቢ መፍትሔ ልንጠቀምበት እንችላለን፤ ይገባናልም፡፡

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ከኢንዱስትሪ በተለይም ከማኑፋክቸሪንግ ልማት ጋር አያይዘን ማየታችን ተቋሞቹ በኢንዱስትሪ ዘርፍ ብቻ የተሰማሩ ይሆናሉ ማለታችን ወይም ከላይ የተቀመጠው የመፍትሔ አቅጣጫ በኢንዱስትሪ መስክ ለተሰማሩት ብቻ ያገልግላል ማለታችን እንዳልሆነ መታወቅ ይኖርበታል፡፡ እጅግ የሚበዙት የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ከኢንዱስትሪ ውጭ በተለይም በአገልግሎት ዘርፍ የተሰማሩ መሆናቸው አይቀርምና፡፡ ያስቀመጥነው የመፍትሔ አቅጣጫ ከየስራ መስኩ ጋር እየተጣጣመ መስተካከል ያለበት መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ እንደአጠቃላይ አቅጣጫ ግን ለሁሉም የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች የሚሰራ ይሆናል፡፡

ክፍል አንድ፡- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎች እና ተሞክሮዎች

1. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ

1.1 ራዕይና ዓላማ

1.1.1 ራዕይ

የዘርፉ የልማት ራዕይ “ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝና ሰፊ መሠረት ያለው ተወዳዳሪ ዘርፍ ተፈጥሮ ማየት” ነው።

1.1.2 ዋና ዋና ዓላማዎች

- 1) ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠር የህዝባችንን ገቢ ለማሻሻልና ድህነትን ለመቀነስ እንዲሁም ፍትሐዊ የሀብት ክፍፍል እንዲፈጠር ለማድረግ፤
- 2) ተወዳዳሪና ቀጣይነት ያለው ፈጣን ልማት የሚያስመዘግብ፣ ገጠር ልማትን ለማስቀጠልና ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝ መሠረት የሚጥል ዘርፍ እንዲሆን ለማስቻል፤ እና
- 3) በከተሞች ሰፊ መሠረት ያለው ልማታዊ ባለሀብት በመፍጠር የዘርፉን ልማት ለማስፋፋት ናቸው።

1.2. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲ

1.2.1 አጠቃላይ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ፖሊሲዎች

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ከአጭር ጊዜ አኳያ ካፒታልን ቆጥቦ ፈጣን ልማት በማረጋገጥ ከልማቱ ህዝቡ በላቀ ደረጃ ተጠቃሚ እንዲሆን የሚያደርግ ሲሆን፤ ከመካከለኛና ረጅም ጊዜ አኳያ ልማታዊ ባለሀብት የሚፈራባቸው ምንጮች ሆነው ከማገልገላቸው ባሻገር ሀገራችን ባላት ውስን ካፒታልና ቴክኖሎጂ በመጀመር ደረጃ በደረጃ የካፒታልና ቴክኖሎጂ አቅምን በማጠናከር በማያቋረጥ የፈጣን እድገት ዑደት ውስጥ ለመግባት የሚያስችል ይሆናል።
- 2) በሀገራችን ያለውን የሥራ አጥነት ችግር በመቅረፍና የወደፊት ኢንዱስትሪዎችን በመፈልፈል ሰፊ መሠረት ያለው ልማታዊ ባለሀብት በመፍጠርና በከተሞች ፖለቲካል ኢኮኖሚ በመገንባት ረገድ ወሳኝ ድርሻ የሚጫወተው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ዘርፍ ይሆናል። በመሆኑም መንግሥት በኢንዱስትሪና ከተማ ልማት መስክ ቅድሚያ የሚሰጠው ለነዚህ ኢንተርፕራይዞች ልማት ይሆናል።
- 3) የወጣቱን የሥራ ክህሎትና የሥራ ፈጣሪነት አመለካከት በማጎልበት፣ የቁጠባ ባህሉን በማሻሻል ከዩኒቨርሲቲና ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋሞች የሚመረቁ ወጣቶች በዘርፉ በሰፊው እንዲሰማሩ ይደረጋል።

- 4) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ በተቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት የሚያረጋግጥ የኢንዱስትሪ ኤክስፔንሽን አገልግሎት በባለቤትነት ይሰጣል።
- 5) ዘርፉ ከግብርና፣ ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪ ጋር ተደጋግፎና ተመጋግቦ እንዲያድግ ይደረጋል።
- 6) የተሻሻለ የልማት ስትራቴጂ ትርጉምና የድጋፍ ማዕቀፎች የያዘ፣ የዕድገት ደረጃን መሠረት ያደረገ የድጋፍ አሰጣጥ ሥርዓት ይዘረጋል።

1.2.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ፖሊሲ

የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገትን ማረጋገጥ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ማዕከላት የሥራ ድርሻና ኃላፊነት ይሆናል። እነዚህ ማዕከላት በዋነኝነት፡-

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞችን ልማት በቴክኖሎጂ ሽግግር የሚደግፉ የቴክኖሎጂ ማዕከላት ሆነው እንዲያገለግሉ ይደረጋል።
- 2) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞችን የኢንተርፕራይዝሽን አመለካከትን የሚያዳብሩ የክህሎት ችግሮችን የሚቀርፉና የሥራ አመራር ክህሎትን የሚያበለጽጉ የሥልጠናና የምክር አገልግሎት እንዲሰጡና የቴክኖሎጂና መረጃ ምንጭና ዕድገት ዋነኛ ተዋናይ እንዲሆኑ ይደረጋል።
- 3) በዘርፉ ሊመረቱ የሚችሉና በተለይም ከውጭ የሚገቡትን የሚተኩ ምርቶችን እየለዩ በናሙና ደረጃ እያመረቱ እንዲያሸጋግሩና የተሟላ የቴክኖሎጂ ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።
- 4) የተማረው ወጣትና በአጠቃላይ ወጣቶች በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች በመደራጀት የራሳቸውን ሥራ እንዲፈጥሩ በሂደትም የሀገሪቱን የኢንዱስትሪ ልማት የሚያንቀሳቅሱ ኢንዱስትሪያሊስቶች እንዲፈጠሩ የሚያደርግ አስተሳሰብ ላይ የተመሠረቱ •እንዲሆኑ ይደረጋል።
- 5) በትምህርት ተቋሞች በሚካሄድ ሥልጠና፣ በወጣት ማህበራት በሚደረግ እንቅስቃሴና ወላጆች ይህንኑ ጥረት እንዲደግፉ በሚያበረታታ መልኩ ሰፊ የአስተሳሰብ ለውጥ ሥራ እንዲካሄድ ይደረጋል።
- 6) የኢንተርፕራይዝሽን አስተሳሰብና ዕውቀት እንዲዳብር ልዩ ትኩረት በመስጠት ከጠባቂነት አስተሳሰብ በመላቀቅ የራስ ተነሳሽነት እንዲዳብር ይደረጋል።

- 7) ዘርፉ ሥራ መፍጠሪያ ብቻ ሳይሆን የቴክኖሎጂ ሽግግርና የዘመናዊ የሥራ አመራር ዘዴዎችን ማስፋፊያ ሆኖ እንዲያድግ ይደረጋል፤

1.2.3 የፋይናንስ ምንጭና አቅርቦት ፖሊሲ

- 1) የዘርፉ ተዋንያን መነሻ ካፒታል በማከማቸት ረገድ የበኩላቸውን ድርሻ እንዲጫወቱ ይበረታታሉ።
- 2) ለጀማሪዎች የመነሻ ካፒታል በተቻለ መጠን በራሳቸውና በቤተሰብ ድጋፍ በቁጠባ እንዲያጠራቅሙ ይደረጋል። የመንግሥት የሥራ ፈጠራ ዕድል ፕሮግራሞች በቅድሚያ ለጀማሪዎች ይሆናል። በሃይት-ፖስት በየደረጃው የአነስተኛ ብድር አገልግሎት በተሟላ መልኩ እንዲያገኙ የፌዴራል መንግሥት ክክልሎችና ከከተማ አስተዳደሮች ጋር በመቀናጀት ይሰራል።
- 3) ለዘርፉ የፋይናንስና የመሳሪያ ሊዝ አቅርቦት የሚሰጡ ተቋሞች እንዲስፋፉና እንዲጠናከሩ ይደረጋል። የመሳሪያዎች ኢንቨስትመንትን በልዩ መልክ የሚያበረታታ የቁጠባና ብድር ሥርዓት ይመቻቻል።
- 4) በትምህርት ተቋማት የመነጨትን ሃሳቦች ወይም ወጣት ተማሪዎች በትምህርት ላይ እያሉ ያመነጨቸውን የፕሮጀክት ሃሳቦች እና ቴክኖሎጂዎች በትምህርት ተቋማት እንዲለማመዱቸውና እንዲያጠሯቸው፤ በመቀጠልም ይዘው በመውጣት ወደ ዘርፉ ለሚሠማሩ የመነሻ ካፒታል እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 5) የካፒታል ኢንቨስትመንት ወጪን ለመቀነስ ክልሎችና የከተማ አስተዳደሮች በቂ የመሥሪያ ቦታ በመገንባትና የገበያና የሥራ ማዕከሎችን በማደራጀት እንዲንቀሳቀሱ ይደረጋል። ኢንተርፕራይዞች በእነዚህ ማዕከላት እንዲሰባሰቡ ከዚህ ውጭ የሚሰሩትም በተቻለ መጠን የመሥሪያ ቦታን በተመጣጣኝ ኪራይ የሚያገኙበት ሁኔታ እንዲመቻች ይደረጋል።
- 6) ሀገር ውስጥ ወይም ከውጭ በተለያዩ መልኩ ለሚገኙ ቴክኖሎጂና የፕሮጀክት ሃሳቦች ክልማት ፖሊሲውና ስትራቴጂ ጋር ተዛማጅና ተያያዥነት ሲኖራቸው ብድር እንዲመቻች ይደረጋል።
- 7) የመንግሥት የልማት ፕሮግራሞችን እንደ አንድ የፋይናንስ ችግሮች መፍቻ መሳሪያ በመጠቀም በመርሃ ግብሩ ለሚሳተፉ ኢንተርፕራይዞች በመሳሪያ ግዢ እና በጥሬ ዕቃ አቅርቦት በተቀናጀ መልኩ እንዲደገፉ ይደረጋል።

1.2.4 የመሥሪያና የመሸጫ ቦታ አቅርቦት ፖሊሲ

- 1) የአካባቢ አስተዳደሮችና ማዘጋጃ ቤቶች የመሥሪያ ቦታ አቅርቦት ማነቆ ለመፍታት፣ የቴክኖሎጂ አቅርቦትን ለማፋጠን፣ የገበያ እድል ለመፍጠር እና የካፒታል እጥረትን ለመቅረፍ የመስሪያና መሸጫ ቦታዎችን በማዘጋጀት ለዘርፉ ተዋንያን በተመጣጣኝ ዋጋ ለማቅረብ የክላስተር ልማት እንደ አንድ ዋነኛ የድህነት ቅነሳ የልማት አቅጣጫ እንዲተገበር ይደረጋል።
- 2) በዘርፉ ከተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ውስጥ በሥራ ውጤታቸው ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የመሸጋገር ብቃት እንዳላቸው ያስመለከሩትን አስቀድሞ ቦታ እንዲዘጋጅላቸው፣ ብድር እንዲመቻችላቸውና ቀጣይ ገበያም እንዲያገኙ በማድረግ በልዩ ሁኔታ በመደገፍ በሀገሪቱ ኢንዱስትሪ ልማት የላቀ አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ይደረጋል።
- 3) የዘርፉ ልማት የሀገራችን ኢንዱስትሪያሊስቶች የሚፈለፈሉበት ዋነኛ ምንጭ እንዲሆን ለማድረግ በልዩ ትኩረት እንዲደገፍ ይደረጋል።

1.2.5 የገበያ ልማት ፖሊሲ

- 1) በዘርፉ ልማት የተሰማሩና ወይም የሚሰማሩ የገበያ መረጃ የሚያገኙበት አሰራር ይዘረጋል፤ በተለይም በኤክስፖርት ምርት ላይ ለሚሰማሩ ልዩ ድጋፍ ይደረጋል።
- 2) በዘርፉ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የተለያዩ የግብይት አሰራሮችን በመዘርጋት የገበያ ዕድል እንዲያገኙ ይመቻቸዋል። በማህበርና በጋራ በመደራጀት የግብይት አቅማቸውን እንዲያጠናክሩና እንዲበረታቱ ይደረጋል።
- 3) በዚህ ዘርፍ በሀገር ውስጥ እና በውጭ ገበያ ጭምር ተወዳዳሪ የሆኑ ምርቶችንና አገልግሎቶችን የሚያቀርቡና የቴክኖሎጂን ፈጣን ሽግግር የሚያረጋግጡ ኢንተርፕራይዞች እንዲፈጠሩ እና በሁሉም ከተሞች እንዲስፋፉ ይደረጋል።
- 4) በተለያዩ መልኮች የንዑስ - ተቋራጭነት (sub-contracting) የገበያ ትስስር እንዲስፋፉ ይደረጋል።

1.2.6 የአንድ ማዕከል አገልግሎት ፖሊሲ

- 1) የሥራ ፈላጊዎች ምዝገባ እና ከተመዘገቡት ውስጥ ወደሥራ የተሰማሩትንና ያልተሰማሩትን በመለየት መረጃ የመያዝ አሰራር ይዘረጋል።
- 2) ህጋዊ አሰራሮችን ያሟሉ በግልና በማህበር እንዲደራጁ፣ በራሳቸው መነሻ ካፒታልና በብድር በክላስተር ውስጥም ሆነ ከክላስተር ውጭ ስራ ለሚጀምሩ ውጤታማ ሊያደርጋቸው የሚችል አገልግሎት ይሰጣቸዋል።

- 3) የአንድ ማዕከል አገልግሎት ሰጪ ባለሙያዎች ተነሳሽነት፣ የሥራ ብቃትና የተሟላ አስተሳሰብ እንዲኖራቸው ቀጣይ የብቃት ማሳልበቻ ሥራ ይከናወናል።

1.2.7 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ፖሊሲ

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እንዲሰጥ ይደረጋል።
- 2) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዘመናዊ የሥራ አመራር ብቃታቸውና የቴክኖሎጂ ደረጃቸው እንዲሻሻል ለማድረግ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በተሟላ መልኩ እንዲዘጋጅና እንዲስፋፋ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ከሌሎች የዘርፉ ደጋፊ አካላት ጋር በቅንጅት እንዲሠሩ ይደረጋል።

1.2.8 የድጋፍ ሰጪ አካላትን የማጠናከር ፖሊሲ

የዘርፉን ልማት ለማስቀጠልና ፈጣን ልማት በማስመዝገብ ሰፊ መሠረት ላይ የተገነባ ልማታዊ ባለሀብትና ኢንዱስትሪያሊስቶችን ለመፍጠር እንዲቻል የዘርፉ የአስፈጻሚና መንግሥታዊ የድጋፍ ሰጪ አካላት አደረጃጀት እንዲጠናከሩና ተልዕኳቸውንም እንዲወጡ የሚያስችል የአቅም ግንባታ ሥራዎች ይከናወናሉ። በዚህ መሠረት፡-

- 1) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ በአዲስ መልክ እንደገና ይደራጃል። ኤጀንሲው የራሱን አቅምና የክልሎችን አቅም መገንባት ዋነኛ ትኩረት አድርጎ ይሰራል። በተመሳሳይ መልክ በሁሉም ክልሎች የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ የሚያስፈፅሙ ተቋማት እንዲጠናከሩ ይደረጋል።
- 2) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም የሚገነባና ድጋፍ የሚሰጥ የሥራ ክፍል ያደራጃል። ከኢትዮጵያ የአነስተኛ ብድር እና ቁጠባ ተቋማት ማህበር ጋር በመቀናጀት የአነስተኛ ብድር ተቋማትን አቅም ይገነባል።
- 3) በየክልሉ ባሉት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል የተሻለውን በመምረጥ የአንድ ማዕከል አገልግሎት ሠራተኞች የአቅም መገንቢያ ማዕከል ይቋቋማል።
- 4) የተቀናጀ ድጋፍ አስፈላጊ በመሆኑ ዋነኞቹ አስፈጻሚ አካላት በተለይም የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ፣ የማይክሮ ፋይናንስ ተቋማትና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በተቀናጀ መልኩ ይንቀሳቀሳሉ።
- 5) አስፈጻሚ አካላትን፣ ባለድርሻ አካላትንና ዋና ተዋናይ የሆኑት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ያካተተ የጋራ የምክክር መድረክ ም/ቤት በየደረጃው ይቋቋማል።

በመንግስት የሚወጡ ፖሊሲዎች፣ ሕጎችና መመሪያዎች በምክክር ም/ቤቱ ጉባኤ ግብአትነትና ተሳትፎ ይረጋገጣል። በዕቅድ ዝግጅትና ትግበራ ሂደትና ግምገማ የጋራ ተሳትፎ ይረጋገጣል።

- 6) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የጋራ አደረጃጀቶች ማጠናከር፣ ከመንግሥት ፕሮጀክቶች ጋር የተሻለ ትስስር መፍጠር፣ ከሁሉም በላይ ተዋንያን የራሳቸውን ችግር ራሳቸው ተደራጅተው እንዲፈቱ ይደረጋል።

1.2.9 ምቹ የሥራ አካባቢን የመፍጠር ፖሊሲ

- 1) በየእርከኑ የሚገኙ የፖለቲካ አመራሮችና የመንግሥት አካላት የዘርፉን ልማት ዋና ሥራቸው በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የሚገጥሟቸውን እንቅፋት የሆኑ ጉዳዮችን በጥናት ላይ ተመሥርተው በመለየትና ፈጥኖ ማነቆዎቹን ለማስወገድ የሚያስችል ፖለቲካዊ አመራር በመስጠት ምቹ ሁኔታ እንዲፈጠር ያደርጋሉ።
- 2) የመንግሥት ድጋፍ በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ፍላጎት ላይ የተመሠረተና የጠባቂነት አመለካከትን በሚያስወግድ መልኩ የሚከናወን ይሆናል።
- 3) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በየደረጃው ተዘጋጅተው የሚሰጡ ድጋፎች ልማታዊ አስተሳሰብና ተግባር የሚያጠናክሩ እና ወደ ሕጋዊ ሥርዓት የሚያመጡ እንዲሆን ይደረጋል።

1.3. እስካሁን የተገኙ ልምዶችና ያጋጠሙ ችግሮች

1.3.1 ልምዶች

ሀገራችን በዘረጋቻቸው የኢኮኖሚና ማህበራዊ የልማት መርሀግብሮች እና መልካም አስተዳደር ግንባታ በመታገዝ ባለፉት ተከታታይ ዓመታት ፈጣን ልማት አስመዝግባለች። በዚህ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ዘርፎች ልማት ውስጥ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሀገራችን ኢኮኖሚ ወሳኝ ሚና እንዳላቸው በመታመኑ ባለፉት ዓመታት ለዘርፉ ልማት ትኩረት በመስጠት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ ተቀርፆ ተግባራዊ እንዲሆን ተደርጓል። በዚህም መነሻነት ባለፈው የዕቅድ ዘመን (1998-2002) የሚከተሉት ውጤቶች ተመዝግበዋል።

- 1) 1.5 ሚሊዮን የሥራ ዕድል የተፈጠረ ሲሆን ከዚህ ውስጥ የሴቶች ድርሻ 50 በመቶ የሚገመው ነበር። የሥራ ዕድል በመፍጠር ረገድ የኮንስትራክሽን ዘርፍ የላቀ ድርሻ እንደነበረው ተውቋል።
- 2) ከብር 4 ቢሊዮን በላይ የብድር አገልግሎት በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ተሰጥቷል።

- 3) በተለያዩ የሥልጠና ዓይነቶች 1.2 ሚሊዮን የዘርፉ አንቀሳቃሾች ተጠቃሚ ሲሆኑ በንግድ ልማት አገልግሎት(BDS) 10 ሺ ሰዎች ተጠቃሚ ሆነዋል።
- 4) አምስት ሺ የልማት ባለሙያዎችና ሠራተኞች ስልጥነው በ825 በተደራጁ የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች ውስጥ ተሰማርተው አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛል።
- 5) የገበያ ዕድል መፍጠርን በተመለከተ፡-
 - የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያ እድል እንዲያገኙ በተለያዩ ኤግዚቢሽኖች ላይ ተሳታፊ እንዲሆኑ ተደርጓል።
 - በቤቶች ልማትና የመንግሥት ፕሮጀክቶች ሰፊ የሥራ ዕድልን ከመፍጠር ባሻገር የንዑስ ተቋራጭነት አሠራር ልምድ ለማዳበር አስችሏል።
 - ክልሎች በአማካይ ከብር 400-500 ሺ የሚደርስ የመንግሥት የዕቃና የአገልግሎት ግዥ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት እንዲሰጥ ደንብ በማውጣት ተግባራዊ አድርጓል። በውጤቱም ኢንተርፕራይዞች ከሀገር ውስጥ እና ከውጭ ሀገር የገበያ ትስስር ተጠቃሚ ሆነዋል።
- 6) የማምረቻና መሸጫ ቦታ አቅርቦትን በተመለከተ፡-
 - ለማምረቻ የሚሆን የቦታ አቅርቦትን በተመለከተ 34 ሚሊዮን ካሬ ሜትር በሥራ ላይ ውሏል። ከ8000 ያላነሱ የማምረቻና መሸጫ ሺዶች እና 380 ሕንጻዎች ተገንብተው ሥራ ላይ ውለዋል።
- 7) የቴክኖሎጂ አቅርቦትና የአሰራር ማሻሻያ ሥራዎችን በተመለከተ፡-
 - በቴክኖሎጂና በማምረቻ መሳሪያዎች ድጋፍ 61 ሺ የሚሆኑ ኢንተርፕራይዞችና ግለሰቦች ተጠቃሚ ሆነዋል።
 - የሽመና መሥሪያ መሳሪያዎች፣ ሌሌች የማምረቻና የግብርና መሳሪያዎች እንዲሁም ዘመናዊ ቀፎዎች ናሙናዎች ተሰርተው ተሰራጭተዋል።
 - ለዘርፉ ልማት እንቅፋት የሆኑትን በጥናት በመለየት የተሻለ አሰራር ለመፍጠር የሚያስችሉ በርካታ ማስፈጸሚያ ሰነዶች ተዘጋጅተዋል።

በአጠቃላይ መልኩ ሲታይ ባለፉት አምስት ዓመታት ለዘርፉ ልዩ ትኩረት በመሰጠቱ ሰፊ የሥራ ዕድል ተፈጥሯል። በዘርፉ የተሳተፉ አንቀሳቃሾች ገቢ አድርጓል። ይህም ለከተሞች ማህበራዊና ኢኮኖሚ መነቃቃት ከመፍጠሩም በላይ ዘርፉን ለማልማት የሚያስችል ልምድም ተቀስሟል።

1.3.2 የታዩ ችግሮች

ሀ) የፋይናንስ አቅርቦት ችግሮች

- በብድር አሰጣጥና አሰባሰብ ረገድ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ውስንነት ሳቢያ የተሟላ፣ ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት መስጠት ያለመቻል፤
- የብዙዎች የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት የማበደር አቅም አነስተኛ በመሆኑ ከዘርፉ የብድር ፍላጎት ጋር ያለመጣጣም፤
- የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ቁጠባን የማሰባሰብ ትኩረት፣ አቅምና ክህሎት ውስን መሆን፤
- ተበዳሪዎች ብድራቸውን በወቅቱ የመክፈል ባህልና ብድሩን በአግባቡ ለተበደሩት ጉዳይ በመጠቀም ተወዳዳሪ የመሆን አመለካከት አለመዳበሩ እና ብድርን ለማሰባሰብ የአንዳንድ ከተማ አስተዳደሮች በቂ ጥረት ያለማድረግ፤
- ብቃት ያላቸውን ተበዳሪዎች መለየት የሚያስችል የተቀናጀ የቅድመ ብድር ሥራዎች በአግባቡ አለመፈጸም፡፡ ግንዛቤ ለማስጨበጥ፣ ሥልጠና ለመስጠት፣ የአዋጭነት ዕቅድ/Business Plan/ ለማዘጋጀት፣ የማምረቻና መሸጫ ቦታ ለማመቻቸት የአቅም እጥረት መኖር፤
- ከመደበኛው የብድር ሥርዓት ውጭ በተለያዩ አካላት የብድር ገንዘብ ሥርጭት ማካሄድ የቁጠባና ብድር መሠረታዊ መርሆዎች የሚያናጋና የጠባቂነት አመለካከት ማስፈኑ፤
- በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ሰፊ፣ ቀጣይነትና ጥራት ያለው የአቅም ግንባታ ሥራ ያለመከናወኑና በቂ ትኩረት ያለመስጠቱ፤

ለ) የማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች (ማዕከላት) ልማት በተመለከተ

- የማምረቻና መሸጫ ቦታዎች በከፊል ማስተር ፕላንን መሰረት ያደረጉ ያለመሆን፣ የባለቤትነት ካርታ ያልወጣላቸው፣ ግንባታ ዲዛይን ወጥነት የሌላቸው፣ የመሠረተ ልማት ያልተሟላላቸው፣ የቦታ መጠኑና ግንባታው ከአምራች ኢንተርፕራይዞች ምርት ባህሪ ጋር የማይጣጣሙ ሆኖ መገኘት፤
- በማዕከላቱ የተሰባሰቡት ኢንተርፕራይዞች በምርት ትስስርና ተመጋጋቢነት መመዘኛ ያልተሰባሰቡ መሆን፣ የቆይታ ጊዜያቸው የቦታ የክፍያ መጠን አለመታወቅና የማዕከላቱ አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓት ወጥ ያለመሆን፤
- የክላስተር ልማቱ በሂደት የገበያ ልማትንና የቴክኖሎጂ ዕድገት ለማረጋገጥ የሚያስችል ያለመሆን፤

ሐ) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎትን በተመለከተ

- የኤክስቴንሽን አገልግሎቱ የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂው በአስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የኢንተርፕራይዞችን ችግሮች በጥናት ላይ ተመሥርቶ በቅድሚያ በመለየት ችግር ፈቺ የሆነና በተጨማሪም ለሚስተዋለው የክህሎት ክፍተት መፍትሔ በሚሰጥ መልኩ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ያለመከናወን፤
- በየደረጃው የሚገኙ የመዘራር አካላት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ የተቀመጡትን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የኤክስቴንሽን አገልግሎት አቅጣጫ በአግባቡ ተረድተው ተግባራዊ ማድረግ ያለመቻላቸው፤
- የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራን የተሟላ የኤክስቴንሽን አገልግሎት ለመስጠት የሚያስችል ግንዛቤና ብቃት ያለመኖር፤
- የኤክስቴንሽን አገልግሎት ሥራ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መሆኑን አምኖና ተቀብሎ ይህንኑ ለማስፈጸም የሚያስችል አቅም እና ባለቤትነት ለመፍጠር ትኩረት ሰጥቶ ያለመሰራቱ፤

መ) የሰው ኃይል ልማትን በተመለከተ

- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ አንቀሳቃሾች ራስን የመቻል መንፈስና የሥራ ፈጠራ ባህል አለማዳበር እንዲሁም ክፍተኛ የጠባቂነት እና የኪራይ ሰብሳቢነት መንፈስ ማሳየት፤
- በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራን ሥራ ፈጣሪና የሥራ ተነሳሽነት አመለካከትን ከመፍጠር አኳያ የግንዛቤና አመለካከት ችግር በስፋት መስፈኑ፤
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች ጋር በጋራ ተቀናጅተው መሥራት ያለመቻል፤
- ፍላጎት ላይ የተመሠረተና ውጤት ተኮር የሆኑ ሥልጠናዎች ያለመካሄዳቸው፤ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ክፍተኛ የቅኝትና ብቃት ችግር ያለባቸው መሆኑ፤

ሠ) የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት በተመለከተ

- በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የቴክኖሎጂ ሽግግር ሥራ ላይ ግንዛቤ አለማዳበርና ባለሙያዎችም ቴክኖሎጂን ከማልማትና ከማሰራጨት አኳያ የክህሎት ክፍተት ያለባቸው መሆኑ፤

- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አዲስ ቴክኖሎጂና አሰራርን ለመቀበል ዝግጁ ያለመሆንና ቀጣይነት ላለው መሻሻል ራስን ያለማዘጋጀት፤
- የቴክኖሎጂ ሽግግርን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአሰራር ችግር አድርጎ ከማየት፤ ችግሩን ከመፍታት አኳያ የዕቤት ሰንሰለትን መሠረት አድርጎ ማነቆዎችን የሚፈታ ተስማሚ ቴክኖሎጂ ለማቅረብ ያለመቻል፤
- ለቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራንና ሌሎች ባለሙያዎች ለሚፈጥሩት የተስማሚ ቴክኖሎጂ ውጤቶች ወደ ተግባር ለማሸጋገር የማበረታቻ ሥርዓት ያለመኖሩ፤

ረ) ገበያና ግብይትን በተመለከተ

- የተሰጡት የገበያ ድጋፎች በዋነኝነት በመንግሥት ገበያ ላይ ብቻ የተንጠለጠሉ ሆናቸውና ኢንተርፕራይዞቹ በሂደት ራሳቸውን ችለው በገበያ ተወዳድረው እንዲወጡ ያስቻለ ያለመሆኑ፤
- በአብዛኛው ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለሚመቻችላቸው ገበያ የሚቀረቡት ምርትና አገልግሎቶች በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ ሆኖ ያለመገኘት፤
- በየክልሎቹ የወጡት የማበረታቻ ደንቦች ኢንተርፕራይዞቹን ከመደገፍ አኳያ ትልቅ ድርሻ ያላቸው ቢሆኑም የተዘበራረቁና ወጥ ያለመሆናቸው፤ እዚህ ደንቦች በመልካም ፈቃደኝነት ካልሆነ በስተቀር በሁሉም ተቋማት ላይ ተፈጻሚ ያለመሆናቸው፤

ሰ) የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በተመለከተ

- የአንድ ማዕከል ተልዕኮ፤ አደረጃጀት፤ አሰራርና አመራር የተሟላና ግልጽ የሆነ ግንዛቤ ያለመያዙ፤
- ብቃት እና ቁርጠኝነት ያለው የአመራርና የሰው ኃይል ያለመሟላቱ፤

ሸ) በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፓኬጅ በፖለቲካ አመራሩ በቂና የተሟላ ግንዛቤ ያለመኖር፤ የዘርፉን ልማት እንደዋነኛ ሥራው ቆጥሮ በትኩረት ያለመሥራቱ፤

1.4. የውጭ ሀገር ተሞክሮ

1.4.1. የልምድ ቅመራ ሥራ

- 1) ያለፉትን በጎ ልምዶቻችንን ከውጭ ሀገር ተሞክሮዎች ጋር በማነጻጸር የተሻለ ልምድ ለመቅሰም የውጭ ሀገራት የተሞክሮ ዳሰሳ ጥናት ተከናውኗል። የዳሰሳ ጥናቱ ዓላማ በ1990 የወጣው የዘርፉ ልማት ስትራቴጂን በመገምገም፤ የውጭ ምርጥ ተሞክሮ በመቃኘት፤ ክፍተቱን በመለየትና የመሙያ ሃሳቦችን በማመንጨት ተቋማቱን ተጠቃሚ

የሚያደርግ፣ ቀጣይ እና ፈጣን ልማትን ለማስመዝገብ የሚያስችል ፖሊሲና ስትራቴጂ ለመቅረጽ ነው።

2) የውጭ ተሞክሮ ቅመራ የተከናወነባቸው ሀገሮች በዋነኛነት ህንድና ጃፓን ሲሆኑ በተጨማሪነት የማሌዥያ፣ የአውሮፓ ህብረት፣ የደቡብ አፍሪካና የሌሎች ሀገሮች ተሞክሮ ተዳሏል። በህንድና በጃፓን የዘርፉን ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ከሚመሩና ከሚተገብሩ ተቋማት ጋር በመሆን ዝርዝር ልምዶችን ለመቅሰምና ከሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ጋር ለማጣጣም የሚያስችል የልምድ ቅመራ ተደርጓል።

2) በአጠቃላይ የውጭ ተሞክሮዎችን በሰባት ንዑስ ዘርፎች በመክፈል የድጋፍ ማዕቀፎችና የአቅም ግንባታ መርሀ-ግብሮችን በዝርዝር ለማየት ተሞክሯል። እነዚህም፡-

- የፋይናንስ ድጋፍ፣
- የሰው ኃይል ልማትና የማማከር አገልግሎት፣
- የገበያ ድጋፍ፣
- የክላስተርና ፈጣን ኢንኩቤሽን ልማት፣
- የቴክኖሎጂ፣ የምርት ልማትና ሥርጭት አገልግሎት፣
- የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን አገልግሎት፣ እና
- የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ ድጋፎች፣ ናቸው።

1.4.2 የተቀሰሙ ዋና ዋና ተሞክሮዎች

ዓለም አቀፍ ተሞክሮ ለመቀመር የተመረጡትን ሀገሮች የልማትና የዕድገት ደረጃ፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለኦኮኖሚ የሚያደርጉት ልማታዊ አስተዋጽኦ፣ የፖሊሲና ስትራቴጂ ዕቀፍ፣ አዋጆች፣ ደንቦችና መመሪያዎች ታይተዋል። ለዘርፉ ድጋፍ የሚሰጡ ተቋማት አደረጃጀት፣ ቅንጅታዊ አሰራርና አቅም ግንባታ ድጋፎችም ተለይተው ተቀምጧል። ከእነዚህ ሀገራት የተገኘው ተሞክሮ ማጠቃለያ እንደሚከተለው ቀርቧል።

- 1) የዘርፉን ልማት በማረጋገጥ በብዙዎች ሀገሮች መንግሥት አመራርና ድጋፍ ለመስጠት ከፍተኛ ድርሻ ያለው ከመሆኑም በላይ ወሳኝ የመሪነት ሚና እንደሚጫወት ግንዛቤ ተወስዷል።
- 2) የጥቃቅን፣ አነስተኛና መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች በኢኮኖሚው ውስጥ ከአጠቃላይ ሀገራዊ ምርጽና ኩስራ ዕድል ፈፀራ አንጻር ከፍተኛ ድርሻ አላቸው። በህንድ ዘርፉ 45 በመቶ የማኑፋክቸሪንግና የኤክስፖርት ድርሻ 40 በመቶ ያለው ሲሆን ወደ 60 ሚሊዮን ለሚሆኑ ሰዎች የሥራ ዕድል ፈጥሯል። በተመሳሳይ መልኩ በጃፓን ዘርፉ

53.3 በመቶ የማኑፋክቸሪንግ ድርሻ ያለው ሲሆን ከ40 ሚሊዮን በላይ ለሚሆኑ ሰዎች የሥራ ድል ፈጥሯል።

- 3) የዘርፉን ልማት ለማፋጠንና በዓለም አቀፍ ደረጃ የየሀገሮቹን ኢንተርፕራይዞች ተወዳዳሪነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ ዝርዝር የፖሊሲና የድጋፍ ማዕቀፎች፣ እንዲሁም ዝርዝር የማስፈጸሚያ ፓኬጆችና መመሪያዎች ተቀርፀው ቀጣይነት ባለው መልኩ ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- 4) ፖሊሲና ስትራቴጂዎች የድጋፍ ፓኬጆችን ውጤታማ በሆነ መንገድ የሚተገብሩ አቅማቸውን በየጊዜው የሚያሳድጉ በሬጉላቶሪ፣ በፋይናንስ፣ በገበያ፣ በቴክኖሎጂ፣ በሰው ኃይል ልማትና ማማከር፣ በጥራትና በመሠረተ ልማት ዙሪያ የሚሰሩ በርካታ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት ይገኛሉ። ከዚህ በተጨማሪ የዘርፉ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት ልምድና ብቃት ያላቸውን የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ኤጀንቶችና የግል አማካሪ ባለሙያዎችን ማጠናከርን ማዕከል ያደረገ አገልግሎት ይሰጣሉ።
- 5) ኢንተርፕራይዞች የተጠናከሩና የተደራጁ የዘርፍ ማህበራት ያላቸው ሲሆን በመንግሥት ለዘርፉ የሚሰጡትን ድጋፎች በመደራደርና በመተግበር ረገድ ጉልህ ድርሻ አላቸው።
- 6) በብዙዎች ሀገሮች ወጥ፣ በሁሉም አካላት ዘንድ ተግባር ላይ የዋለና በሕግ ማዕቀፍ የተደገፈ የዘርፉ ግልጽ ትርጓሜ ተቀርጿል።
- 7) ለኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ የድጋፍ ማዕቀፎች አዳዲስ የአሠራር ዘዴዎችን ማዕከል ያደረጉና በየጊዜው እየተገመገሙ የሚስተካከሉ ናቸው።
- 8) በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ትስስር ተጠቃሚ እንዲሆኑ በተለይም የሰብ ኮንትራክቲንግና የተለያዩ የግብይት አሠራሮች ተቀርፀው ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- 9) ለኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ ድጋፎች የኢንተርፕራይዞቹን የእድገት ደረጃ መሠረት ያደረጉ ናቸው። በተለይ በጃፓን የዘርፉን ልማት ለማፋጠን በሰው ኃይልና በቴክኖሎጂ ልማት ላይ ትኩረት ይሰጣል።

ክፍል ሁለት፡- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜና ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎች

2. የትርጓሜ አስፈላጊነት፣ የዓለም አቀፍ ትርጓሜ ተሞክሮ እና የሃገራችን ትርጓሜ

2.1. የትርጓሜ አስፈላጊነት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማት ለማፋጠን የሚቀረፁ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ወጥነት ባለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሀገራዊ ትርጉም ላይ መመሥረት ለዘርፉ ልማት ውጤታማነትና ቀጣይነት ያለው ድጋፍ ለማድረግ ያስችላል። በተጨማሪም የሚሰጡ ድጋፎች በቀጥታ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተጠቃሚነትን ያረጋገጠ መሆን ይገባዋል።

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ዓላማ በዋነኛነት በአምስት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ የተመሠረተ ነው። እነዚህም፡-

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለይቶ ለመደገፍ የሚያስችል የማዕቀፍ መሠረት እንዲኖር፤
- 2) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን የሚደግፉ አካላት ወጥነት ያለው መነሻ እንዲኖራቸው፤
- 3) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በሚመለከት የሚወጡ መረጃዎች የጋራና አንድ ዓይነት መነሻ እንዲኖራቸው፤
- 4) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሚሠጡ ድጋፎች የተገኘውን ለውጥ በተመሳሳይ መስፈርት መገምገም እንዲቻልና የማሻሻያ ማዕቀፎችን ለማዘጋጀትና ለመተግበር እና
- 5) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሀገራዊ ትርጉምን ከአለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ጋር ለማጣጣም ናቸው።

ከላይ የተመለከቱት መነሻዎች ቢኖሩም በአለም አቀፍ ደረጃ ወጥነት ያለው አለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም የሌለ ከመሆኑም ባሻገር በብዙዎች ሀገሮች የዘርፉን ሕጋዊ ትርጉም ቀርፀው የሚተገብሩበት ሁኔታ ይታያል።

2.2. ዓለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ተሞክሮ

ከውጭ ሀገር ተሞክሮ እንደተስተዋለው በአጠቃላይ ሲታይ በዋነኛነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ ሦስት መሠረታዊ መስፈርቶችን የያዘ ነው። እነዚህም፡-

- 1) የሙሉ ጊዜ ተቀጣሪ የሰው ኃይል ብዛት (head count staff)፤
- 2) ጠቅላላ ሀብት /Total Assets/፣የተጣራ ሀብት (Net Asset) እና የተከፈለ ካፒታል፣እንዲሁም

3) ጠቅላላ አመታዊ ሽያጭ (Annual turn over) ሲሆኑ እነዚህን መስፈርቶች በጣምራ ወይም በተናጠል ይጠቀሙባቸዋል፡፡

ሆኖም አንዳንድ ሀገሮችና አለም አቀፍ ተቋማት ከእነዚህ ሦስት መሠረታዊ መስፈርቶች በተጨማሪ ሕጋዊ ባለቤትነት (legal entity) እንደ መስፈርት ይጠቀማሉ፡፡ በአመዛኙ በተለያዩ ሀገራት ጥቅም ላይ የዋሉት ትርጉሞች ከላይ የተመለከቱትን ሦስት መስፈርቶች የያዙ ሲሆኑ እንደየሀገሮቹ የኢኮኖሚ ሁኔታ የመስፈርቶቹ መጠን የተለያየ ነው፡፡ በጥቅሉ ከሌሎች ሀገሮች የተገኙ ተሞክሮዎች የሚያሳዩት፡-

- 1) በሁሉም ሀገሮች የጥቃቅን፣ የአነስተኛና የመካከለኛ ኢንተርፕራይዞች በድጋፍ ማዕቀፍና በትርጓሜ መካተታቸው፤
- 2) የሀገሮቹ የዘርፉ ትርጓሜ ካላቸው የኢኮኖሚ ሁኔታና የዕድገት ደረጃ አንፃር እንደሚቃኝ፤
- 3) በአብዛኛው ሀገሮች ውስጥ የዘርፉ ትርጓሜ በሁሉም አካላት ወጥነት ባለው መልኩ እንደሚተገበርና ትርጓሜውም የሕግ መሠረት ያለው መሆኑን ነው፡፡
- 4) በዋነኛነት የሰው ኃይል፣ ጠቅላላ ሀብት/Total asset/፣ የተጣራ ሀብት (Net Asset) እና የተከፈለ ካፒታል፣ ዓመታዊ ጠቅላላ ሽያጭ በመስፈርትነት በጣምራ ወይም በተናጠል ጥቅም ላይ እንደሚውል፤
- 5) አንዳንድ ሀገሮች በኢንዱስትሪው ዓይነት በማኑፋክቸሪንግ፣ በኮንስትራክሽን፣ በትራንስፖርት፣ በጅምላና ችርቻሮ ንግድ እንዲሁም በአገልግሎት ዘርፍ እንደሚከፋፍሉ (ቻይና፣ አሜሪካ፣ ደቡብ አፍሪካ)፤
- 6) አብዛኞቹ ሀገሮች ለአነስተኛና መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች አንድ ወጥ የሆነ ትርጉም ለሁሉም ዘርፎች እንደሚጠቀሙ (የአውሮፓ ህብረት)፤
- 7) አንዳንድ ሀገሮች ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞችን ጨምረው በሥራ ዘርፎች በመከፋፈል ትርጉም እንደሚሰጡ (ህንድ፣ ፊሊፒንስ፣ ታንዛኒያ)፤
- 8) አንዳንድ ሀገሮች በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ዘርፍ ከፋፍለው እንደሚጠቀሙ (ህንድ፣ ጃፓን)፤
- 9) የአለም አቀፍ ተሞክሮን የዋጋ ግሽበትና የምርታማነት ዕድገትን ታሳቢ በማድረግ የትርጉም ማሻሻያ እንደሚያደርጉ (የአውሮፓ ህብረት)፤

2.3. የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ

በሀገራችን በዋነኛነት ሁለት የተለያዩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በሥራ ላይ ውሏል፡፡ እነዚህም፡-

- የ1990 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ትርጓሜ እና

- የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ትርጓሜ ናቸው፡፡

2.3.1 የ1990 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ትርጓሜ

የ1990 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ በሚቀረጽበት ወቅት የተለያዩ ሀገሮች ተሞክሮዎችን በተለይም የደቡብ አፍሪካና የሌሎች ሀገሮችን ከግምት ውስጥ ያስገባ ነበር፡፡ በወቅቱ በነበረው ግንዛቤ የዘርፉ የሰው ኃይልን መረጃ ለማግኘት እንደማይቻል በመገመት አንድ መሥራርት መጠቀም አመቺ ይሆናል ተብሎ በመገመቱና በአብዛኛው ሥራው በቤተሰብ የሰው ኃይል ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በውስጡ የተከፈለ ካፒታል ብቻ እንደ መሥራርት ጥቅም ላይ እንዲውል ተደርጓል፡፡ በዚህም ምክንያት አሁን ያለው የዘርፉ ትርጓሜ የሚከተሉት ክፍተቶች ታይተውበታል፡፡

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አንዱ ዋነኛ ዓላማ የሥራ ዕድል መፍጠር ሆኖ ሳለ በዘርፉ ትርጓሜ ውስጥ ይህ እንዲካተት ባለመደረጉ የሥራ ዕድል በመፍጠር ረገድ የታዩ ዕድገቶችን ከትርጓሜ አንፃር ለማነፃፀር አላስቻለም፡፡ በተጨማሪም ከአለም አቀፍ ተሞክሮ አንፃር ሲታይ የኢንተርፕራይዞችን የካፒታል መጠን በሥራ ዘርፎች ለይቶ አያሳይም፡፡
- 2) በጥቅም ላይ ያለው የዘርፉ ትርጓሜ እንደ መስፈርት የተጠቀመው የተከፈለ ካፒታል ቢሆንም በተግባር ያለውን ተሞክሮ ያላገናዘበ ነው፡፡ ኢንተርፕራይዞች የሚቋቋሙት በራስ መዋጮ የተከፈለ ካፒታልና በአብዛኛው በባንክ ብድር በመሆኑ የኢንተርፕራይዞችን ሙሉ ገጽታ የሚያሳይ አይደለም፡፡
- 3) በጥቅም ላይ ያለው ትርጓሜ ከ13 ዓመት በላይ ያለፈው በመሆኑ በውጭ ምንዛሪ ለውጥና በዋጋ ግሽበት ምክንያት በተጨማሪም አሁን ያለውን ሁኔታ አያስተናግድም፡፡ ለጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች ተቀምጦ የነበረው የብር 20,000 (ብር 4 ያ ሺ ወይም በወቅቱ ሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር) የተከፈለ ካፒታል አሁን ባለው የውጭ ምንዛሪ የአሜሪካን ዶላር 1200 (በዩሮ 900) አካባቢ ነው፡፡ በተመሳሳይ መልኩ ለአነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የተከፈለ ካፒታል ብር አምስት መቶ ሺ ወይም በወቅቱ ሰባ ስድስት ሺ የአሜሪካን ዶላር አሁን ባለው የዶላር ምንዛሪ 30,000 (በዩሮ 22,500) ይሆናል፡፡ ከ13 ዓመት በፊት የነበረው የተከፈለ ካፒታል መጠን በውጭ ምንዛሪ ለውጥ ምክንያት አሁን ካለው የብር ዋጋ በ2.5 እጥፍ ይበልጥ ነበር፡፡
- 4) በአለፉት ዓመታት በተግባር ላይ የዋለው ትርጓሜ የተከፈለ ካፒታል ሆኖ ሳለ ከጥቃቅን ወደ አነስተኛ፤ ከአነስተኛ ወደ መካከለኛ የነበረው ሽግግር በጠቅላላ ሀብት ላይ የተመሰረተ ነው፡፡

- 5) የአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በውስጡ የክፍተት ቴክኖሎጂና የማማከር አገልግሎትን ያላካተተ በመሆኑና አሁን ካለው የቴክኖሎጂና የማማከር አገልግሎት ጠቀሜታና ሚና አንፃር እንደገና መታየት ያስፈልገዋል።

ከላይ በተገለፁት ምክንያቶች አሁን በሥራ ላይ ያለው የዘርፉ ትርጓሜ አለም አቀፍ ተሞክሮና እስካሁን በሀገራችን የሚታየውን የዘርፉን ልማት ከግምት ውስጥ በማስገባት እንደገና መታየቱ አግባብነት ያለው ሆኖ ተገኝቷል። የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ ማጠቃለያ በሠንጠረዥ 1 ቀርቧል።

በሠንጠረዥ 1:- የ1990 የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

ዘርፍ	የሰው ኃይል	የተከፈለ ካፒታል
ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	--	≤ ብር 20 ሺህ (\$1200)
አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ	---	≤ ብር 500 ሺህ (\$30000)

2.3.2. የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ ትርጓሜ

የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ ዘርፉን በተመለከተ የሰጠው ትርጉም ሥራዎች የሚሰሩበትን የቴክኖሎጂ ሁኔታና የሰው ኃይልን ግምት ውስጥ በማስገባት ነው። በዚሁ መሠረት፤

- 1) የዕደጥበብና የጉጂ ኢንዱስትሪ በራስና ቤተሰብ የሰው ኃይል ላይ የተመሠረቱ የሞተር ኃይልን የማይጠቀሙና በእጅ የሚሠሩ ተግባራትን ያካትታል።
- 2) አነስተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ከ10 ያነሰ የሰው ኃይል ያላቸውና የሞተር ኃይልን የሚጠቀሙ ናቸው።

ከላይ የተመለከተው የኤጀንሲው ትርጓሜ የሚከተሉት ክፍተቶች ታይተውበታል።

- ሁሉንም ዘርፎች ያላካተተና የማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ላይ ብቻ ያተኮረ መሆኑ፤ እና
- የካፒታል መጠን እንደ መስፈርት ያለመጠቀሙ፤ናቸው።

ይህ የኤጀንሲው ትርጓሜ በ1990 ከወጣው ስትራቴጂ ትርጓሜ የተለየ ሲሆን ወጥ የሆነ ወይም ሀገራዊ ትርጓሜ ባለመኖሩ ምክንያት በተለይ በጎጆና ዕደ ጥበብ ተቋማትን ወይም ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞችን በተመለከተ በኤጀንሲው ላለፉት ሰባት ዓመታት መረጃዎች አለመስጠባቸውና ጥናቶች አለመካሄዳቸው ታውቋል። ሀገራዊ የሆነና ወጥነት ያለው ትርጓሜ ባለመኖሩ በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚካሄዱ ጥናቶችና የሚሰበሰቡ መረጃዎች ተግባር ላይ እየዋለ ያለውን ስትራቴጂና የድጋፍ ማዕቀፎች ያመጡትን ለውጥ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ለመተንተን ለመገምገም አዳጋች ያደርገዋል።

2.4. የተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ

ከውጭ ሀገራት የተቀሰመውን ተሞክሮ መሰረት በማድረግና ሥራ ላይ ያለውን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ የነበሩትን ጉድለቶች በመገንዘብ “ተቀጥረው የሚሰሩ ሠራተኞች ብዛት፣ ሳይጨምር የጠቅላላ ሀብት /Total asset/ በመስፈርትነት በመጠቀም እና በኢንዱስትሪና በአገልግሎት ዘርፍ በመከፋፈል” በቀጣይ አምስት ዓመታት ሊኖር የሚችል የዋጋ ግሽበትና የውጭ ምንዛሪ ምጣኔ ከግምት ውስጥ በማስገባት የተሻሻለ ትርጓሜ እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

2.4.1 የተሻሻለው የጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

ሀ) በኢንዱስትሪ ዘርፍ (ማኑፋክቸሪንግ፣ ኮንስትራክሽን፣ ማዕድን)

የኢንተርፕራይዙን ባለቤትና የቤተሰብ አባላትን ጨምሮ እስከ 5 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው (Total Asset) መጠን በዋጋ ከብር 100,000 /አንድ መቶ ሺህ/ ያልበለጠ ይሆናል፡፡

ለ) በአገልግሎት ዘርፍ (ችርቻሮ ንግድ፣ ትራንስፖርት፣ ሆቴልና ቱሪዝም፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የጥገና አገልግሎት)

የኢንተርፕራይዙን ባለቤትና የቤተሰብ አባላትን ጨምሮ እስከ 5 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው (Total Asset) መጠን በዋጋ ከብር 50,000 /ሃምሳ ሺህ/ ያልበለጠ ይሆናል፡፡

2.4.2 የተሻሻለው የአነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

ሀ) በኢንዱስትሪ ዘርፍ (ማኑፋክቸሪንግ፣ ኮንስትራክሽን፣ ማዕድን)

ከ6-30 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው (Total Asset) መጠን በዋጋ ከብር 100,001 (አንድ መቶ ሺ አንድ) እስከ 1.5 ሚሊዮን ያልበለጠ ይሆናል፡፡

ለ) በአገልግሎት ዘርፍ (ችርቻሮ ንግድ፣ ትራንስፖርት፣ ሆቴልና ቱሪዝም፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የጥገና አገልግሎት)

ከ6-30 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው /Total Asset/ መጠን በዋጋ ከብር 50,001 እስከ ብር 500,000/ አምስት መቶ ሺህ ያልበለጠ ይሆናል፡፡ የተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በሠንጠረዥ 2 ቀርቧል፡፡

ሠንጠረዥ 2:- የተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

የኢንተርፕራይዝ ደረጃ	ዘርፍ	የሰው ኃይል	ጠቅላላ ሀብት
ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	ኢንዱስትሪ	≤ 5	≤ ብር 100 ሺህ (\$6000 ወይም €4500)
	አገልግሎት	≤ 5	≤ ብር 50 ሺህ (\$3000 ወይም €2200)
አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ	ኢንዱስትሪ	ከ6-30	≤ ብር 1.5 ሚሊዮን (\$90000 ወይም €70000)
	አገልግሎት	ከ6-30	≤ ብር 500 ሺህ (\$30000 ወይም €23000)

ከላይ በተገለጸው ትርጉም በሰው ኃይልና በጠቅላላ ሀብት መካከል አሻሚ ሁኔታ ሲፈጠር የጠቅላላ ሀብት መጠን ቀዳሚ መስፈርት ሆኖ ያገለግላል፤

2.4.3 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሕጋዊ አደረጃጀት

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ሕጋዊነታቸውን ማረጋገጥ የሚገባ ይሆናል።
- 2) ኢንተርፕራይዞች የሚደራጁበት አግባብ በምርጫቸው በንግድ ህጉና በህብረት ሥራ ማህበራት ማደራጃ አዋጅ መሠረት ይሆናል።
- 3) ሀገራዊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ መረጃ ሲሰባሰብ የዘርፉን ትርጓሜና የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ከሚያስቀምጠው ሥርዓትና በንግድ ሥራ ፈቃድ መደቦች ጋር የተጣጣመ እንዲሆን ይደረጋል።

2.5. ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎችና ንዑስ ዘርፎች

ከላይ የተገለጹት ዘርፎች ውስጥ የሚሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የንግድ ፈቃድና ምዝገባ ሲያከናውኑ በሀገር አቀፍ ደረጃ በሥራ ላይ በአለው የንግድና ምዝገባ የዘርፎች አደረጃጀት መሠረት ይሆናል። በስትራቴጂው የተቀመጡ ዓላማዎችን ለማሳካትና የአምስት ዓመት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መነሻ በማድረግ በተለይ ለኤክስፖርትና ከውጭ የሚገቡ ምርቶችን ለሚተኩ የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ልዩና የላቀ ትኩረት ይሰጣል። በተለይ ሰፊ የስራ ዕድል ለሚፈጥሩ ለማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ፣ ለኮንስትራክሽን ዘርፍ፣ ለንግድና የተለያዩ አገልግሎትና በግብርና ዘርፎች ሥር ላሉ ንዑስ ዘርፎችና የሥራ ዘርፎች ቅድሚያ ይሰጣል።

(1) የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ

- ጨርቃ ጨርቅና ስፌት (Textile and Garment)
- ቆዳና የቆዳ ውጤቶች (Leather and Leather products)
- የምግብና መጠጥ ዝግጅት (Food Processing and Beverage)
- የብረታ ብረትና የኢንጂነሪንግ ምርቶች (Metal Works and Engineering)
- የእንጨት ሥራዎች (Wood Work Including Furniture)
- ባህላዊ የዕደ ጥበብና የጌጣጌጥ ሥራዎች
- አግሮ ፕሮሰሲንግ

(2) የኮንስትራክሽን ዘርፍ

- ሥራ ተቋራጭነት
- ንዑስ ሥራ ተቋራጭነት
- የግንባታ ግባቶች ምርት
- ባህላዊ የማዕድን ሥራዎች
- የከበሩ ድንጋዮች ልማት
- ኮብል ስቶን ሥራዎች
- የመሠረተ ልማት ግንባታ ንዑስ ተቋራጭነት

(3) የንግድ ዘርፍ

- የሀገር ውስጥ ምርቶች ጅምላ ሽያጭ፤
- የሀገር ውስጥ ምርቶች ችርቻሮ ንግድ፤
- የጥሬ ዕቃ አቅርቦት፤

(4) የአገልግሎቶች ዘርፍ

- የገጠርና አነስተኛ ትራንስፖርት አገልግሎት
- ካፌና ሬስቶራንቶች
- የማከማቻ አገልግሎት
- የቱሪስት አገልግሎት
- የማሸጊያ አገልግሎት
- የሥራ አመራር አገልግሎት
- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች
- የኘሮጀክት ኢንጂነሪንግ አገልግሎት
- የምርት ዲዛይንና ልማት አገልግሎት
- የግቢ፣ የውበትና የጥበቃ ዕና ጽዳት አገልግሎት
- የጥገና አገልግሎት
- የውበት ሳሎን ሥራዎች
- የኤሌክትሮኒክስና ሶፍት ዌር ልማት
- የዲኮር ሥራ
- ኢንተርኔት ካፌ
- የጋራኸና መገጣጠም ሥራዎች

(5) የግብርና ዘርፍ (የከተማ ግብርና)

- ዘመናዊ የእንስሳት እርባታ፤
- የንብ ማንባት፤
- የዶሮ እርባታ፤
- ዘመናዊ የደን ልማት፤
- አትክልትና ፍራፍሬ፤
- ዘመናዊ የመስኖ ሥራ፤
- የእንስሳት መኖ ማቀነባበሪያ፤

ክፍል ሦስት፡- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠትና የድጋፎቹ ማዕቀፎች

3. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠት

3.1 መነሻ ሀሳብ

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃዎች ሁለት ገጽታዎች ሲኖሩት አንደኛው ኢንተርፕራይዞቹ ከአነስተኛ ወደ መካከለኛ የሚሸጋገሩበትን የዕድገት ደረጃዎች የሚያመለክት ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ በአሉበት ደረጃ ማለትም በጥቃቅን/በአነስተኛ ኢንተርፕራይዝነት ተጠናክረውና ተወዳዳሪ ሆነው ለመቀጠል የሚያልፉበትን ሂደት የሚያመለክት ነው። የመንግስት ልማታዊ ድጋፍም ከላይ የተጠቀሰውን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሽግግር ዕድገት መሠረት ያደረገ ነው።
- 2) የማሌሻርያ ኢንተርፕራይዞች በአራት የተከፈለ የዕድገት ደረጃዎች ያሏቸው ሲሆን እነዚህም የምስረታ (Start up)፣ የዕድገት (Growth)፣ የመስፋፋት (Expansion) እና የመብቃት (Maturity) ናቸው።
 - በምስረታ ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች ኢንተርፕራይዞቹ በቂ የሰለጠነ የሰው ኃይል እንዲያገኙ፣ ጥሬ ዕቃ አቅርቦት እንዲመቻቸላቸው፣ መሠረተ ልማት እንዲሟላላቸውና የገበያ ዕውቀት እንዲኖራቸው ማድረግ ነው።
 - በዕድገት ደረጃ፣ የብቃት ማረጋገጫ፣ የስታንዳርድ፣ የገበያ ልማት፣ የታክስ ተጠቃሚነትና የቴክኒክ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።
 - በመስፋፋት ደረጃ ለሚገኙ ኢንተርፕራይዞች የቴክኖሎጂ አቅም ግንባታ፣ የሥራ አመራር ብቃት ግንባታ፣ የንግድ ምልክት፣ የሽያጭ አውታሮች፣ የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን፣ የቪንቸር ካፒታል እና የአውትሰርሲንግ ድጋፎች ይደረግላቸዋል።
 - በመብቃት ደረጃ ለደረሱ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን አቅም ግንባታ፣ የንግድ ምልክት ትውውቅ፣ የኢንዱስትሪ ማስፋፊያ እና የውጭ ኢንቨስትመንት ድጋፍ ይደረግላቸዋል።
- 3) በጃፓን የሚሰጠው ድጋፍ በሶስት ደረጃዎች የተከፈለ ሲሆን ይህም የምስረታ ደረጃ (Launching stage)፣ የማጠናከሪያ ደረጃ (Strengthen stage) እና የማብቂያ ደረጃ (Securing stage) ናቸው።
 - በምስረታ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች አዲስ ጀማሪዎች የሚገጥማቸውን እንቅፋቶችና ማንቆዎችን (Challenges) ለመውጣት የሚያስችል የተሟላ ድጋፍ (Full support) ነው።

ይህ ድጋፍ 80 በመቶ የመነሻ ካፒታል፣ ብድርና መመለሻ ጊዜ እስከ 10 ዓመት፣ የተቀናጀ ድጋፍ በሀገር አቀፍ፣ በክልልና በከተሞች መስጠት እና የስልጠናና የምክር አገልግሎትን ያካትታል።

- በማጠናከሪያ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች የሥራ አመራር ብቃትን ለማጥፋት የሚሰጡ ሙያዊ (Professional support) ድጋፎች ናቸው። ለምሳሌ ቋሚ ኤክስፐርት ለተወሰነ ጊዜ በመመደብ፤
 - በመብቃት ዕድገት ደረጃ የሚሰጡት ድጋፎች በማንኛውም ጊዜ ከሚገጥሟቸው ሥጋት (Against current and future risks) ለመጠበቅ የሚያስችሉ ድጋፎች ናቸው።
- 4) ከላይ እንደተጠቀሰው የኢንተርፕራይዞችን ዕድገት ተከትሎ የሚሰጡ ድጋፎች መኖራቸውና ድጋፎቹም ኢንተርፕራይዞቹ በየደረጃቸው የሚገጥሟቸውን ችግሮች ለመቋቋም የሚያስችላቸው መሆኑን ነው።
- 5) በእኛ ሀገር ኢንተርፕራይዞችን ከውጭ ተሞክሮ ከተገኘው ልምድ አንጻር ድጋፎቹ በየዕድገት ደረጃቸው ታይቶ የሚሰጥ አልነበረም። የሚሰጠው ድጋፍም የጅምላ ድጋፍ ሲሆን የተሰጠውን ድጋፍ መሠረት ያደረገ ግምገማና ኢንተርፕራይዞች በድጋፍ ያስገኙትን ለውጥ መረጃ የመያዝ ልምድና የመቀመር ሁኔታ አልነበረም። ስለሆነም የውጭ ሀገር ተሞክሮን መሠረት በማድረግና በሀገራችን ባለፉት ዓመታት መንግስት የዚህን ዘርፍ ልማት ልምዶችን በመቀመር፣ የተስተዋሉ ደካማ ጐኞችን በማስወገድ ቀጣይነት ያለው ዕድገት ላይ የተመሠረቱ ኢንተርፕራይዞችን ለማፍራት እንዲቻል የኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ በሦስት እንዲከፈል ተደርጓል።
- 6) የእነዚህ የዕድገት ደረጃዎች ዕይታ መሠረታዊ አላማ ኢንተርፕራይዞች ቀጣይነት ያለው ዕድገት እንዲያስመዘግቡና መሠረት ያደረገ የተቀናጀ ግልፅ መስፈርትና የድጋፍ ማዕቀፎችን ለማዘጋጀት ጠቃሚ ሆኖ በመገኘቱ ነው።

በዚሁ መሠረት ሦስት የዕድገት ደረጃዎች ማለትም የምስረታ ደረጃ፣ የታዳጊ ደረጃ፣ የመብቃት ደረጃ ተብለው ተለይተዋል።

3.2 በምሥረታ ወይም ጀማሪ (Start-up) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

3.2.1 ትርጉም

የምሥረታ/ጀማሪ ደረጃ ማለት ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመመሥረት ፍላጎት ያላቸው ዜጎች እና ከተለያዩ የትምህርት ተቋማት በየደረጃው የሚጠበቅባቸውን ትምህርት በማጠናቀቅ በማህበር እና በግለሰብ በህግ አግባብ ተደራጅተው የራሳቸውን ቁጠባና ከተለያዩ የፋይናንስ ተቋማት ብድር በመውሰድ ወደ ሥራ የገቡትን የሚያካትት ነው። የምሥረታ/ጀማሪ

ደረጃ ኢንተርፕራይዙ ህጋዊ አቋም ይዞ የማምረትና አገልግሎት የመስጠት ተግባር የሚጀምርበት ነው።

3.2.2 ዋና ዋና ችግሮች

- 1) በምሥረታ ደረጃ የሚገኙ ኢንተርፕራይዞች ሥራ ለመጀመር የሚያስችላቸው የመነሻ ካፒታል ለማግኘት ያለመቻላቸው፤
- 2) እስካሁን በነበረው ተሞክሮ ኢንተርፕራይዞችን የማደራጀት አሠራር ጉልቶ የሚታየው በጎብረት ሥራ ማህበር በመሆኑ ሌሎች አማራጮችን እና የነጻ ገበያ ተወዳዳሪነት ባህሪ ያለው ከምስረታ ጀምሮ የማዳበር አስፈላጊነት በመገንዘብ ኢንተርፕራይዞች በመረጡት አደረጃጀት እንዲደራጁ የድጋፍ አሠራር ያለመኖር፤
- 3) አብዛኞቹ የኢንተርፕራይዝ አንቀሳቃሾች መሠረታዊ የሂሳብ አያያዝና የቢዝነስ አሠራር ተሞክሮ የሌላቸው በመሆኑ ኢንተርፕራይዞቹን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማስተዳደር አለመቻላቸው፤ በዚህም ምክንያት ብዛት ያላቸው ኢንተርፕራይዞች በምሥረታ ሂደት ላይ እያሉ የመክሰምና የኢንተርፕራይዞቹ አንቀሳቃሾችም ተስፋ የመቁረጥ ሁኔታ መፈጠር፤
- 4) ለተሰማሩበት የሥራ መስክ መነሻ የሚሆን የኢንተርፕራይዝነት መሠረታዊ የንግድ ሥራና የሙያ ክህሎት ያለመኖር፤

3.2.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ ስትራቴጂዎች

በምሥረታ ደረጃ ኢንተርፕራይዞች የሚያጋጥሟቸው ዋነኛ ችግሮች ለመቅረፍ የሚከተሉት ድጋፎች ይሰጣሉ።

ሀ) የመነሻ ካፒታል ማመቻቸት

- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመመሥረት ፍላጎት ያላቸው በቅድሚያ የራሳቸው ቁጠባ እንዲኖራቸው ማበረታታትና የራሳቸው ቁጠባ ያላቸው የብድር ቅድሚያ የሚያገኙበት አሠራር ተግባራዊ ማድረግ፤
- ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማትና ከዩኒቨርሲቲ የሚወጡ ወጣቶች ቤተሰቦቻቸው የቁጠባ ድጋፍ እንዲያደርጉላቸው ማበረታታት፤
- በአዲስ መልክ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን የሚያቋቁሙ ወጣቶች ልማታዊ በሆነ መልኩ ለመነሻ የሚሆን ካፒታል እንዲያከማቹ ከመንግስት ፕሮጀክቶችና ፕሮግራሞች ተጠቃሚ እንዲሆኑና በውዴታ ግዴታ እንዲቆጥቡ የሚያስችል አሠራር ተግባራዊ ማድረግ፤

ለ) ህጋዊ አቋም እንዲኖራቸው ማብቃት

- በምሥረታ ደረጃ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በመረጡት ህጋዊ አደረጃጀት ተጠቅመው እንዲቋቋሙ ድጋፍ ማድረግ፤
- በሁሉም ዓይነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዘርፍ የሚሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ህጋዊ ግብር ከፋይ መለያ እንዲያገኙ ማድረግ፤
- በምሥረታ ደረጃ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ህጋዊ የንግድ ሥርዓትና አሠራርን ተከትለው እንዲሰሩ መደገፍና ህጋዊ የንግድ ፈቃድና ምዝገባ እንዲኖራቸው ማድረግ፤

ሐ) የቢዝነስ ሥራ አመራር፣ ኢንተርፕረኒርሽንና ሂሳብ አያያዝ ብቃት ማሳደግ

- ኢንተርፕራይዞቹ መሠረታዊ የቢዝነስ ሥራ አመራርና ኢንተርፕረኒርሽን ክህሎት እንዲኖራቸው ማስቻል፤
- መሠረታዊ የሂሳብ አያያዝ ስልጠናዎችን መስጠትና ሞዴል የሂሳብ አያያዝ ማኑዋሎችን በማዘጋጀት እንዲጠቀሙ ማድረግ፤

መ) የክህሎትና የቴክኒክ ሥልጠናዎችን መስጠት

- በምሥረታ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥራ ለመጀመር የሚያስችላቸውና ምርታማነታቸውንና የምርት ጥራታቸውን የሚያሳድጉ የክህሎትና የቴክኒክ ስልጠናዎችን መስጠት፤

3.3 በታዳጊ ወይም መስፋፋት (Growth) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

3.3.1 ትርጉም

የታዳጊ/መስፋፋት ደረጃ ማለት አንድ ኢንተርፕራይዝ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ላይ በዋጋ፣ በጥራትና በምርታማነት ተወዳዳሪ ሲሆንና ትርፋማነቱ በቀጣይነት ሲረጋገጥ ነው። በዚህ ደረጃ ያለ ኢንተርፕራይዝ በምሥረታ ደረጃ ከነበረው ቀጥሮ የሚያስራው የሰው ኃይል ቁጥርና የጠቅላላ ሀብት መጠን ዕድገት ይኖረዋል። በተጨማሪም ኢንተርፕራይዙ የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት መጠቀም የጀመረ ይሆናል።

3.3.2 ዋነኛ ችግሮች

- 1) በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ ሆነው በፍጥነት እንዲያድጉ ከሚያደርጓቸው ምክንያቶች አንዱ በቂ የብድር ዋስትና ማስያዣ ስለሌላቸው ተከታታይነት ያለውና ከሥራቸው ባህሪ ጋር የተጣጣመ የተለያየ የፋይናንስ አቅርቦት በሚፈለገው ጊዜና መጠን ማግኘት ያለመቻላቸው፤

- 2) በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ምርታማነት፣ የምርት ጥራትና ደረጃ ለማሻሻል የሚያስችል ቀጣይነት ያለውና የተቀናጀ የክህሎትና ቴክኖሎጂ ድጋፍ ያለመኖር፤
- 3) የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት በሚፈለገው ሁኔታ ማግኘት ያለመቻላቸው፤
- 4) የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት መስፈንና ህጋዊ የንግድ ውድድር ሥርዓትን ተከትሎ ያለመሥራት፤

3.3.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ ስትራቴጂዎች

በታዳጊ ደረጃ ያሉ ኢንተርፕራይዞች የሚያጋጥማቸውን ዋነኛ ችግሮች ለመቅረፍ የሚከተሉት ድጋፎች ይሰጣሉ፤

ሀ) የፋይናንስ ድጋፍ ማመቻቸት

- በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ መሆን እንዲችሉ ተከታታይና ከሥራ ባህሪያቸው ጋር የሚጣጣም የብድር አቅርቦት ማመቻቸት፤
- ኢንተርፕራይዞቹ የወሰዱትን ብድር በአግባብ ጥቅም ላይ እንዲያውሉ በመደገፍና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ እንዲኖራቸው ማስቻል፤
- ኢንተርፕራይዞቹ ለተበዳሪነት የሚያበቃቸው የቢዝነስ ፕላን ዝግጅት ድጋፍ ማድረግ፤

ለ) የተጠናከረ የክህሎትና ቴክኖሎጂ ድጋፍ ማድረግ

- የገበያ ፍላጎትን ታሳቢ ያደረገ የክህሎት ማበልፀጊያና የቴክኖሎጂ ድጋፍ መስጠት፤
- በገበያ ላይ በቀጣይነት ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ድጋፍ መስጠት፤
- በጥናት ላይ የተመሠረተ የሥራ አመራር ስልጠና በመስጠት የኢንተርፕራይዞቹን የቢዝነስና ሥራ አመራር ብቃት በአስተማማኝ ደረጃ ላይ ማድረስ፤
- የምርትና አገልግሎት ጥራትና ምርታማነት ሥራ አመራር (ካይዘን) በእንዲተገበር በማድረግ የዋጋና የጥራት ቀጣይነት ያለው መሻሻል የሚያስችል ሥርዓት እንዲኖራቸው ማድረግ፤

- የገበያ ትስስር መፍጠርና የገበያ አቅምን ማሳደጊያ ድጋፍ መስጠት፤

ሐ) የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላትን ማስፋፋት

- የኢንተርፕራይዞቹን የሥራ ማህሪያ መሠረት ያደረገ የመሥሪያና መሸጫ ቦታ ማመቻቸት፤

- ኢንተርፕራይዞች ለሚጠቀሙበት የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት ተመጣጣኝ የአገልግሎት ኪራይ እንዲከፍሉ ማድረግ፤
- በመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት ውስጥ ኢንተርፕራይዞች በራሳቸው ሊያሟሉ የማይችሏቸውን በጋራ መጠቀም እንዲችሉ የጋራ መገልገያ አገልግሎቶችን ማጠናከር፤

መ) ህጋዊ ማድረግ

- ኢንተርፕራይዞች በህጋዊ የንግድ ሥርዓት ማዕቀፍ ውስጥ እንዲሰሩ መደገፍ፤
- ኢንተርፕራይዞች በወቅቱ ግብር መክፈል እንዲጀምሩ ማድረግ፤
- በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ሀገራዊና አለም አቀፍ አስገዳጅ ደረጃዎችን እንዲያሟሉ መደገፍ፤

3.4 በመብቃት (Maturity) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

3.4.1 ትርጉም

“የመብቃት ደረጃ” ማለት አንድ ኢንተርፕራይዝ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪና ትርፋማ ሆኖ የገበያ ድርሻውን ለማሳደግ ተጨማሪ ኢንቨስትመንት በሥራ ላይ ካዋለና ለዘርፉ የተቀመጠውን ትርጓሜ መስፈርት ሲያሟላና ወደ ታዳጊ መካከለኛ ሲሸጋገር ወይም ባለበት ደረጃ በጥቃቅን ወይም በአነስተኛ ኢንተርፕራይዝነት) በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪና ትርፋማ ሆኖ የሚቀጥል ሲሆን ነው፡፡

3.4.2 ዋነኛ ችግሮች

- 1) በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ ለመሆን ቀጣይነት ባለው መልኩ ምርታማነትና የምርት ጥራት ማስጠበቅ ያለመቻል፤
- 2) የምርትና የአመራረት (አሠራር) ዓለም አቀፍ ስታንዳርድ ግንዛቤ አናሳ መሆን፤
- 3) በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪነትን የሚያረጋግጥ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሣሪያ ለማግኘት የአቅም ውስንነት መኖር፤

3.4.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ ስትራቴጂዎች

ሀ) ተወዳዳሪ የሆነ ኢንተርፕራይዝ መፍጠር

- ቀጣይነት ያለው የጥራትና ምርታማነት ብቃት ማሳደጊያ (ካይዘን) ሥርዓትን መከተል፤
- ገበያን የማስፋፋት ድጋፍ መስጠት፤
- በገበያ ውስጥ ኢንተርፕራይዞች ተወዳዳሪ እንዲሆኑ አዳዲስ የምርት ልማት ሥራዎችን እንዲያካሂዱ መደገፍ፤

- ኢንተርፕራይዞች ለተሰማሩበት ዘርፍ የሚያስፈልገውን ዘመናዊ አለም አቀፍ ስታንዳርድ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ማድረግ፤

ለ) ኢንተርፕራይዞች ወደ ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች ሊያሸጋግራቸው የሚያስችላቸውን የማምረቻ መሣሪያ ዓይነቶች መለየትና በመሳሪያ ሊዝ ሥርዓት እንዲጠቀሙ ማድረግ፤

ሐ) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የሽግግር ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት በማግኘት ተገቢውን ልማታዊ ድጋፍ እንዲያገኙ ማድረግ፤

3.5 ለታዳጊ መካከለኛ የሚሰጡ ድጋፎች

አንድ ኢንተርፕራይዝ ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ የዕድገት ደረጃ ተሸጋገረ የሚባለው ለዚህ ደረጃ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ላይ በዋጋ፣ በጥራትና በአቅርቦት ተወዳዳሪነቱን ሲያረጋግጥ ነው።

3.5.1 የታዩ ችግሮች

እስካሁን ከልምድ እንደታየው ስኬታማ የሆኑ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የሚደረገውን ሽግግር በፀጋ ተቀብለው ቀጣይ ዕድገት ለማምጣት ሲቸገሩ ታይተዋል። ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ በመሸጋገራቸው የሚያገኙት ተጨማሪ ማበረታቻና ከዕድገታቸው ጋር የሚስማማ ድጋፍ የማይሰጣቸው መሆኑና ያለውን የድጋፍ ማዕቀፍ የሚያጡበት ሁኔታ መኖሩ አንዱ ምክንያት ነው። ጥናት በማካሄድ ችግሮቹን በጥልቀት ማወቅ እንደተጠበቀ ሆኖ ከእነዚህ እንቅፋቶች ውስጥ፡-

- 1) አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በተለይ በጎብረት ሥራ ማኅበራት የተደራጁት ከገቢ ግብር (Profit tax) ነፃ መሆናቸውና ይህ ጥቅም የሚቋረጥ መሆኑ፤
- 2) በማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች ተጠቃሚነታቸው የሚቋረጥ መሆኑ፤
- 3) የብድር አገልግሎት ከአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት (MFI) የሚያገኙበት ሁኔታ ስለማይኖርና ከመደበኛ ብድር የሚያገኙት ከዋስትና ጋር በተያያዘ የጠበበ በመሆኑ፤
- 4) የመንግሥት ገበያ (ፕሮጀክቶች) ከጨረታ ውጭ ተጠቃሚነትም የሚቋረጥ መሆን፤
- 5) ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚያገኙት የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ እድገት ደረጃ ድጋፍ ቀጣይነት የሚቋረጥ መሆኑ፤
- 6) የተሟላ የሂሳብ መዛግብት እንዲይዙ፣ በኦዲት የተረጋገጠ የሂሳብ መግለጫ እንዲያቀርቡና ከግብርና ተጨማሪ እሴት ታክስ ክፍያ ጋር የተያያዙ ድጋፎች ካሉ የሚቋረጡ መሆኑ፤ ናቸው።

3.5.2 መፍትሄዎችና ቀጣይ ስትራቴጂዎች

ከላይ የተገለፁትን ችግሮች ለማቃለል፡-

- 1) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ የሚሸጋገሩ ተቋማት ከክላስተር ወጥተው አስቀድሞ በየአካባቢው በሚዘጋጁላቸው የኢንዱስትሪ ዞን፣ ለማምረቻና መሸጫነት የተገነቡ ህንፃዎች ወይም በተመጣጣኝ ዋጋ በሊዝ በሚወስዱት ቦታ ሥራቸውን ውጤታማ ሆነው እንዲቀጥሉ ድጋፍ ይደረግላቸዋል። ለእነዚህ ኢንተርፕራይዞች የንግድና የልማት ባንኮች ለብድር አዋጭነት ዕቅድ እንዲያዘጋጁ በማገዝ ብድር እንዲያገኙ ማማከር ያስፈልጋል።
- 2) ግልጽነት የሚፈጥር የግንዛቤና የአሠራር ሥርዓት ተግባራዊ የሚሆንበት ሁኔታ መፍጠር፤
- 3) የግብር ከፋይነት ምዝገባ ከመጀመሪያው ዓመት ጀምሮ ተግባራዊ የማድረግ ህጋዊ አሠራር መተግበር፤ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለ3 ዓመታት ብቻ ከግብር ነጻ እንዲሆኑ ማድረግ (ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝነት ቢሸጋገሩም ባይሸጋገሩም)፤
- 4) የምዝገባና የንግድ ፈቃድ አሰራሮች በሁሉም ደረጃዎች የሚገኙ ኢንተርፕራይዞች በጥብቅ ተግባራዊ የማድረግ አሠራር መተግበርና ከህግ ማዕቀፍ ውጭ መንቀሳቀስን ዝግ ማድረግ፤
- 5) ኢንተርፕራይዞቹ ከማዕከላቱ ከመውጣታቸው በፊት በየክልል ከተሞች ኢንዱስትሪ ዞኖች እንዲገነቡና የማምረቻ ቦታ በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ማድረግ፤
- 6) ለሥራ እንቅስቃሴያቸው ማስፋፊያ የሚፈለገውን ብድር የካፒታልና መሣሪያ አቅማቸውን ለማግኘት፤ የውጭ ምንዛሬ ችግራቸውን ለመቅረፍ ከአበዳሪ ተቋማት በተለይም ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክና ከኢትዮጵያ ልማት ባንክ ጋር እንዲተሳሰሩ ጥረት ይደረጋል፤
- 7) የመንግስት ግዥ ሥርዓትና የንዑስ ተቋራጭነት አሠራር እኩል ተጠቃሚ የሚሆኑበት አሠራር ማሻሻል፤
- 8) የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ በዘርፎች ኢንስቲትዩትና በሚቋቋሙት የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩቶች (ዩኒቨርሲቲዎች) ማመቻቸት፤

4. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የድጋፍ ማዕቀፎች

በዚህ ስትራቴጂ ውስጥ የተቀመጡትን የልማት አቅጣጫዎች ለማስፈፀም እና ቀደም ባሉት ዓመታት በአፈፃፀም ሂደት ጉልተው የወጡ ችግሮችን በማስወገድ ምቹ ሁኔታዎችን ለመፍጠር የሚያስችሉ የድጋፍ ማዕቀፎች ተቀርፀዋል። እነዚህ የድጋፍ ማዕቀፎች እንደየዘርፉ ባህርይና የኢንተርፕራይዞች

የዕድገት ደረጃ በተናጠል ሳይሆን በተቀናጀ መልክ የሚተገበሩ ሲሆን የዘርፉን ልማት ለማፋጠን ጉልህ ድርሻ እንደሚኖራቸው ይታመናል። የድጋፍ ማዕቀፎችም በየጊዜው ከልምድ እየታየ የሚዳብሩ ይሆናሉ።

4.1 ዓላማዎችና መርሆዎች

4.1.1 ዓላማዎች

- 1) ለዘርፉ ልማት ቁልፍ ሚና ባላቸው የሥራ መስኮች ላይ ትኩረት በማድረግ የተቀናጀና የተዋሃደ፣ አግባብነት ያለው፣ በፍላጎትና በውጤት ላይ የተመሰረተ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት የሚሰጥበትን መንገድ ለመፍጠር፤
- 2) ቀጣይነት ያለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ለማረጋገጥ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማስቻል፤
- 3) የብድር አጠቃቀምና የቁጠባ ዘዴ ግንዛቤን በማሳደግና የብድር ዋስትናዎችና አገልግሎቶችን በማስፋት በከተሞች ውስጥ በተደራጁት የአንድ ማዕከል አገልግሎቶችና በብድርና ቁጠባ ተቋማት አገልግሎት ቅርንጫፎች በኩል የብድር አገልግሎትን በተመጣጣኝ ወለድ ለማቅረብ፤
- 4) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች መፈልፈያና የቴክኖሎጂ ማቀቢያና ማሸጋገሪያ ማዕከላት እንዲሆኑ በማድረግ፣ የቴክኖሎጂ፣ የምርት ልማትና ስርጭትን ለማጎልበት፤
- 5) የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት ለዕድገትና ለሽግግር የሚያበቁና ሞዴል ኢንተርፕራይዞች የሚፈለፉባቸው ማዕከላት እንዲሆኑና በኢንተርፕራይዞች የቆይታ ጊዜ ውስጥ የሚሰጡት ድጋፎች በፓኬጅ መልክ እንዲቀርቡ ለማድረግ፤
- 6) በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ በተቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የተጠናከረ የኤክስቴንሽን አገልግሎት የሚሰጥበትን ስልት ለመቀየስ፤
- 7) የተጠናከረና ለውጤት የሚያበቃ የአንድ ማዕከል አገልግሎትን ለማስፋፋት፣ናቸው።

4.1.2 መርሆዎች

- 1) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥራ ዕድል መፍጠሪያ፣ የልማታዊ ባለሀብት መፈልፈያ እና ለኢንዱስትሪ ልማት መሠረት መሆናቸውን አምኖ በመቀበል ለተፈጻሚነቱ ያላሳለሰ ጥረት ይደረጋል፤
- 2) በገበያ ፍላጎት የሚመራ ሞዴል ኢንተርፕራይዞችን ለመፍጠር የሚያስችል የኤክስቴንሽን አገልግሎት እንዲኖር ማድረግ እና ይህንኑ ተግባራዊ የማድረግ የሥራ ድርሻና ኃላፊነት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መሆናቸውን አምኖ በመቀበል በዚሁ አቅጣጫ ትኩረት በመስጠት እንቅስቃሴ ይደረጋል።

- 3) በገበያ ፍላጎት የሚመራና የእሴት ሰንሰለትን መሠረት ያደረገ የተስማሚ ቴክኖሎጂ ልማት አቅምን መገንባት ለኢኮኖሚ እድገት ቁልፍ መሣሪያ መሆኑን አምኖ በመቀበል ለተግባራዊነቱ ያላሳለሰ ጥረት ይደረጋል፤
- 4) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ ድጋፎች የጠባቂነትን አመለካከት የሚያነጥፉ፤ ተዋንያኖቹ ችግራቸውን በመለየትና መፍትሄ በማፈላለፍ ሂደት ውስጥ ግንባር ቀደም የሚሆኑበት የተቀናጁና ተወዳዳሪነትን የሚያገለግሉ መሆናቸውን ማረጋገጥ፤ በተደራጀ መልኩ የራሳቸውን ችግር በራሳቸው ተደራጅተው የሚሰሩ እንዲሆኑ ምቹ ሁኔታዎች እንዲፈጠሩ ይደረጋል፤
- 5) የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች በግልፅ ተለይተው በጥራት፤ በቅልጥፍናና በውጤታማነት አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል፤
- 6) በዘርፉ የሚሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የቁጠባ ባህላቸውን እንዲያዳብሩ፤ ተነሳሽነታቸውን እንዲያጠናክሩ፤ የሥራ ፈጣሪነት ክህሎታቸውን እንዲያዳብሩና ከጠባቂነት የተላቀቀ አመለካከት እንዲፈጥሩ የተጠናከረ ሥራ ይሰራል፡፡
- 7) የዘርፉን ልማት ከዚህ አቅጣጫ የመምራት ኃላፊነት የፖለቲካ አመራሩ መሆኑን አምኖ በመቀበልና ቁጠባን ማዕከል ያደረገ ልማትን በመከተል ተፈጻሚነቱ ይረጋገጣል፡፡

4.2 የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ

4.2.1 የሰው ኃይል ልማት ስትራቴጂ

ሀ) የአመለካከት ለውጥና የሥራ ተነሳሽነትን ማስፈን

ቀደም ሲል የነበረውን የጠባቂነት እና የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትን በመቀየር የሥራ ተነሳሽነትና ተወዳዳሪነት ለማስፈን ጉልህ አስተዋጽኦ ካላቸው ክህሎቶች አንዱ በለውጥ ቅኝት የተዘጋጀ የኢንተርፕራይዝሽን እና የንግድ ሥራ ተወዳዳሪነት አመለካከት፤ ክህሎትና ሥራ አመራር ብቃት ነው፡፡ ይህም በአንድ ጊዜ ስልጠና ብቻ የሚገኝ ሳይሆን ተከታታይነት ያለው የአመለካከት ለውጥ ማበልጸጊያ ድጋፍን የሚጠይቅ ነው፡፡ በዚህ መሠረት፡-

- 1) በተደራጀ የፖለቲካ እንቅስቃሴና የሠራዊት ግንባታ አቅጣጫ መሠረት እንዲፈጸም ማድረግ፤ ማህበራት የመታገያ መድረክ በማዘጋጀት በጥራትና በዋጋ በቀጣይነት እንዲሻሻሉና ተደራጅተው የጋራ ችግራቸውን እርስ በርሳቸው ተደጋግፈው መፍታት እንዲጀምሩ መደገፍ፤ ተደራጅተው ከመንግስት ጋር እየተጋዘኑ እንዲሰሩ መድረኮችን ማመቻቸት፤
- 2) ግንባር ቀደሞችን መፍጠር፤ ማጠናከርና በማህበራቱ ውስጥ ቁልፍ የአመራር ድርሻ እንዲጫወቱ ማድረግ፤ የግንባር ቀደም አደረጃጀቶችን መፍጠርና በሞዴልነት ተጠቅሞ ማስፋፋት፤

- 3) በግንባር ቀደሞች ዙሪያ እንቅስቃሴ መፍጠር፤ የለውጥ ሠራዊት መገንባት፤ የሽልማት በዓላትን ለልማታዊ አመለካከት ግንባታ መጠቀም፤ የተዋሂደኑ ቤተሰቦችም በእንቅስቃሴው ውስጥ በደጋፊነት ማካተት፤
- 4) በአዲስ ቅኝት ላይ የተመሠረተ የኢንተርፕራይዝ ጥቃቅን ለማጥፋት የሚያስችል ንድፈ ሀሳብና ተግባርን ያቀናጀና ሥራ ፈጠራንና ተነሳሽነትን የሚያበረታታ ሥልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ተዘጋጅቶ ይሰጣል።
- 5) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ አንቀሳቃሾች በየዕድገት ደረጃው የሚያስፈልጋቸውን የቴክኒክ፣ የሥራ አመራርና የግብይት ክህሎት ማበልፀጊያ ሥልጠና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በጥናት እና ፍላጎት ላይ በመመሥረትና በማዘጋጀት እንዲሰጡ ይደረጋል።
- 6) በየኢንተርፕራይዞቹ የዕድገት ደረጃዎች የሚሰጡ የቴክኒክ የሥራ አመራርና የግብይት ክህሎት ማበልፀጊያ ሥልጠናዎች ካሪኩለሞችና የተሟላ የማሰልጠኛ ማቴሪያሎች የተዘጋጀላቸው፤ የትግበራ ማኑዋልና የክትትልና ግብረ-መልስ ሥርዓት ያላቸው በዕቅድ የተያዙና አፈጻጸማቸው ከሚያስገኙት ውጤት አኳያ የሚገመገምበት ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ይዘረጋል።
- 7) የሚሰጡ ሥልጠናዎች ያስገኙትን ጠቀሜታ እና ያመጡትን ለውጥ የሚያመለክት ጥናት በየጊዜው እንዲከናወን ይደረጋል።

ለ) የቴክኒክና ሙያ ክህሎት ማበልፀጊያ ሥልጠና መስጠት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት ጥራትና ምርታማነት እንዲያድግ፤ በገበያ ፍላጎት ላይ የተመሰረቱ አዳዲስ ምርቶችን እንዲያቀርቡ፤ ለውጤታማነት፤ የሚያበቃቸው ተከታታይነትና አግባብነት ያለው የሙያ ክህሎት ሥልጠና መስጠት ተገቢ ነው።

በዚሁ መሠረት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አማካኝነት፡-

- 1) ፍላጎታቸውን መሠረት ያደረገ ምርታማነትንና የአገልግሎት ጥራትን የሚያጎለብት የሙያ ሥልጠና ይሰጣቸዋል።
- 2) ገበያን መሠረት ያደረገ የምርት ልማትና የምርት ሂደት ማሻሻያ ሥልጠና ይሰጣቸዋል።
- 3) በተሰማሩባቸው የምርትና የአገልግሎት መስኮች የሙያ ብቃት ምዘና ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት እንዲያገኙ የሚያበቃ ድጋፍ ይደረጋል።

- 4) ለተወዳዳሪነት የሚያበቃቸው የአለም አቀፍ ደረጃዎች መሠረት (ISO) የጥራት ሥራ አመራር ሥርዓትን ተግባራዊ እንዲያደርጉ አስፈላጊ ስልጠና፣ ምክርና ድጋፍ ይሰጣቸዋል።

4.2.2 የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት ስትራቴጂ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የምርት ጥራትና ምርታማነትን ለማሳደግ እንዲችሉ፣ ብቁና ተወዳዳሪ እንዲሆኑና ጎላቀር የሆኑትን ማምረቻ መሳሪያዎች ተስማሚ በሆኑ ማምረቻ መሣሪያዎች በመተካት ወደ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪ ለመሸጋገር የሚያስችላቸው አቅም እንዲፈጠሩላቸው ማድረግ ተገቢ ነው። ይህንን መሠረት ያደረገ የሚከተሉት የቴክኖሎጂ ልማትና ሥርዓት ድጋፎች በቅደም ተከተል ይቀርባሉ።

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ቴክኖሎጂ ልማት

የቴክኖሎጂ ድጋፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመደገፍ የሚያስችል ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችን፣ የማልማትና የማሰራጨት እንዲሁም የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን የማዘጋጀት ድጋፍ መስጠትን ያጠቃልላል። ይህ ተግባር የሚከናወነው በቴክኒክና ሙያ ትምህርት/ሥልጠና ተቋማት ይሆናል።

- 1) የቴክኖሎጂ ልማት የገቢ ምርቶችን ለመተካትና ኤክስፖርትን ለማበረታታት የሚያስፈልጉ በማኑፋክቸሪንግ በኮንስትራክሽን፣ ማዕድንና ሌሎች አገልግሎቶች ፡፡ የቴክኖሎጂ መሻሻል ከአሰራርና ክህሎት መሻሻልና የተለያዩ መሳሪያዎችን ማሻሻል የሚያካትት ይሆናል።
- 2) ከውጭ ሀገር የሚገቡ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና የማምረቻ መሳሪያዎች በሀገር ውስጥ ተመርተው ሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።
- 3) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሳሪያዎችን በግዥ፣ በኪራይና በሊዝ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- 4) የተለያዩ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎች በጥራትና በብዛት ለመኮረጅ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እና መምህራን የሚበረታቱበት ሥርዓት ይመቻቻል።
- 5) በዘርፉ የተሰማሩና የፈጠሩ ችሎታቸውን በመጠቀም በተመጣጣኝ ወጪ በጥራትና በሚፈለገው ጊዜ የዘርፉን ልማት የሚያግዙ ቴክኖሎጂዎችን አመንጭተው ወይም አሻሽለው የሚያቀርቡ ግለሰቦች እና ተቋማት የሚበረታቱበት ሥርዓት ይዘረጋል።
- 6) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በጂኦግራፊ ክልላቸው ላሉና በምርት ሥራ ላይ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የጥገና፣ የዕድሳትና የመለዋወጫ አካላት ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።

- 7) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርታማነትና ዕድገት ለማፋጠን የሚያስችሉ የቴክኖሎጂና የስታንዳርዳይዜሽን ድጋፍ በጥናት ላይ ተመሥርቶ ተግባራዊ ይደረጋል።

ለ) የጋራ መገልገያ ፋሲሊቲ ማዕከላትን ማመቻቸት

ለመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪዎች ግብዓት የሚያቀርቡ፣ ከውጭ ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎችን በሀገር ውስጥ የሚያመርቱና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በራሳቸው በቀላሉ ሊገኟቸው የማይችሏቸውን ማሽኖችና የተለያዩ የመገልገያ መሳሪያዎች የገበያ ህግን መሠረት ያደረገ አገልግሎት እንዲያገኙና በኪራይ እንዲጠቀሙ ማድረግ አስፈላጊ ነው። በዚህም መሠረት፡-

- 1) በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአፈር ምርመራ፣ የግብአትና የምርት ፍተሻ አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 2) በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን፣ የፕሮቶታይፕ፣ የማጠናቀቂያ፣ የፍተሻና የጥገና አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 3) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ያሏቸውን ፋሲሊቲዎች በኪራይ አገልግሎት የሚሰጡበት ሥርዓት እንዲዘጋጅ በማድረግ ለኢንተርፕራይዞቹ ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።

4.2.3. የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት አቅርቦት ስትራቴጂ

ከላይ የተጠቀሱትን የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ በተሟላ ሁኔታ ለመስጠት እንዲቻል ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጠው የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ በተጠቀሰው አቅጣጫ መሠረት በቅድሚያ በጥናት ላይ በመመስረት የኢንተርፕራይዞቹን ችግር የለየና ለዚሁ ተመጣጣኝ የሆኑ አገልግሎቶችን ያደራጀ፣ የክህሎት ክፍተታቸውን የሚሞላ እና በአቅድ ተይዞ የሚተገበር ሊሆን ይገባል።

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚቀርበው የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎቱ ለመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪዎች ልማት በተቋቋሙ ኢንስቲትዩቶች ከሚሰጡ ድጋፎች የላቀና የሰፊ እንዲሆን ይጠበቃል። የሚሰጡት ድጋፎችም የተሟላ መረጃ የማደራጀትና የመስጠት፣ የሙያና የኢንተርፕራይዝሽንና የንግድ ሥራ አመራር ሥልጠና፣ የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት፣ የቴክኖሎጂ መረጣ ሽግግርና ልማት፣ የግብይት፣ የምርታማነት፣ የጥራት ማሻሻያ የደረጃና የብቃት ማረጋገጫ፣ የምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስተላለፍን የሚያካትት

ሊሆን ይገባል። አገልግሎቱ በተደራጀ መልክ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አማካይነት በሚመደቡ የሥራው ባለሙያዎች እንዲሰጥ ይደረጋል። በዚህ መሠረት፡-

- 1) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ለሁሉም ኢንተርፕራይዞች የማዳረስ አቅም እስኪዳብር ድረስ ለተመረጡ ነባር ኢንተርፕራይዞችና ዕድገት ተኮር ለሆኑ የሥራ ዘርፎች ትኩረት የሚሰጥ ይሆናል። በተለይም ለኤክስፖርት ገበያ የሚያቀርቡና ከውጪ የሚገቡ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱ፣ በማኑፋክቸሪንግና ኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ እንዲሁም በክላስተር ማዕከላት ለተሰባሰቡ ኢንተርፕራይዞች ይሰጣል፤
- 2) የኢንተርፕራይዞችን ችግሮች በቅድሚያ ለይቶ የመፍትሔ አቅጣጫ የማስቀመጥ ዘዴ የንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) እና ቀጣይነት በአለው መልኩ የጥራትና ምርታማነት ማሻሻያ ሥራ አመራር ቴክኒክ ካይዘን (KAIZEN) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በሚሰጡት ባለሙያዎች አማካይነት እንደ ዋነኛ መሣሪያ ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- 3) በሁሉም ክልሎች የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች፣ በተከታታይነት አቅማቸውን የሚገነቡበት የሥልጠና ማዕከላት በየክልሉ ከሚገኙት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል የተሻሉት ተመርጠው ይዘጋጃሉ። የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን አመለካከት፣ ዕውቀትና ክህሎት ለማጎልበት የሚያስችል የሥልጠና ካሪኩለም፣ የአሰልጣኞች ሥልጠና ካሪኩለምና ማኑዋሎች በፌዴራል ደረጃ ይዘጋጃሉ፤
- 4) በተለያዩ የዕድገት ደረጃ ለሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥልጠና ሞዴሎችና ማንዋሎች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ እንዲዘጋጁ ይደረጋል፤
- 5) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ያገኙ ኢንተርፕራይዞችን ብዛት፣ የሥራ ዘርፎችና በአገልግሎቱ የተገኙ ለውጦችን፣ በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ሊያልፉ የቻሉትንና ያልቻሉትን እንዲሁም ከውድድር ውጪ በመሆን ያልተሳካላቸውን (የከሰሙት) ጭምር ከነምክንያቱ መረጃውን መዝግበው እንዲይዙ ይደረጋል፤
- 6) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የገቢ ምርቶችን መረጃና የእሴት ሰንሰለትን መሠረት በማድረግ በአካባቢ ሊኖሩ ስለሚችሉ አማራጭ የሥራ ዕድሎች መረጃ እንዲይዙና የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን አዘጋጅተው እንዲያስተዋውቁ ያደረጋል፤
- 7) እያንዳንዱ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በየጂኦግራፊ ክልላቸው የሚከታተሏቸውና የሚያበቁቸው ኢንተርፕራይዞች በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች አማካይነት ተመድቦላቸው አፈጻጸሙ በጋራ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤

- 8) በየቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ሥራዎችን የሚያቀናጁ ኃላፊዎች የሚመደቡበት አደረጃጀት ይፈጠራል። አመራሮችም ሲመደቡ ለዘርፉ ባላቸው ቁርጠኛ ልማታዊ አመለካከትና በቴክኒክና ሥራ አመራር ብቃታቸው ተመዝነው እንዲመደቡ ይደረጋል፤
- 9) በየክልሉ በሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚሰጥ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽንና የማማከር አገልግሎት የእሴት ሰንሰለትን ማዕከል በማድረግ ማነቆዎችን የሚፈታና ውጤትን ማጠናጠኛ ያደረገ መሆን ይኖርበታል፤
- 10) የተሻለ ውጤት የሚያስመዘግቡ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችና ተቋማት ተነሳሽነታቸው የሚጠናከርበትና የሚያጎለብት የማትጊያ ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተቀርጾ በየክልሉ ተግባራዊ ይደረጋል፤
- 11) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ሥርዓቱን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስፈልጉ በጀት በቴክኒክና ሙያ ትምህርት ሥልጠና ተቋማት በቅድሚያ እየተዘጋጀ ክልሎች እንዲመድቡ ይደረጋል። በሂደትም አገልግሎቱን የሚያገኙ ኢንተርፕራይዞች እንደየዕድገት ደረጃቸው ወጪውን የሚጋሩበት ሥርዓት በፌደራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ተጠንቶ ተግባራዊ ይሆናል፤ ወጪውን መጋራት በዋነኝነት በሚሰጠው የጋራ አገልግሎቶች የታጠረ ቢሆን ይመረጣል፤
- 12) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡት አገልግሎቶች ጥራታቸው የተጠበቀና ውጤታማ ሊሆኑ እንዲችሉ በበቂ ጥናት ላይ ተመሥርተው የሸቀጥና የአገልግሎቶች ጥራትና ዋጋ የሚያሻሽሉ እንዲሆኑ ይደረጋል፤

4.3 የገበያ ልማትና የግብይት የድጋፍ ሥርዓት ስትራቴጂ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን ለማረጋገጥ ቀጣይነት ያለው ገበያ መኖር ወሳኝ ነው። ገበያ በቀጣይነት በሌለበትና ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚጠበቅባቸውን የሥራ ዕድልና ሀብት የመፍጠር አቅማቸውን ያዳክማል። ገበያን ማፈላለግ በዋነኝነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተግባር ሆኖ የገበያ አቅምን ለማሳደግ የሚከተሉት የገበያ ድጋፍ ስትራቴጂዎች ተቀርፀዋል።

4.3.1 የንዑስ ተቋራጭነት፣ የአውትሶርሲንግ፣ የፍራንቻይዚንግና የአውትግሮወር የግብይት ሥርዓትን ማጠናከር

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ፈጣን ልማት ለማረጋገጥ የተለያዩ የግብይት ሥርዓቶችና አሠራሮችን ተግባራዊ መሆንና መጠናከር ይኖርባቸዋል። በዚህ መሠረት፡-

ሀ) የአሠራር ሥርዓት

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ወጥ በሆነ መልኩ የገበያ ትስስር ለማረጋገጥ እንዲቻልና ለነባርና አዲስ ኢንተርፕራይዞች እንዲሁም በመንግሥት የሚከናወኑ የልማት ሥራዎች ላይ የሚሳተፉ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥራዎችን በንዑስ ተቋራጭነት እንዲሰጡ በሀገር አቀፍ ደረጃ የመንግሥት ግዥ ሥርዓትን ያገናዘበ ዝርዝር የአሠራር መመሪያና ሥርዓት ተቀርጾ ተግባራዊ ይደረጋል።

ለ) የሰብ ኮንትራክቲንግ የግብዓት ሥርዓት

በማኑፋክቸሪንግና ኮንስትራክሽን ዘርፍ የተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር በሰብ ኮንትራክቲንግ የግብዓት ሥርዓት እንዲተሳሰሩ የሚከተሉት ድጋፎች ይደረጋሉ፤

- 1) መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርፕራይዞች ከፍተኛ የኤክስፖርት ገበያ ዕድል እንዲያገኙ ድጋፍ በማድረግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ከአካዚሁ ጋር በማስተሳሰር ኢንተርፕራይዞቹ ከኤክስፖርት ገበያው እንዲጠቀሙ ይደረጋል። የገቢ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱም በተመሳሳይ ሁኔታ ይፈጸማል።
- 2) በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሰብ ኮንትራክቲንግ ሊሠሩ የሚችሉ ተግባራት በፌደራልና በየክልሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች በዝርዝር እንዲለዩ ይደረጋል።
- 3) ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር በሰብ ኮንትራክቲንግ ሥርዓት የሚሠሩ መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርፕራይዞች በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ሲረጋገጥ የብድር ቅድሚያ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 4) በመንግሥት የግዢ ሕጉ መሠረት በሀገር ውስጥ በኮንስትራክሽን ዘርፍ የተሰማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ተቋራጮች ከአጠቃላይ የኮንስትራክሽን ሥራው በክፍል በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በንዑስ ተቋራጭነት እንዲያሠሩና እንዲበረታቱ ይደረጋል። በተመሳሳይ መልኩ የውጪ ሀገር ኮንትራክተሮች በሀገር ውስጥ በሰብ ኮንትራክቲንግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ስለሚያሳትፉበት አግባብ የአሠራር መመሪያ ተቀርጾ ተግባራዊ ይደረጋል።
- 5) በሰብ-ኮንትራክቲንግ የተፈጠረውን የገበያ ዕድል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች መጠቀም እንዲችሉ ዝርዝር ዕቅድን መሠረት ያደረገ የተቀናጀ ድጋፍ እንዲያገኙ ይደረጋል።

ከላይ ለተለገጹት ዝርዝር የሰብ ኮንትራክቲንግ የግብይት አሰራር ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አማካኝነት ተቀርጾ ተግባራዊ ይደረጋል።

ሐ) የአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት

- 1) በመንግሥት ተቋማት የሚፈለጉ በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ዘርፍ ለተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያ ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል።
- 2) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ደረጃውን የጠበቀ ምርት/አገልግሎት ቀጣይነት ባለው መልኩ እንዲያቀርቡ በዝርዝር ዕቅድ ላይ የተመሠረተ የተቀናጀ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።
- 3) በሀገር አቀፍ ደረጃ ወጥነት ያለው የአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት አሰራር መመሪያ ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ተቀርጾ ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል።

መ) የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት

- 1) የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት በሀገራችን በስፋት ተግባራዊ ያልተደረገ በመሆኑ የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓትን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችሉ የሕግ ማዕቀፍና አሰራሮች ተቀርፀው ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- 2) መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ያላቸውን የንግድ ምልክትና አሰራር ተጠቅመው በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት ትስስር የሚፈጥሩ የማበረታቻ ድጋፍ ይሰጣቸዋል፤ የማበረታቻ አሰራሩም ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት በፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ተቀርጾ ተግባራዊ ይሆናል።

ሠ) የአውትግሮወር የግብይት ሥርዓት

- 1) በአግሮ ፕሮሰሲንግ ሥራ ላይ የተሰማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚያስፈልጋቸውን ግብዓቶች በቀጥታ ከማምረት በሌሎች ተመርቶ ወይም እሴት ተጨምሮበት የሚቀርብበት አሰራር ይዘረዳል።
- 2) በዚህ ዘርፍ ለተሰማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች በአውትግሮወር የግብይት ሥርዓት በተወሰነ ደረጃ እሴት የተጨመረበትን ጥሬ ዕቃ ተደራጅተው ለሚያቀርቡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

4.3.2 ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የጥሬ ዕቃ አቅርቦት

- 1) በክላስተር ውስጥ ሆነው ተመሳሳይ ምርት የሚያመርቱ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጥሬ ዕቃ በተመጣጣኝ ዋጋ፣ በጥራት፣ በመጠንና በሚፈለገው ጊዜ ማግኘት እንዲችሉ ይህንን አገልግሎት ለሚያቀርቡ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያ ውል ሥርዓት ይመቻቻል።
- 2) ከውጭ ሀገር ለሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች በተቀናጀና የውጭ ምንዛሬን ቆጣቢ በሆነ በመልኩ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገባበት አሠራር ተቀርጾ ተግባራዊ ይደረጋል።
- 3) የጥሬ ዕቃ አቅርቦቱ በኅብረት ሥራ ማኅበራት ዩኒየኖችና በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ማኅበራትና በመንግሥት የልማት ድርጅቶች እንዲፈጸም ድጋፍ ይደረጋል።

4.3.3 የገበያ ማዕከላትን መገንባት/ማደራጀት

- 1) የከተሞችን የዕድት ፕላን መሠረት በማድረግ እንደ ኢንተርፕራይዞቹ የዕድገት ደረጃ የሚያገለግሉ የገበያ ማዕከላት ይደራጃሉ። ለገበያ አመቺ ባልሆኑና ከከተማ ወጣ ባሉ ሥፍራዎች ከሚኙት የማምረቻ ክላስተሮች ምርቶችን በመረከብ በቅብብሎሽ የሚሠሩ ኢንተርፕራይዞች ተደራጅተው የሚሠሩበት የገበያ ማዕከላት ይዘጋጃሉ። ኢንተርፕራይዞቹም ማዕከላቱን በኪራይ የሚጠቀሙበት አሠራር ተግባራዊ ይደረጋል።
- 2) ሰፋፊ ቦታ ለሚያስፈልጋቸውና ከጤንነትና ደህንነት ጋር የተያያዙ ምርቶችን ለማያመርቱና ለሚሸጡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ደረጃቸውን የጠበቁ የገበያ ማዕከላት ይደራጃሉ። ኢንተርፕራይዞቹም ማዕከላቱን በተመጣጣኝ ኪራይ የሚጠቀሙበት ኪራይ የሚጠቀሙበት አሠራር ተግባራዊ ይደረጋል።
- 3) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ምርትና አገልግሎቶች በቋሚነት ለማስተዋወቅ እንዲሁም የጋራ የሆነና ደረጃቸውን የጠበቀ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የምርት ማሳያ ማዕከላት በየከተሞች እንዲደራጁ ይደረጋል።
- 4) በክላስተር መሰባሰብ የማይችሉና ለዕለት ከዕለት ፍጆታ የሚሆኑ ምርትና አገልግሎቶችን የሚያቀርቡ በጋራ የመኖሪያ አካባቢዎች የመሸጫ ቦታዎችን በተመጣጣኝ ዋጋ በኪራይ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል። በተመሳሳይ በየመኖሪያ አካባቢውም(በየቀጠናው) ደረጃቸውን የጠበቁ ሼዶች ተገንብተው ሥራ ላይ እንዲውሉም ይደረጋል።

4.3.4 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ኢግዚቢሽንና ባዛር

- 1) በሀገር ውስጥ በማዕከል፣ በክልሎች፣ በዞኖች፣ በከተሞችና በወረዳዎች ኢግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞች ውጤታማ በሆነ መልኩ እንዲዘጋጁ ይደረጋል።
- 2) ኢግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ገበያ የሚፈጥሩ ደረጃቸውን የጠበቁ ምርቶችን ማምረት እንደሚችሉና ከውጭ የሚገቡ ምርቶችን መተካት የሚችሉ የሚችሉ መሆኑን በተጠቃሚው ዘንድ ግንዛቤ የሚፈጥሩባቸው መድረኮች ሆነው እንዲያገለግሉ ይደረጋል።
- 3) የኤክስፖርት የገበያ ዕድልን ለመጠቀምና የቴክኖሎጂ ሽግግርን ለማረጋገጥ እንዲቻል በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚዘጋጁ ኢግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞችን በመለየት ብቃት ያላቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችና ድጋፍ የሚሰጡ ተቋማት እንዲሳተፉ በማድረግ ሰፊ የኤክስፖርት ገበያ የሚያገኙት ሁኔታ ይመቻቻል።
- 4) በውጭ ሀገር ኢግዚቢሽን የንግድ ትርጉሞች የሚሳተፉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተሳትፎ ወጪ ከ75% -100% እንደ ኢንተርፕራይዞቹ ዓይነት በመንግሥትና አጋር አካላት ድጋፍ ይደረግላቸዋል።
- 5) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ለውጭ ገበያ ሊቀርቡ የሚችሉ ምርቶችን ከውጭ ሀገር ገዥዎች ጋር በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የውጭ ገበያ እንዲያገኙ ድጋፍ ይደረጋል።

4.3.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድረ ገጽና ዳይሬክተሪ ማዘጋጀት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድረ ገጽ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ባለቤት ቦታ ሆነው ቴክኖሎጂን፣ ገበያን፣ የምርት ዓይነቶችና የሚሰጡ ድጋፎችን በዝርዝር እንዲረዱና ተጠቃሚ እንዲሆኑ ያስችላቸዋል። ድረ ገጹ የዘርፉን ልማት፣ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂ፣ የድጋፍ ማዕቀፎች፣ ደጋፊ ተቋማት፣ በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞችን ፕሮፋይሎች ምርትና አገልግሎቶች፣ በዘርፉ ለሚሰማሩ የፕሮጀክት ፕሮፋይሎች፣ ምርጥ ተሞክሮዎች፣ በሌሎች ሀገራት የተረጋገጡ ቴክኖሎጂዎች የያዘና ወቅታዊ የሚሆን ይሆናል። በዚህም መሠረት፡-

- 1) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ ድረ ገጹን በአማርኛና በኢንግሊዘኛ ቋንቋ አዘጋጅቶ ተግባራዊ ያደርጋል።
- 2) በድረ ገጹ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተጠቃሚ እንዲሆኑ የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን ክህሎታቸውን ለማሳደግ ድጋፍ ይሰጣል።

- 3) ድረ ገጹን መጠቀም የማይችሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በስልክ እና በግንባር ከአንድ ማዕከል አገልግሎት መረጃ የሚያገኙበት አሠራር ይዘረጋል።
- 4) በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎችም በሥሩ የየራሳቸው ድረ ገጾች እንዲኖራቸው ይደረጋል። በማዕከል ከሚተዳደረው ድረ ገጽ ጋርም እንዲተሳሰሩ ይደረጋል። በቀበሌ ደረጃ የሚገኙ የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች ድረ ገጹን በመጠቀም ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያና ሌሎች መረጃዎች እንዲሰጡና መረጃውን በመጠቀም እንዲደግፉ ይደረጋል።
- 5) በየዓመቱ በወረዳዎች፣ በከተሞች፣ በክልሎችና በማዕከል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎትን እንዲሁም የአምራቾችን ፕሮፋይል የያዘ ዳይሬክተሪ ይዘጋጃል።

4.4. የፋይናንስና ብድር አገልግሎት የድጋፍ ሥርዓት ስትራቴጂ

4.4.1 የፋይናንስ ክህሎት፣ ግንዛቤና የቁጠባ ባህልን ማሳደግ

የጥቃቅን አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በአብዛኛው ስለ ቁጠባና ገንዘብ አያያዝ ያላቸው ግንዛቤ ዝቅተኛ ነው። አመለካከታቸውም የተዛባ ነው። ይህንን የተዛባ አመለካከት ሊያስቀይር የሚያስችል ድጋፍ ሊደረግላቸው ይገባል። በዚህ መሠረት፦

- 1) የቁጠባ ግንዛቤ በትምህርት ቤቶች፣ በተለይም በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኩል አንዱ ዋነኛ ሥራ ተደርጎ ይተገበራል። ወጣቶች ከተቋማቱ ተመርቀው ወደ ግል ሥራ ለመግባትና ለመበር ሲፈልጉ ቁጠባ እንደ ቅድመ ሁኔታ ተደርጎ እንዲታይ ይደረጋል። ለዚህም አመቺ የግንዛቤ መፍጠሪያ አሠራሮች በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አማካኝነት ይቀረጻሉ።
- 2) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት የቁጠባ ማሰባሰብን ሥራ ከደንበኞች ላይ ብቻ ሳይሆን ከቤተሰብ፣ ከዕድሮች፣ ከአካባቢ እና ሌሎች ምንጮች ላይ ሆኖ የብድር ትኩረቱ ግን በከተሞች ላይ ይሆናል።
- 3) አበዳሪ ተቋማት በሁለት ዓመታት ውስጥ 50 በመቶ በአምስት ዓመታት ውስጥ ደግሞ 80 በመቶ የብድር አቅማቸውን ከቁጠባ ለመሸፈን አቅደው ይሠራሉ።
- 4) የብድርና ቁጠባ ተቋማት በሥርዓቱ ሕጋዊ ሆነው በታክስ ከፋይነት ለተመዘገቡ፣ በአግባቡ ለሚቆጥቡ፣ ያላቸውን አቅም አሟጠው ለሚጠቀሙ፣ በገበያ ላይ ተወዳዳሪ ሆነው ሊዘልቁ ለሚችሉ ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት ይተገብራሉ።

4.4.2 የብድር አሠራር ሥርዓት

4.4.2.1 የብድር ዋስትና አሠራርን ማጠናከር

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥራ ለመጀመርና ለማስፋፋት ብድር አንዱ ዋነኛ ግብዓት ነው። ተዋንያኑ በራሳቸው ቁጠባና የቤተሰብ ዋስትና ድጋፍ አበዳሪ ተቋማት ለጀማሪዎች ያለዋስትና ለማበደር የሚያጋጥሟቸውን ችግር ለማቃለል የሚያስችል አሠራር በአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋማት ይዘረጋል። በዚህ መሠረት፦

- 1) በክልል መንግሥታት በሚመቻች የብድር ዋስትና ፈንድ ይቋቋማል፤ በብድር ዋስትና ሽፋን ላይ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ድርሻ እንዲኖራቸው ይደረጋል። ይህ አሠራር ብድር የመሰብሰብና የመስጠት ሥርዓቱ እንዳይከላሸ በከፍተኛ ጥንቃቄ ሊፈጸም ይገባል።
- 2) የብድር ዋስትና ፈንዱ ቀጣይነት እንዲኖረው ብድሩን የሚያገኙት ኢንተርፕራይዞች እስከ 1 በመቶ የአገልግሎት ክፍያ እንዲከፍሉ ሊደረግ ይችላል፤
- 3) የብድር ዋስትናው የጥሬ ገንዘብንና የመሣሪያ ሊዝን የሚሸፍን ሆኖ በተለይ ለጀማሪ ተቋማት ብድር ሙሉ የዋስትና ሽፋን ይሰጣል።
- 4) ተበዳሪዎች ለብድር ዋስትና ሽፋን ብቁ ለመሆን ከሚበደሩት መጠን 20 በመቶ የቆጠቡ መሆን ይገባቸዋል።
- 5) የኤክስፖርት ምርት የሚያመርቱና በዕድገት ተኮር ዘርፍ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ብድም ለማግኘት 15 በመቶ የቆጠቡ መሆን ይገባቸዋል።
- 6) ኢንተርፕራይዞች የተበደሩትን ገንዘብ ለታለመለት ተግባር ማዋላቸውን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ይዘረጋል።

4.4.2.2 የብድር ሥርዓቱ ቅድሚያ ትኩረቶች

- ሀ) የብድር አቅርቦት ካለው አቅም ውስጥነት አንጻር በሚከተሉት ላይ ያተኩራል።
- 1) ለኤክስፖርት ገበያ የሚያመርቱ ኢንተርፕራይዞች
 - 2) ከውጭ አገር የሚገቡትን በሚተኩ ምርቶችና በኮንስትራክሽን ሥራ ለተሰማሩ፤
 - 3) በክላስተር ማዕከላት በመሰባሰብ በሞዴልነት ተመርጠው ለሚያመርቱና አገልግሎቶችን ለሚያቀርቡ፤
 - 4) የራሳቸው ቁጠባና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ ያላቸው ኢንተርፕራይዞች፤

ለ) በሁሉም የሥራ ዘርፎች የተሰማሩት ኢንተርፕራይዞች ለብድር ብቁ የሚያደርጋቸውን መስፈርት ሟሟላት ይጠበቅባቸዋል፤ እንዲያሟሉም ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

ሐ) ከላይ ከተጠቀሱት ውጭ የሆኑ ኢንተርፕራይዞች በሁለተኛ ደረጃ የሚታዩ ይሆናል።

4.4.2.3 የብድር አጠቃቀም ብቃት መመዘኛ ሥርዓት

ኢንተርፕራይዞች አዲስ ከመበደርም ሆነ ተጨማሪ ብድር ከመጠየቃቸው በፊት የሚወስዱትን ብድር ውጤታማ በሆነ መልኩ መጠቀም እንደሚችሉ፣ ብቁና ተወዳዳሪ መሆናቸውን ማረጋገጥ አለባቸው፤ ለዚህም፡-

- 1) በሥራ ላይ ሊተገበርና ውጤት ሊያስገኝ የሚችል የአዋጭነት ጥናት (Business plan) ማዘጋጀታቸውን፤
- 2) የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት ያቋቋሙ መሆኑን ነባሮቹ ደግሞ የተመረመረ ሂሳብ ያላቸው መሆኑን፤
- 3) ቀድሞ የተወሰደው ብድር በአግባቡ ለታለመለት ዓላማ መዋሉና የቁጠባ ባህላቸውና መጠኑም እንደ አንድ መመዘኛ ይታያል።
- 4) ኢንተርፕራይዞቹ የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ እንዲኖራቸው፣ የአዲት አገልግሎት በወጪ መጋራት ሥርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደጋል።
- 5) የአዲት አገልግሎት በተቻለ መጠን በመንግሥት የሚሰጥበት ሁኔታ ይመቻቸዋል።

4.4.3 የፋይናንስ የድጋፍ ስትራቴጂዎች

- 1) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት በየኢንተርፕራይዞቹ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡትን የድጋፍ ዓይነቶች በመለየት የብድር ገንዘቡን በአግባቡና ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመጠቀም የሚያስችል ሥርዓት ይዘረጋሉ። የብድርና ቁጠባ አገልግሎቱ ወጥ በሆነ መንገድ በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ብቻ እንዲሰጥ ሆኖ ከዚህ ውጭ በማንኛውም መልኩ እንዲከናወን አይፈቀድም።
- 2) የሚሰጠው የብድር መጠን፣ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ዘርፎችና የሥራ መስኮችን ባገናዘበ፣ የብድር ጣሪያ ወጥቶለት ይስተናገዳሉ፤
- 3) የብድር የዋስትና ዓይነቶችን በማስፋፋት፣ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ዘርፎችና የሥራ መስኮችን በሚያግዝ መልኩ፡-
 - የቡድን ዋስትናን፤
 - የከተማ አስተዳደሮች ዋስትናን፤
 - የሦስትዮሽ ዋስትና ፤

- የቤተሰብ ዋስትናን እና
 - የቢዝነስ ፕላናቸውንና ንብረታቸውን፣ የሚያካትትና እንደየአካባቢው ሁኔታ ተስማሚ የሆነ የዋስትና ዓይነቶችን በሥራ ላይ በማዋል ይፈጸማል።
- 4) ቅድሚያ ለሚሰጣቸው የሥራ ዘርፎች በተሻለ አኳኋንና በዝቅተኛ ወለድ ሙሉ የዋስትና ሽፋን የሚያገኙበትን ሁኔታ ማመቻቸት።
- 5) የብድር የመመለሻ ጊዜ፣ የአፎይታ ጊዜንና የሥራ ባህሪያን ባካተተ መልኩ ይታያል። የመመለሻ ጊዜው ጣሪያም ብድሩ በወቅቱ ተመልሶ ለሌሎች ተበዳሪዎች አገልግሎት የሚውልበትን አጠቃቀም ያገናዘበ ሆኖ ከ36 ወራት ያልበለጠ ይሆናል።
- 6) የብድር ወለድ ተመንን በተመለከተ፡-
- የአነስተኛ ፋይናንስ አቅራቢ ተቋማት ለተዋንያኑ የሚሰጠው ብድር በዝቅተኛና ተመጣጣኝ ወለድ እንዲሆን ለማድረግ አስተዳደራዊ ወጪያቸውን መቀነስና ቀልጣፋና ዘመናዊ የአሠራር ሥርዓት መተግበር ይኖርባቸዋል፤
 - ከዕድገት ተኮር የሥራ ዘርፎችና ቅድሚያ የሚሰጣቸው የሥራ ዘርፎች በወለድ ማደግ ምክንያት ተወዳዳሪነታቸው እንዳይዳከምና በምርት ዋጋ ላይ ተጽእኖ እንዳያሳድር ተመጣጣኝ የወለድ መጠን እንዲሆን ይደረጋል፤
 - ከዕድገት ተኮር የሥራ ዘርፎች ውጭ ለሆኑ ተበዳሪዎች የወለድ መጠን እንደየሥራ ዘርፉና አካባቢው ሁኔታ በአበዳሪ ተቋማቱ የሚወሰን ይሆናል።
- 7) ድህረ ብድር ድጋፎችን በተመለከተ፡-
- ተበዳሪዎች የወሰዱትን ብድር በአግባቡ በሥራ ላይ በማዋል ላይ መሆናቸውንና በሂደት የሚያግጥሟቸውን እጥረቶች ለማቃለልና ብድሩን በወቅቱ መመለስ እንዲችሉ የቁጠባ ማሰባሰብና የብድር ውዝፍ ማስመለስ ሥራ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትና በየደረጃው ያሉ የአመራሩ ዋነኛ ተግባር ይሆናል።

4.4.4 የማምረቻ ማሽነሪ አቅርቦት ስትራቴጂ

ሀ) የኢንቨስትመንት መሣሪያዎች የቁጠባ ፕሮግራምን በተመለከተ

የኢንቨስትመንት መሣሪያዎች የቁጠባ ፕሮግራም የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንዱስትሪዎች የሚያግጥሟቸውን የካፒታል እጥረት የሚቀርፍ እና ብድር ያለመያዣ ለማግኘት የሚያስችል ፕሮግራም ነው። በዚህ መሠረት፡-

- 1) የፕሮግራሙ ተጠቃሚ ለማሽነሪ ግዥ ከተገመተው ጠቅላላ ዋጋ ውስጥ 40 በመቶ በባንክ በቁጠባ በማስቀመጥ ቀሪውን 60 በመቶ ከባንክ በብድር እንዲያገኝ ይደረጋል። ይህ አሠራር ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዞችንም የሚሸፍን ይሆናል።

- 2) የፕሮግራሙ ተጠቃሚዎች ገንዘቡን በቁጠባ የሚያስቀምጡት ቢያንስ ለሁለት ዓመታት ሲሆን የባንክ ብድር ከፍለው የሚጨርሱት በሦስት ዓመት ይሆናል።
- 3) የፕሮግራሙ ተጠቃሚዎች በሚቆጥቡት ገንዘብ ላይ የሚከፈላቸው ወለድ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ባንክ በሚወስነው ዓመታዊ ሀገር አቀፍ የዋጋ ንረት ግምት ላይ የሚመሠረት ይሆናል። በዚህ መሠረት 5.5 በመቶ ወለድ እንዲያገኙ ይደረጋል። በብድር ለሚወስደው ቀሪው 60 በመቶ የሚከፈለው ወለድ በፕሮግራሙ የሚሳተፉ አባላትን ለማበረታታት ሲባል ለቁጠባ ከሚከፈለው 2.0 በመቶ ብቻ በመጨመር 7.5 በመቶ ይሆናል።

ለ) የመሣሪያ ሊዝ ፕሮግራምን በተመለከተ

ይህ ፕሮግራም ብድር ለማግኘት የንብረት ማስያዣ ለማቅረብ /ዋስትና/ ችግር ያለባቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአምስት ዓመቱን የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካት የሚጫወቱትን ሚና ለማጠናከር እንዲረዳቸው ታስቦ የተዘጋጀ ነው። የሊዝ ፋይናንሲንግ ፕሮግራም የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ከአነስተኛ የፋይናንስ ተቋማት ጋር በቅንጅት የሚያካሂደው ሆኖ ከከተማ እስከ ገጠር የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻ መሣሪያዎችን በሊዝ ሊያገኙ የሚችሉበትን ሁኔታ የሚያመቻች ነው።

ሐ) የኢንቨስትመንት፣ መሣሪያና የመሣሪያ ሊዝ ፕሮግራምን ተግባራዊ ለማድረግ

- 1) በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ሥር የመሣሪያ ሊዝ ኢንተርፕራይዝ ተቋቁሞ አገልግሎቱ በስፋት ይሰጣል፤
- 2) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ጋር በመቀናጀት የመሣሪያ ሊዝ አሠራርን ተግባራዊ የሚያደርጉበት ሥርዓት ይዘረጋል፤
- 3) የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽንና ሌሎችም የግል አምራች ተቋማት በሥርዓቱ ተሳታፊ እንዲሆኑ ድጋፍ ይደረጋል፤

4.5 የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት ልማት

የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት በየከተማው በምርትና አገልግሎት ሥራዎች ላይ ለተሰማሩና በተወሰነ አካባቢ ተሰባስበው ምርትና አገልግሎት የሚሰጡ ተጠቃሚ ለመሆን የሚሹ ኢንተርፕራይዞችን ለማስተባበርና ለመደገፍ የተደራጁ ናቸው። እነዚህ ማዕከላት የተሟላ የመሣሪያ ተክላ ተደርጎላቸው እንደ ኢንኩቤሽን ሴንተር ሊያገለግሉ የሚችሉበት ሁኔታ ሊታይ ይችላል።

የማዕከላቱ ተጠቃሚዎች በአንድ አካባቢ መሰባሰብ የጋራ መገልገያዎችን ለማደራጀት የተለያዩ የሥልጠና፣ የገበያ፣ የቴክኖሎጂና የምክር አገልግሎት ለማግኘት የሚረዳ በመሆኑ ኢንተርፕራይዞቹ በማዕከሉ ቆይታ ጊዜ ለዕድትና ሽግግር የሚጠቀም አቅምና ብቃት አግኝተው እንደወጡ የሚረዳ ነው።

4.5.1 የማምረቻና መሸጫ ማዕከላት ዓላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በምርትና አገልግሎት ሥራዎች ለመሠማራት እንዲችሉ ምቹ በሆኑ ቦታዎች መሠረተ ልማት የተሟላላቸው፣ ሕንጻዎችና ሼዶች በመገንባት በመጠነኛ ኪራይ ማቅረብና የክላስተሮችን አስተዳደርና አጠቃቀም ወጥ፣ ግልጽና ተጠያቂነት ያለው የአሠራር ሥርዓት በማስፈን ኢንተርፕራይዞች በገበያ ላይ ብቃት ያላቸው ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማስቻል ነው።

4.5.2 የማምረቻና መሸጫ ማዕከላት አደረጃጀትና ግንባታ

- 1) የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላቱ የከተሞችን ፕላን መሠረት በማድረግና በአገር አቀፍ ደረጃ የሚዘጋጀውን ስታንዳርድ ዲዛይን በተከተለ መንገድ ለመሠረተ ልማት አቅርቦት አመቺ በሆኑ ቦታዎች ላይ ይገነባሉ።
- 2) ወደ ማዕከላቱ የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ወጥ በሆነ የመመልመያ መስፈርት የሚመረጡ ሆኖ የተጠቃሚዎችን ተሳትፎ ያረጋገጠ አደረጃጀትና አሰራር ይኖረዋል ።
- 3) የማዕከላቱ ግንባታ ባዶ መሬትን ለምርትና አገልግሎት ተግባር መስጠትን የሚያስቀርና የተጠቃሚዎችን ክፍተት የሥራ ማሥኬጃና የከፒታል ጫናን በሚቀንስ መልኩ ይከናወናል።
- 4) የማዕከላቱ ግንባታ የተጠቃሚዎችን የሥራ ፀባይ ያገናዘብና ተሳትፎን በማረጋገጥ የሚከናወን ይሆናል።
- 5) የማዕከላቱ ግንባታና አደረጃጀት የኢንዱስትሪ መስፈርትን ያሟላ ለቴክኖሎጂ ሽግግርና ለገበያ አመቺ የሆኑ መገልገያዎችን ያካተተ እንዲሆን ይደረጋል።
- 6) የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች ለማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚሆን መሬት በከተሞች መዋቀራዊ ፕላን መሠረት በካርታ በመረከብ የማልማት ተግባር ያከናውናሉ።

4.5.3. የማዕከላቱ አጠቃቀምና አስተዳደር

በማዕከላቱ የሚስተናገዱት ኢንተርፕራይዞች ተመሳሳይና ተያያዥነት ባላቸው ምርቶችና አገልግሎቶች የተደራጁ፣ በመመዘኛ መስፈርት የተመረጡ ሞዴሎች እንዲሆኑና በተወሰነ የጊዜ ገደብ ብቃት አግኝተው ወደ ተሻለ የዕድገት ደረጃ እንዲሸጋገሩ የሚረዱ ድጋፎችና አገልግሎቶች እንዲያገኙ ይደረጋል። ከእነዚህ ድጋፎችና አገልግሎቶች መካከል፡-

- 1) በማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ ትኩረት በሚሰጣቸው ዘርፎች የተሰማሩና በሞዴል የመምረጫ መስፈርት የተመረጡ ሆነው በግል፣ በንግድ ማህበርና በህብረት ሥራ ማህበር ህጋዊ ሆነው በመረጡት እንዲደራጁ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።

- 2) የኢንተርፕራይዞችን የሥራ ፀባይ፣ የማምረት አቅም የሚመጥን ቦታ ይመደብላቸዋል።
ኢንተርፕራይዞች በመጀመሪያ ዓመት 25 በመቶ፣ በሁለተኛው ዓመት 50 በመቶ፣ በሶስተኛው ዓመት 75 በመቶ እና በአራተኛው ዓመት የተተመነውን የኪራዩን ሙሉ ዋጋ እንዲከፍሉ ይደረጋል።
- 3) ኢንተርፕራይዞች ከሚያገኙት ገቢ እንዲቆጥቡ ለሥራቸውም በቋ የሆነ የበድር አገልግሎት እንዲያገኙ ይደረጋል። የተሻለ የቁጠባ ዝግጅት ያላቸው የአገልግሎት ቅድሚያ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- 4) የንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) እንዲያገኙና የምርትና የአገልግሎት ብቃታቸው እንዲጎለብትም የባለሙያዎች ድጋፍ ይመቻቻል።
- 5) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት፣ የተቀናጀ፣ ችግር ፈቺና ለተወዳዳሪነት የሚያበቃ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎቶች እንዲሰጧቸው በማድረግ ብቃታቸውን እንዲያሳድጉ ይደረጋል።
- 6) ማምረቻና መሸጫ ማዕከላቱ የመሰረተ ልማት የተሟላላቸው እንዲሆን የሚደረግ ቢሆንም ኢንተርፕራይዞችም የጋራ መገልገያዎች እንዲያደራጁና በማዕከሉ አስተዳደር ውስጥ እንዲሳተፉ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።
- 7) ኢንተርፕራይዞች ማዕከላቱን በማስተዳደር፣ የጋራ ጥሬ ዕቃዎች ግዥ በማካሄድ፣ ማምረቻ መሣሪያዎችን በማደራጀት፣ ገበያን በማፈላለግና የሰብኮንትራት ሥርዓት ተሳታፊና ግንባር ቀደም ተዋናት እንዲሆኑ ይደረጋል።
- 8) በመንግስት ግዥዎችም ተጠቃሚ የሚሆኑበት፣ ጨረታ የሚሳተፉበት፣ ምርትና አገልግሎቶቻቸውን በጥራት፣ በዋጋና በጊዜ ተወዳዳሪ ሆነው የሚያቀርቡበት ድጋፎች ይሰጣቸዋል።
- 9) ስለማእከላቱ አጠቃቀምና አስተዳደር ድጋፍ የሚሰጡ፣ የኪራይ ክፍያ በወቅቱ መክፈሉን የሚከታተሉና የተጠቃሚዎችን የአገልግሎት ፍላጎትና ጥያቄዎችን የሚያስተባብሩና የሚያስፈጽሙ ባለሙያዎች እና አደረጃጀት በመመደብ ድጋፍ ይሰጣል።
- 10) ወደ ክላስተር መግባት የማይችሉ የሥራ ዘርፎች ባሉበት ቦታ ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

4.6. የአንድ ማዕከል አገልግሎት አቅርቦት ስትራቴጂ

የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ህጋዊ ሆነው በምርትና አገልግሎት ሥራዎች እንዲሠማሩ፣ መንግስታዊ ድጋፎችን በአግባቡ እንዲያገኙና በሌሎች ተቋማት የሚሰጡትንም አገልግሎቶች በተቀናጀ፣ ግልፅና ቀልጣፋ በሆነ መልክ ከአንድ ሥፍራ ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመስጠት እንዲያስችል የተደራጀ አገልግሎት ነው።

4.6.1 የማዕከላቱ ዓላማ

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትና ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ አገልግሎቶችን ግልጽ፣ ቀልጣፋና ውጤታማ በሆነ መንገድ ከአንድ ሥፍራ (ማዕከል) በመስጠት ሕጋዊነትን ለማስፈንና እና የኢንተርፕራይዞችን የዕድገትና የሽግግር ሂደትን ለማመቻቸት ነው።

4.6.2 የአንድ ማዕከል አገልግሎት አደረጃጀት

አገልግሎቱ እንደየአካባቢው ተጨባጭ ሁኔታ የተገልጋይ ኢንተርፕራይዞችን ብዛት ማሰረት በማድረግ በወረዳ፣ በክፍለ ከተማና በከተማ ደረጃ የሚደራጅና የሚሰጥ ነው።

በማዕከሉ ውስጥ ፈቃድና ምዝገባ የሚያካሄዱ፣ ምክርና መረጃ የሚሰጡ፣ የብድር አገልግሎቶችን የሚያመቻቹ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ፈላጊዎችን ከቴክኒክና ሙያ ትመህርትና ሥልጠና ተቋማት ጋር የሚያገናኙ፣ የክላስተር ማዕከላትን የሚከታተሉና አገልግሎቶችን የሚያስፈፅሙ ባለሙያዎችን ይይዛል። በማስፈፀሚያ መመሪያዎች፣ ማንዋሎችና ሠነዶች ይደራጃል።

የዚህ ዓይነት አደረጃጀት የኢንተርፕራይዞችን ዕድገትና ሽግግር ከማገዝም በላይ የሕብረተሰቡን ጥቅም ለማረጋገጥና ውድድር የሰፈነበት ገበያ ለመፍጠር የሚያግዝ የተደራጀ አገልግሎት ይሆናል።

4.6.3 በአንድ ማዕከል የሚሰጡ አገልግሎቶች ዓይነቶች

4.6.3.1 ሕጋዊነትን ለማስፈን የሚሰጡ አገልግሎቶች

- 1) ሥራ አጦችን በመመዝገብ ወደ ሥራ የተሰማሩትንና የተደራጁትን ለይቶ መረጃ መያዝ፤
- 2) በኅብረት ሥራ ማህበራት፣ በግል፣ በሽርክና ፣ ኃላፊነቱ በተወሰነ የግል ማህበርወዘተ ማደራጀት፣ መመዝገብና ምስክር ወረቀት መስጠት፤
- 3) የግብር ከፋይነት ምዝገባ አገልግሎት፤
- 4) የንግድ ፈቃድ ማደስ፣ ለውጥና የመሰረዝ አገልግሎት፤
- 5) የሂሳብ አያያዝና ኦዲት አገልግሎት ማመቻቸት

4.6.3.2 መንግሥታዊ ድጋፎችና አገልግሎቶች

- 1) የማምረቻና የመሸጫ ክላስተር ማዕከላትን የማመቻቸት/ማዘጋጀት/ ጥቅም ላይ ማዋልና ማስተዳደር፤
- 2) የብድርና ቁጠባ አገልግሎት ማመቻቸት፤
- 3) የብድር አመላለስና የቁጠባ አሰባሰብን ማጠናከር፤

- 4) መረጃዎችን የማሰባሰብ፣ የማጠናቀርና ለተጠቃሚዎች የመስጠት፤
- 5) ኢንተርፕራይዞችን በመንግሥት የልማት ፕሮጀክቶች በማሳተፍ የገበያ ተጠቃሚ ማድረግ፤
- 6) ኤግዚብሽኞችና ባዛሮችን በማስተባበር ምርትና አገልግሎቶችን በማስተዋወቅ መደገፍ፤
- 7) በኢንተርፕራይዞች መካካል የልምድ ልውውጥና የገበያ ትስስር ማመቻቸት፤
- 8) ኢንተርፕራይዞች የጋራ መገልገያዎች፣ የጋራ ግዥና የገበያ ማፈላለግ ሥራዎች እንዲሠሩ መደገፍ ናቸው።

ክፍል አራት፡- የስትራቴጂው ማስፈጸሚያ ስልቶች

5. የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ

የዘርፉን ልማት ለማስፈጸም ሚና የሚጫወቱ አካላት ስለዘርፉ ልማትና ይህንኑ የልማት ዕቅድ በብቃት ለማስተግበር፣ በስትራቴጂው ውስጥ የተቀመጡትን የድጋፍ ማዕቀፎች በተሟላ ዕውቀት ላይ ተመስርቶ ለማዘጋጀትና ለመተግበር እንዲችሉ፣ በሌሎች ሀገሮች ምርጥ ተሞክሮ ላይ የተመሰረተ ዕውቅና ክህሎት እንዲጨብጡ፣ ከሀገራችን ሁኔታ ጋር በማጣጣም በየደረጃው የሚያስፈልጉ ድጋፎችን በብቃት ለመተግበር እንዲችሉ፣ መሠረተ ሰፊ እና ተከታታይነት ያለው የአመለካከት ለውጥ እንዲሁም የዕውቀትና የክህሎት ማሳደጊያ ስልጠናዎች ያስፈልጋሉ። ለዚህም የአቅም ግንባታ መርህ ግብር ቀርጾ መተግበር ያስፈልጋል።

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ዋነኞቹ አስፈጻሚ አካላት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት እና በየደረጃው ያሉ አመራሮች ናቸው።

5.1 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት አቅም ግንባታ

የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት መምህራንና አመራሮች ስለ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የተሻለ ግንዛቤ እንዲያገኙና ዋነኛ ተግባራቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ማብቃት በመሆኑ ዘርፉን በተመለከተ ተገቢ ሥልጠና ሊሰጣቸው ይገባል። ይህም የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂን እንዲሁም የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የዘርፉን የልማት አቅጣጫና ግቦች በተገቢው መንገድ በመገንዘብና ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥልጠና ከመስጠትና የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራትን ከማከናወን አንፃር ይታይ የነበረውን የተሳሳተ ቅኝት ለማስተካከል የሚረዳ ሊሆን ይገባል። በተጨማሪም ሥልጠናው መምህራኑንና አመራሩን የተሟላ የኢንዱስትሪ ኤክስፔንሽን አገልግሎቶችን ለመስጠት የሚስችል ብቃትን የሚያላበስ ይሆናል። በዚህ መሰረት፡-

- 1) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት መምህራንና አመራሮች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ችግር ፈቺ ድጋፍ መስጠት እንዲችሉ የክህሎት ክፍተታቸው እየታየ በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ የአቅም ግንባታ ሥልጠና እየተዘጋጀ እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- 2) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስፈልጓቸውን ግብአቶች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲና በክልል ኤጀንሲዎች እንዲሟሉ ይደረጋል።

- 3) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት፣ መምህራንና አመራሮች የብቃት ማረጋገጫና ለተቋማቱ ደግሞ አለም አቀፍ ስታንዳርዶች (ISO) ዕውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 4) ተከታታይነት ያለው የገንዘብ ማስጨበጫ ሥልጠና በየክልሉ ከሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል የተሻለውን በመምረጥና ለዚህ ተግባር በማደራጀት እየተዘጋጀ ይሰጣል።
- 5) ለሥልጠናው አስፈላጊ የሆነ ካሪኩለም በመቅረጽ የማሰልጠኛ ማቴሪያሎች በማዘጋጀትና የማስተግበሪያ ማኑዋሎች በመቅረጽ እንዲተገበር ይደረጋል።
- 6) የተቋሞቹን አደረጃጀቶች ለዚሁ ድጋፍ በሚያመች አካሄድ ማስተካከል፣ በአንድ ማዕከል አገናኝ ባለሙያ መመደብ፣ በማዕከላቱ ይህን ድጋፍ የሚያስተባብር ምክትል ርዕሰ መምህር እዲመደብ ይደረጋል።

5.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች አቅም ግንባታ

5.2.1 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ

- 1) በአዲስ ቅኝት በማደራጀት የተሻለ አቅም ኖሮት የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎችና የፌዴራል አስፈጻሚ ተቋማትን የማስተባበርና የማቀናጀት ተግባሩን በአግባቡ እንዲወጣ ይደረጋል። ለዚህም እንዲረዳው ከዓለም አቀፍ ተቋማት ጋር በሚኖር የትስስርና የትብብር አሰራር ተጠቃሚ እንዲሆን ይደረጋል፤ በየደረጃው የሚገኙ ባለሙያዎቹም ምርጥ የዓለም አቀፍ ተሞክሮን የሚቀስሙበት አሰራር ይዘረጋል።
- 2) ለክልል ኤጀንሲዎች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስችሉት ግብዓቶች /የሰው ኃይል፣ መሣሪያ፣ ፋሲሊቲዎች/ እንዲሟሉለት ይደረጋል።
- 3) ከፍተኛ ባለሙያዎችና አመራሮች ዕውቀትና ክህሎታቸው እንዲዳብር የአጫጭርና መካከለኛ ጊዜ ሥልጠናዎች እንዲያገኙና እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።
- 4) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የትራንስፎርሜሽን ብቃት ማዕከል በተሻለ ደረጃ በዓለም ምርጥ ልምዶች በመታገ ይደራጃል።

5.2.2 በየክልሉ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች

- 1) ወጥ በሆነ ወይም ለሥራው አግባብ ባለው መልክ እንዲደራጁ አስፈላጊው ድጋፍ ይደረጋል።
- 2) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስፈልጓቸው ግብዓቶች በየደረጃው ባሉ አካላት እንዲሟሉ ይደረጋል።

- 3) የማምረቻና መሸጫ ማዕከላትን በተጠናከረ በተቀናጀ መልክ መምራትና ማስተዳደር የሚያስችል አደረጃጀት፣ ዕውቀትና ክህሎት እንዲኖራቸው ይደረጋል። በማምረቻ መሣሪያ የተደራጁ እንዲሆኑ ይደረጋል። ይህንን የሚያስፈጽም አደረጃጀትም ይፈጠራል፤
- 4) በየክልሉ ተደራጅተው የሚገኙት የአንድ ማዕከል አገልግሎት መስጫ ማዕከላት ወጥነት ያለው አደረጃጀት፣ ተልዕኮና አሰራር እንዲኖራቸው ይደረጋል፤
- 5) በየደረጃው የሚገኙ አመራሮችና ከፍተኛ ባለሙያዎች ዕውቀትና ክህሎታቸው እንዲዳብርና እንዲሰለጥኑ ይደረጋል፤
- 6) ባለሙያዎች ሥልጠናና ተከታታይ ትምህርት የሚያገኙበት የአሰራር ሥርዓት በፌዴራል ኤጀንሲ እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤

5.3 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ግንባታ

በየክልሉ የሚገኙ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የፋይናንስና የብድር ድጋፍ ሲሰጡ ቆይተዋል። ይሁን እንጂ ከኢንተርፕራይዞች ሰፊ ፍላጎት አንጻር ሲታይ አቅርቦቱ በቂ አይደለም። ስለሆነም የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም ለማጎልበት፡-

- 1) ባለሙያዎች በሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅ በሚዘጋጅና በሚሰጥ ተከታታይነት ያለው የአመለካከትና የክህሎት ክፍተትን የሚሞላ ሥልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 2) ያለባቸውን የፋይናንስ እጥረት ለማቃለል ህብረተሰቡ የቁጠባ ባህሉን እንዲያዳብር ተከታታይ ትምህርትና ሥልጠና በየደረጃው ለሚገኙ አካላት በመስጠት ህብረተሰቡ፣ ዕድሮችና የአካባቢ ማህበራት በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ገንዘባቸውን እንዲያስቀምጡ እንዲሁም ተበዳሪዎች አስቀድመው እንዲቆጥቡ በማድረግ የፋይናንስ አቅማቸው እንዲጠናከር ይደረጋል።
- 3) የፋይናንስ አቅማቸውን ለማሳደግ የተለያዩ የቁጠባና የአገልግሎት ክፍያ ገቢዎች (የጡረታ ክፍያ፣ የሐዋላ አገልግሎት፣ ታክስ መስብሰብ...) አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል።
- 4) በዘርፉ የተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የትርፋቸውን ከ15-20 በመቶ በአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋም ውስጥ እንዲቆጥቡና ገንዘባቸውን እንዲያስቀምጡ የሚያስችል የማበረታቻ ስርዓት ይዘረጋል።
- 5) ከፍተኛ ባለሙያዎቻቸው ዕውቀትና ክህሎታቸውን የሚያጎለብትና የሙያ ደረጃቸውን የሚያሻሽል ቀደም ብሎ በሚቀረጽ ካሪኩለም መሠረት ሥልጠና እንዲያገኙ ይመቻቻል።
- 6) ተቋማቱ የሚገለገሉበት የአሰራር ሥርዓት በብሔራዊ ባንክና በማህበራቸው ተዘጋጅቶ ተግባራዊ የሚሆንበት ሁኔታ ይመቻቻል። በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ውስጥ የተቋማቱ አቅም ግንባታ ሥራ የሚያከናውንና የሚያስተባብር ጠንካራ አደረጃጀት ይቋቋማል።
- 7) የማሽነሪ አቅራቢ ሰብሲደሪ ተቋም ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ጋር በመቀናጀት ይቋቋማል።

5.4 በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት አቅም ግንባታ

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ ድጋፎች የተቀናጁና ውጤታማ እንዲሆኑ በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት ያሳሰለስ ጥረት ወሳኝ ሚና ይኖረዋል። ስለሆነም፡-

- 1) በየደረጃው የሚገኙ አመራሮች ስለ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ያላቸውን ግንዛቤ ለማሳደግ አጫጭር ሥልጠናዎች በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ በኩል እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 2) በየደረጃው የሚሰጡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ድጋፎች ግልፅነትና ተጠያቂነትን ባረጋገጠ ሁኔታ መስጠታቸውን አመራሩ በግንባር ቀደምትነት እንዲያረጋግጥ የሚያስችልና በተለይም ብድር በመስጠትና ማስመለስ ረገድ ቁልፍ ሚና እንዲኖረው የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- 3) በየደረጃው የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት እንቅስቃሴ እና የድጋፍ ሰጪ አካላት ቅንጅታዊ አሰራር የሚገመገምበትና የሚመዘንበት የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- 4) በየደረጃው የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማትን የሚከታተሉ አመራሮች በሥራው ላይ እንዲቆዩ የሚያስችል የአቅም ግንባታ፣ አመቺ የሥራ ሁኔታና የሰው ኃይል ልማት ሥርዓት ይዘረጋል።
- 5) በየደረጃው የተገኙ ምርጥ የአመራር ተሞክሮዎች ተቀምጠው እንዲስፋፉ ይደረጋል።
- 6) የተቀናጀ ድጋፍ ማረጋገጥ እንዲቻል የድጋፍ አስፈፃሚ አካላት በቋሚ አስተባባሪ አካል (steering committee) መልክ ተደራጅተው ይንቀሳቀሳሉ። በፕራግራሙ ድርሻ ያላቸው ባለድርሻ አካላት፣ የዘርፉ አንቀሳቃሾች ዋናዎቹ አስፈፃሚ አካላት የምክክር ጉባኤ በየደረጃው ይኖራቸዋል።

6. የስትራቴጂው አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

ይህ ስትራቴጂ ሀገር አቀፍ ተፈጻሚነት ያለው ሆኖ የፌዴራልና የክልል መንግሥታት አስፈጻሚ አካሎች ሚና ተለይቶና ተቀናጅቶ የሚፈጽሙት ይሆናል። ይህንኑ መሠረት በማድረግ የእያንዳንዱ አስፈጻሚ አካል ድርሻ እንደሚከተለው ይሆናል።

6.1 የፌዴራል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

በፌዴራል ደረጃ ስትራቴጂው የማስፈጸም ኃላፊነት ያለባቸው በዋነኝነት የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር፣ የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ፣ የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ይሆናሉ። የእነዚህ ተቋማት ዋነኛ ተግባራት የአቅም ግንባታ ሥራዎችን ማከናወን፣ የድጋፍ ማዕቀፍን ለማስፈጸም አስፈላጊ የሆኑ ዝርዝር

የአቅም ግንባታ ማዕቀፎችንና የአፈጻጸም መመሪያዎችን ማዘጋጀት እና አፈጻጸማቸውን መከታተል ይሆናል። የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂውም የሚከተለው ነው።

6.1.1 የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር

- 1) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲን መደገፍና አቅሙን መገንባት፤
- 2) የዘርፉን ልማት ለማፋጣን የሚረዱና የሚሻሻሉ ህጎችን ማጥናትና ለመንግሥት ማቅረብ፤ ሲፈቀድም በተግባር ላይ እንዲውል ማድረግ፤
- 3) ከተሞች የዘርፉን ልማት እንዲደግፉና በባለቤትነት እንዲፈጽሙ ማስተባበር፤ በየክልሉ ያሉ ልምዶችን ቀምጦ ምርጥ ልምዶችን ማስፋፋት፤ ጉድለቶች በቀጣይነት እንዲስተካከሉ ድጋፍ መስጠት፤
- 4) የአቅም ግንባታ ሥራዎችን ማከናወን፤
- 5) በዘርፉ ልማት ሚና ያላቸውን አካላት ማስተባበር ናቸው።

6.1.2 የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ

- 1) የሥልጠናና የቴክኖሎጂ ልማት ማዕቀፎችን ማዘጋጀት፤
- 2) የቴክኒክ ሙያ ትምህርትና ሥልጠና መምህራን አቅም መገንባት፤
- 3) ይህን ስትራቴጂ በብቃት ለማስፈጸም በክልሎች የሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎችን አቀም መገንባትና ሥራዎቻቸውን ማቀናጀት ናቸው።

6.1.3 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ

- 1) የድጋፍ ማዕቀፎችን እንዲቀረጹ ማድረግና በሂደትም ማሻሻል፤
- 2) የዘርፉን ዕቅድ የማጠናቀር፤ አፈጻጸሙን የመከታተልና የመገምገም፤
- 3) የዘርፉን ልማት የተመለከቱና ልማቱን የሚያፋጥኑ መረጃዎችን ማሰባሰብ፤ ማጠናቀርና ማሰራጨት፤
- 4) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የኦዲት አገልግሎት የሚያገኙበት ሁኔታ ማመቻቸት፤
- 5) የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች መደገፍና አቅማቸውን መገንባት፤
- 6) የሀገር ውስጥና የኤክስፖርት ገበያ ልማት ሥራዎችን ማከናወን፤
- 7) የድጋፍ ማዕቀፎችን ለማስፈጸም የሚረዱ መመሪያዎች ማዘጋጀትና መተግበር፤

- 8) ዓመታዊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ጉባኤ ማዘጋጀት፤
- 9) የዘርፉን የልማት ችግሮች ለመለየትና ለመፍታት የሚያስችሉ ጥናቶችን ማከናወን፤ አለም አቀፍ ተሞክሮዎችን መቀመርና ለተጠቃሚዎች ማሰራጨት፤ አፈጻጸሙንም መከታተል ናቸው።

6.1.4 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ

- 1) ብድር እና ቁጠባ አሰጣጥ መመሪያዎችን ማዘጋጀትና መተግበር፤
- 2) የአነስተኛ ብድር ቁጠባ ተቋማትን ሥራዎች ማስተባበርና ማቀናጀት፤
- 3) የዓለም ምርጥ ተሞክሮን መቀመር፤ መረጃውን ማሰራጨት፤ አፈጻጸሙን መከታተልና መደገፍ፤
- 4) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም መገንባት ናቸው።

6.1.5 የዘርፍ ኢንዱስትሪ ልማት ኢንስቲትዩቶች

- 1) ለሞዴል የዕድገት ተኮር ኢንተርፕራይዞች ልዩ የክህሎት ማሳደጊያ ድጋፍ ማድረግ፤
- 2) አነስተኛ፣ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞችን ሊያስተሳስሩ የሚችሉ የገበያ ትስስር ድጋፍ ማድረግ፤
- 3) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ ለሚሸጋገሩ ኢንተርፕራይዞች ልዩ ትኩረት በመስጠትና የድጋፍ ማዕቀፎች በማዘጋጀት መተግበር፤

6.2 የክልል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

የክልል አስፈጻሚ አካላት የሚባሉት በዋነኝነት የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች፣ የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እና የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ናቸው። የእነዚህ አካላት ድርሻ የሚከተለው ነው።

6.2.1 የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ (የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች)

- 1) በየክልሉ የዘርፉ የልማት ስትራቴጂ በተገቢው ሁኔታ መተግበሩን ማረጋገጥ በስትራቴጂው አፈጻጸም የሚከሰቱ ችግሮችን መፍታት፤
- 2) በፌዴራል ደረጃ የዘርፉን ልማት በሚመለከት የተዘጋጁ የድጋፍ፣ ማዕቀፎች፣ የአቅም ግንባታ፣ መርሀግብሮችና እነዚህን ለማስፈጸም የሚዘጋጁ ልዩ ልዩ ረቂቅ መመሪያዎችን መነሻ በማድረግ ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ በማውጣት ተግባራዊነታቸውን መከታተል፤

- 3) በዘርፉ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻና የመሸጫ ቦታ ማዘጋጀት የክላስተር ልማትን ማከናወን፤ ለኢንተርፕራይዞች አስፈላጊ የሆኑ ቦታዎችን በካርታ በመረከብና በማዘጋጀት በግልፅ መመሪያ ማስተላለፍና አጠቃቀሙን መከታተልና ማረጋገጥ፤
- 4) የገበያ ልማት ሥራዎችን ማከናወን፤
- 5) የአንድ ማዕከል አገልግሎትን ማደራጀትና ማጠናከር፤ አገልግሎቶቹን በአግባቡ መስጠት የሚያስችል የተሻሻሉና አዳዲስ ስርዓቶችን መዘርጋት፤ የማዕከላቱንም አቅም መገንባት፤
- 6) በዘርፉ ከሚሰሩ አካላት ጋር ለመወያየትና ተቀናጅቶ ለመስራት የሚያስችል ስልት መቀየስ፤ የምክክር መድረክ ማመቻቸት፤

የክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች ከላይ የተዘረዘሩትን ተግባራት የሚያስተባብሩና የሚያስተገብሩ በየደረጃው የተዋቀሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች እና ወይም ጽ/ቤቶች ይኖራቸዋል።

6.2.2 የቴክኒክ ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ/ቢሮ

- 1) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና ማምረቻ መሣሪያዎች፤ ዲዛይኖችና ሞዴሎችን እንዲያመርቱና ለዘርፉ ተስማሚ ሥልጠና እንዲሰጡ አቅማቸውን መገንባት፤
- 2) በእያንዳንዱ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋም ባሉበት ክላስተር ወይም ጂኦግራፊያዊ ክልል ያሉ ኢንተርፕራይዞችን በስትራቴጂ ውስጥ ከተቋማቱ የሚጠበቀው የድጋፍ ማዕቀፍና የአቅም ግንባታ መርሃግብሮች በጥራት መዘጋጀታቸውንና መተግበራቸውን ማረጋገጥ፤
- 3) በክልል የሚገኙ የግብርና ቴክኖሎጂ ማዕከላትንና የጎልማሳ ማሰልጠኛ ጣቢያዎችን በመረከብና ውጤታማና ቀልጣፋ የቴክኖሎጂ ልማትና ስርጭት አገልግሎት እንዲሰጡ ማደራጀት፤ መምራትና አቅማቸውን መገንባት ናቸው።

6.2.3 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት

- 1) የተሟላና ለውጤታማነት የሚያበቃ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎትን ማደራጀትና መስጠት፤
- 2) የተረጋገጠ ቴክኖሎጂን የመለየት፤ የመበተን፤ የዲዛይንና ናሙና ምርት ሥራዎችን ማከናወንና ማሰራጨት፤
- 3) በኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ መሠረት ተፈላጊነት፤ ጥልቀትና ስፋት ያለው ለተወዳዳሪነት የሚያበቃ ሥልጠናዎችን ማዘጋጀትና መስጠት፤

- 4) ሰልጣኞች የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ድጋፍ መስጠት፤
- 5) የሥራ ፈጣሪነትን፣ ታታሪነትን፣ ተወዳዳሪነትን፣ የቆጣቢነትን አመለካከት ለማስፈን የሚያስችሉ እንደ ካይዘን የመሳሰሉና ሌሎችም ተዛማጅነት ያላቸውን የሥራ አመራር መርሆዎችንና ዘዴዎችን መቀመር፤ ሥልጠና ማዘጋጀትና መስጠት እና ተዛማጅ የምክር አገልግሎት መስጠት፤
- 6) የጥገና፣ የመሳሪያ ኪራይ አገልግሎት መስጠትና የመለዋወጫ ዕቃዎችን በመስራት በአካባቢያቸው ለሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ ማድረግ፤ የጋራ አገልግሎቶች /የጥራት መቆጣጠሪያ፣ የዲዛይን፣ ወዘተ.../ መስጠት ናቸው።

6.2.4 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት

- 1) በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዕድገት ደረጃዎች መሠረት የፋይናንስ ምርቶች /Financial products/ ማዘጋጀት፤
- 2) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን የቁጠባ ባህል የሚያበረታታ አሰራር መዘርጋት፤
- 3) የተቋማት የዕድገት ደረጃን ተከትሎ በሚዘጋጅ የብድር መስፈረት መሠረት ብድር መስጠትና ማሰብሰብ፤
- 4) ከሀገር ውስጥና ከውጭ ሀገራት የምርጥ ተሞክሮ ሥራዎችን በማጠናቀር የተሻሻለ የአሰራር ሃሳብ በማመንጨትና በማዕደቅ መተግበር፤
- 5) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን መልካም ተበዳሪነት ታሪካቸውን ለመያዝ የአዲትና የፋይናንስ ሪፖርቶችን መገምገም ናቸው።

6.2.5 የከተሞች የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች

- 1) የመሥሪያና የገበያ ቦታ ማመቻቸትና የገበያ ዕድል መፍጠር፤
- 2) ውጤታማና ቀልጣፋ የአገልግሎት አሰጣጥ ሥርዓትን በመዘርጋት መተግበር፤
- 3) ሕጋዊነትን የማላበስ ሥርዓት መዘርጋትና መተግበር፤
- 4) የብድር፣ የሥልጠናና የቴክኖሎጂ ልማት ዕድገት ድጋፍ እንዲያገኙ ማመቻቸት ናቸው።

6.3 ተባባሪ ተቋማት

ተባባሪ ተቋማት የሚባሉት የዘርፉን ልማት በቀጥታ የሚያስፈጽሙ ባይሆንም ለልማቱ የሚሰጡት ድጋፍ የጎላ ድርሻ ያላቸው ናቸው። የእነዚህ ተቋማት ድርሻም የሚከተለው ይሆናል።

6.3.1 መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችና የልማት አጋሮች

- 1) በፌዴራል ኤጀንሲ የሚካሄደውን የክልል ኤጀንሲዎች የአቅም ግንባታ መርሀግብሮች መለኮት፤

- 2) በገለል ያቀረቡ ኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች የሚካሄደውን የአቅም ግንባታ መርሀዕብር መለየት፤
- 3) በክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎችና የክልል ኤጀንሲዎች የአቅም ግንባታ ሥራዎችን መደገፍ፤
- 4) የድጋፍ ማዕቀፎችንና የአቅም ግንባታ መርሀ ግብሮችን ለማስፈጸም የገንዘብ ድጋፍ ማድረግ እና ምርጥ ተሞክሮን መቀመጥ፤
- 5) ጸሐፊው ጋይልና የፋይናንስ ትፋክ ማትረዕ ዋና ዋና ተግባራት ናቸው፡፡

6.3.2 የምርምርና ከፍተኛ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት

- 1) የዩኒቨርሲቲዎችና የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩቶች የመደበኛ ስልጣኞች የመመረቂያና የጥናት ፕሮጀክቶች በአብዛኛው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ችግር የሚቀርፍ እንዲሆን ማድረግ፤
- 2) ተስማሚ የሆኑ ማምረቻ መሣሪያዎች በአካባቢና በቀላል ጥሬ ዕቃ እንዲመረቱ የሚያስችል ጥናትና ምርምር ማካሄድ፤
- 3) ውጤቱን ለተለያዩ ተቋማት ማስተዋወቅ እና በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የቴክኖሎጂ ፍላጎት ዳሰሳ ጥናት ላይ እንዲሳተፉ ማድረግ ዋና ዋና ተግባራት ናቸው፡፡

6.4 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አደረጃጀት

ከባለፈው ልምት እንደታየው አንዱና ዋነኛው ድክመት የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ቅኝትና የማስፈጸም አቅሙ ደካማ መሆኑ ነው፡፡ ይህን ስትራቴጂ በነበረው ተቋም አደረጃጀትና አቅም ለማስፈጸም የማይቻል መሆኑ ታምኖበታል፡፡ በመሆኑም በአደረጃጀቱ፣ በአመራሩና በሰው ሀይሉ የተሻለ ተቋም መመሥረት አስፈላጊ ይሆናል፡፡

ሌላ ተቋም በማስፈጸም አቅም ግንባታ፣ በልማትና ፋሲሊቲሽን ዘርፎች እና በአንድ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትራንስፎርሜሽን ማዕከል የሚደራጅ ይሆናል፡፡ እነዚህም በሶስት ም/ዋና ዳይሬክተሮች ስር የማዕከል ሥራ አስኪያጅ ጸሊመሩ ሆነው የሚከተሉት ተግባርና ኃላፊነቶች ይኖራቸዋል፡፡

6.4.1 የማስፈጸም አቅም ግንባታ ዘርፍ ዋና ዋና ተግባርና ኃላፊነት

- 1) ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት በመንግሥት በኩል ከሚቀርቡ ድጋፎች ጋር ተያይዞ በየደረጃው ባለው አመራር ባለሙያና አንቀሳቃሽ የሚታዩ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ማነቆዎችን ለመፍታት በሁሉም ክልሎችና ሁለት ከተማ አስተዳደሮች የየአካባቢውን ተጨባጭ ችግር ያገናዘበ የመወያያ ሰነድ በየወቅቱ እየተዘጋጀ ተከታታይ ግምገማዊ

ሥልጠና ማካሄዳቸውን ያረጋግጣል፤ በተጨማሪም የታዩ ችግሮችንና የተወሰዱ የመፍትሔ እርምጃዎችን በሃገር አቀፍ ደረጃ ያደራጃል፤

- 2) ከሁሉም ክልሎችና ሁለት ከተማ አስተዳደሮች የተገኙትን የዘርፉ መሠረታዊ የኪራይ ሰብሳቢነት ችግሮችና የመፍትሔ አማራጮችን በሀገር አቀፍ ደረጃ በመቀመር ለፌዴራል ለክልልና ለዋና ዋና ከተማ አስተዳደር የዘርፉ አስፈጻሚ አመራር፣ ባለሙያ እና አሰራር አቅም ለመገንባት የሚያስችል ሥልጠና ይሰጣል፤ ከሥልጠናው በኋላ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤
- 3) በዘርፉ አስፈጻሚ መ/ቤቶች መካከል የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር ዙሪያ የተቀናጀ ትግል ለማካሄድ እንዲያመች በየሩብ ዓመቱ የአመራሮችና የፈጻሚው የጋራ ግምገማዊ ሥልጠና መድረክ በማዘጋጀት ማነቆዎች እንዲለዩና ቀጣይ አቅጣጫ እንዲቀመጥ ያደርጋል፤
- 4) የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት የኪራይ ሰብሳቢነት አስተሳሰብ ሰለባ እንዳይሆኑ ከየዕለት ተግባራቸው ጋር የተያያዘ ሥልጠናና ምክር በተከታታይ እንዲሰጥ ያደርጋል፤ ለዚህም የሚረዱ ሃሳቦችን በማመንጨት ለክልሎች ያስተላልፋል፤ ተግባራዊነታቸውንም ይከታተላል፤
- 5) ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ዘርፍ የካይዘንን ሥርዓት ለመተግበር የሚያስችል ጥናት በማድረግ በሁሉም እድገት ተኮር የሥራ ዘርፎች መተግበር የሚያስችል አሰራር ይዘረጋል፤
- 6) የወጣቶች፣ የሴቶችና የነዋሪዎች አደረጃጀትን በመጠቀም የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማትና ድጋፍ ሰጪ አካላት ከኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት እንዲፀዱ እንደአንድ የመታገያ መድረክ አድርገው መጠቀማቸውን ያረጋግጣል፤
- 7) የዘርፉን የልማት ችግሮች ለመለየትና ለማስወገድ እንዲሁም የድጋፍ ማእቀፎችን የአፈጻጸም ችግሮች ለማሳየት የሚያስችሉ ጥናቶችን ያካሂዳል፤
- 8) የፌዴራልና የክልል ኤጀንሲዎች አቅም ለማሳደግና ዕውቀታቸውን ለማበልፀግ የሚያስችል ዘመናዊ የሥራ አመራር ቴክኒክ(የካይዘን) ሥልጠና ይሰጣል፤
- 9) የዘርፉን ልማት ስትራቴጂ መሠረት በማድረግ ሀገራዊ የልማት ዕቅድና የአፈጻጸም ሪፖርት ያዘጋጃል፤ ወቅታዊ ክትትልና ግምገማ እንዲካሄድ ያደርጋል፤
- 10) በአመለካከትና በአቅም ግንባታ ረገድ የተሻለ የአሠራር ሥርዓት ለመዘርጋት የሚያስችል ምርጥ ተሞክሮ ለመቀመርና የልምድ ልውውጥ ለማድረግ በሚዘጋጁ የውጭ ሀገር ፕሮግራሞች ላይ ይሳተፋል፤ ውጤታማ ተሞክሮዎችን በማደራጀት እንዲስፋፉ ያደርጋል፤

- 11) የአመራር አካላቱ በየደረጃው ለሚገኙ አካላትና ለኢንተርፕራይዞች ሥልጠና መስጠታቸውን ይከታተላል፤ ተገቢውን ድጋፍ ያደርጋል፤
- 12) የዘርፉን የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ መሠረተ ልማት በተሟላ ሁኔታ እንዲዘረጋ ያደርጋል፤ ያስተዳድራል፤
- 13) ዘርፉን የተመለከቱ ሀገራዊ መረጃዎችን ይሰበሰባል፤ ወቅታዊ መረጃዎችን በዌብሳይት እንዲጫን ያደርጋል፤ ዓመታዊ የስታቲስቲክስ መጽሔት እንዲዘጋጅ ያደርጋል፤

6.4.2 የፋሲሊቴሽን ዘርፍ ዋና ዋና ተግባርና ኃላፊነት

- 1) በአንድ ማዕከል የሚሰጡ አገልግሎቶችን/ ህጋዊ ሰውነት ማረጋገጫ፣ ፈቃድና ምዝገባ፣ ማምረቻና የመሸጫ ቦታ፣ ቁጠባና ብድር፣ ገበያ ትስስር/ ለማስፈጸም የወጡ መመሪያዎችና ማኑዋሎችን በሥራ ላይ በትክክል እየዋሉ መሆናቸውን ይከታተላል፤ ተጨማሪ የሚያስፈልጉ የድጋፍ ማዕቀፎችን ይቀርጻል።
- 2) የክልሎችን የአንድ ማዕከል አገልግሎት በየወቅቱ በመገምገም የተሻለ አፈጻጸም ያላቸውን ክልሎች ተሞክሮ ለሌሎች ክልሎች እንዲተላለፍ ያደርጋል፤ አፈጻጸሙንም ይከታተላል፤
- 3) የማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የአፈጻጸም መመሪያ በአግባቡ እንዲፈጸም ያደርጋል፤
- 4) ከዘርፉ አስፈጻሚ አካላት ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ፣ ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ፣ ከአነስተኛ ፋይናንስ አቅራቢ ተቋማት እና ከሞዴል ኢንተርፕራይዞች የተገኙ፣ የተሻሉ ተሞክሮዎችን መረጃ በማሰባሰብ በመተንተንና በመቀመር እንዲስፋፉ ያደርጋል፤ በተለያዩ የመገናኛ ዘዴዎች እንዲሰራጩ ያደርጋል።
- 5) በፌዴራል ደረጃ የሚፈጠሩ የገበያ ትስስር ሥራዎችን ያስተባብራል፤ ተገቢው የአሰራር ማዕቀፍ እንዲዘጋጅላቸው ያደርጋል፤
- 6) በኤክስፖርት ከተሰማሩ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር ወቅታዊ መድረኮችን በማዘጋጀት ማነቆዎችን ይፈታል፤ በሁሉም ክልሎች የሚገኙና በኤክስፖርት ሥራ የተሰማሩ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተገቢውን የገበያ ትስስር ማግኘታቸውን ያረጋግጣል፤
- 7) ሀገር አቀፍ ኤግዚቢሽኖችን እንዲዘጋጅ ያደርጋል፤ አፈጻጸሙን ይገመግማል፤
- 8) መሠረታዊና ወቅታዊ የገበያ መረጃዎችን በማሰባሰብ ሁሉም ባለድርሻ አካላትና የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች እንዲያውቁት በዌብሳይት እንዲጫን ያደርጋል፤
- 9) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የቁጠባ ባህል እንዲዳበር የተለያዩ አሰራሮችንና ልምዶችን በመቀመር በክልሎች እንዲተገበሩ ያደርጋል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤

- 10) በአንድ ማዕከል በሚሰጡ የድጋፍ ማዕቀፎች ላይ የተሻለ የአሠራር ሥርዓት ለመዘርጋት የሚያስችል ምርጥ ተሞክሮ ለመቀመጥና የልምድ ልውውጥ ለማድረግ በሚዘጋጁ የውጭ ሀገር ፕሮግራሞች ላይ ይሳተፋል፤ ውጤታማ ተሞክሮዎችን በማደራጀት እንዲስፋፋ ያደርጋል፤
- 11) በተዘጋጀው ሀገር አቀፍ የሞዴል ኢንተርፕራይዞች መመልመያ መሥፈርት መሠረት ሞዴል ኢንተርፕራይዞችን በመመልመል በዓመት አንድ ጊዜ በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ዕውቅና እንዲያገኙ ዝርዝራቸውን ያቀርባል፤
- 12) ወደ ታዳጊ መካከለኛ የሚሸጋገሩ ኢንተርፕራይዞች በሀገር አቀፍ ደረጃ ዕውቅና እንዲሠጣቸው ያደርጋል፤
- 13) ሀገራዊ የአንድ ማዕከል አገልግሎት አሰጣጥ ስታንዳርድ ያዘጋጃል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤ ግብረ መልስ ይሰጣል፤
- 14) የዘርፉን የልማት ዕቅድ ያዘጋጃል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤ ሪፖርት ያዘጋጃል፡፡

6.4.3 የልማት ዘርፍ ዋና ዋና ተግባርና ኃላፊነት

- 1) በዕድገት ተኮር ዘርፎች ላይ ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚያገለግሉ የማምረቻ መሣሪያዎችን እንዲለዩ ያደርጋል፤ ለሚመለከታቸው ያስተላልፋል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤
- 2) ኢንተርፕራይዞች ውጤታማ የማምረቻ መሣሪያ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ከሚመለከተው ጋር በመሆን ይሠራል፤
- 3) የእሴት ሰንሰለት መሠረት በማድረግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ዘርፍ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ፍላጎት ላይ የተመሠረተ የሥልጠና የፋይናንስ የቴክኖሎጂና የምክር አገልግሎት እንዲያገኙ ያስተባብራል፤
- 4) በዕድገት ተኮር ዘርፎች ላይ አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን ይሰበስባል፤ ይተነትናል፤ ያደራጃል፤ ለተጠቃሚዎች እንዲሠራጩ ያደርጋል፤
- 5) በዕድገት ተኮር ዘርፎች ላይ ከሚመለከታቸው የዘርፍ ኢንስቲትዩቶች እና ኮርፖሬሽኖች ጋር በመሆን የጋራ ዕቅድ እንዲዘጋጁ በማድረግ ኢንተርፕራይዞች ተጠቃሚ እንዲሆኑ ያደርጋል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤ ግብረ መልስ ይሰጣል፤
- 6) ከውጭ ሀገር የሚገቡ ምርቶችን የሚተኩና ወጪ ምርቶችን ለማምረት የሚያስችሉ የፕሮጀክት ፕሮፋይሎች ከሚመለከታቸው ጋር በመሆን እንዲዘጋጁ ያደርጋል፤

- 7) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት የሚውል ሀገር አቀፍ ስታንዳርድ እንዲዘጋጅ ያደርጋል፤ በስታንዳርዶች ላይ እና በጥራት ላይ ኢንተርፕራይዞች ግንዛቤ እንዲያገኙ ያደርጋል፤
- 8) የዘርፉን የልማት ዕቅድ ያዘጋጃል፤ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤ ሪፖርት ያዘጋጃል፡፡

6.4.4 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትራንስፎርሜሽን ማዕከል ዋና ዋና ተግባራት

- 1) በጥናት የተለዩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ችግር የሚፈቱ ተስማሚ የሆኑ የማምረቻ መሣሪያዎችን፣ ጻዮችን፣ ሞልዶችና ጂቸችን በመፈብረክ ድጋፍ መስጠት፤
- 2) ፍላጎትን መሰረት ያደረገና በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚታዩትን ክፍተቶች መሙላት የሚያስችል የልብስ ስፌትና ፓተርን ቅድ፤ የብረት ማቅለጥ፤ የአሌክትሮኒክስ ፕሌቲንግ፤ የሽመና ሙያ መስኮች ላይ ለቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማት መምህራን የአሰልጣኞች ሥልጠና መስጠት፤
- 3) በሀገር አቀፍ ደረጃ በፌዴራል ኤጀንሲው ተቀርፀው ተግባራዊ የሚሆኑ የቀርከሃ ባዮ ማስና ቀርከሃን ለዘመናዊ ለቤት መሥሪያነት ለሚረዱ ፕሮጀክቶች የቴክኖሎጂ ድጋፍ በመስጠት በሁሉም የሀገሪቱ አካባቢዎች እንዲስፋፉ ማደረግ፤
- 4) በየክልሉ ለሚቋቋሙ የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማትና ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ድጋፍ ለመስጠት የሚቋቋሙ የቴክኒክ ማዕከላት በመሣሪያ ተክላ፤ ኮሚሽኒንግና የቴክኒክ ምክር አገልግሎት በመስጠት የባለሙያዎችን አቅም መገንባት፤
- 5) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለሚያመርቷቸው/ለሚፈበርኳቸው ምርቶች የማጠናቀቂያ ሥራ (finishing) በስፋት በአካባቢያቸው የማያገኙአቸውን የአሌክትሮኒክስ ፕሌቲንግ አገልግሎቶች በተመጣጣኝ የአገልግሎት ክፍያ እንዲያገኙ ማድረግ፤
- 6) በብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ሥራ ለተሰማሩ አነስተኛ እና ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች ለሚፈበርኳቸው የተለያዩ የማምረቻ መሳሪያዎች አገልግሎት የሚውሉና በቀላሉ የማያገኙአቸውን የብረት ማቅለጥ አገልግሎት መስጠት፤
- 7) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ምርቶች በመረከብ ኤክስፖርት ለሚያደርጉ ድርጅቶች ፍላጎትን መሠረት በማድረግ የምርት ጥራትና ምርታማነትን የሚያሻሽሉ የማምረቻ መሣሪያዎችን መፈብረክ፤

- 8) ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች እና ከቴክኒክና ሙያ ተቋማት አቅም በላይ የሆኑ የማምረቻ መሣሪያዎች ጥገና አገልግሎት ድጋፍ መስጠት፤
- 9) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተወዳዳሪነት አጋኝ የሆኑ አዳዲስ ገበያ ተኮር የምርት ዲዛይኖችና ናሙናዎችን መስራትና ማስተዋወቅ፤
- 10) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርት ጥራትና ምርታማነትን የሚያሻሽሉ አዳዲስ የአሰራር ሂደቶችን ማስተዋወቅ፤
- 11) ምርቶቻቸውን ለኤክስፖርት ገበያ ለሚያቀርቡ አምራች ኢንተርፕራይዞች በፍላጎታቸው ላይ የተመሰረተ የቴክኒክ ምክር ድጋፍ መስጠት፤
- 12) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በክላስተር ማዕከላት በጋራ ለሚጠቀሙባቸው የመገልገያ መሣሪያዎች ግዢ ላይ መስፈርት (specification) በማዘጋጀትና በማማከር ድጋፍ መስጠት፤
- 13) ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በግል ጥረት ያገኙትን የፈጠራ ሥራ በዲዛይን የተደገፈና በሳይንስና ቴክኖሎጂ ተቀባይነት እንዲያገኝ በወርክ ሾፕ ውስጥ የቴክኒክ ድጋፍ መስጠት፤
- 14) ከውጭ ሀገር የሚገቡ የተለያዩ ለሽክላ ሥራ የሚያገለግሉ ማቅለሚያዎች (glazing materials) በሀገር ውስጥ በሚገኙ ማቴሪያሎች የመተካት ተግባርን ማከናወንና ማስተዋወቅ፤

6.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማታዊ ተሳትፎ ማሳደግና ማጠናከር

በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞችና ባለቤቶቻቸው ሁልጊዜ በመንግሥት ድጋፍ ላይ የተንጠለጠሉ እንዳይሆኑ በሂደት በራስ የመተማመንና ራስን በማብቃት መርህ ላይ ተመስርተው እንዲንቀሳቀሱ ማድረግ አንዱ ወሳኝ ተግባር ነው። የተወዳዳሪነትና ጤናማ የፋክክር ስሜት በመካከላቸው እንዲሰርፅ አበክሮ መሥራት ያስፈልጋል።

ከዚህ አኳያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በተሰማሩበት የሥራ ዘርፍ የሚደራጁበት አሠራር በመቀየስ የዘርፉን ልማት ለማፋጠን በሚያስችሉና በጋራ ጉዳዮቻቸው ዙሪያ የሚመክሩበትን መድረክ ለመፍጠር በማኅበራት እንዲደራጁ ትፋክ በማትረዕ ኢንተርፕራይዞች በክላስተርና በገበያ ማዕከላት ውስጥ የሚኖራቸው አስተዳደራዊ ተሳትፎአቸው • እንዲጠናከር ድጋፍ በመስጠት በጋራ ለልማት የሚሳተፉበት ሁኔታ ይመቻቸዋል። በአጠቃላይ የዘርፉን ልማት

ለማቀናጀት በየደረጃው የሚቋቋሙት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስሎች ድጋፍና ክትትል ከማድረግ አንጻር ከፍተኛ ሚና ይኖራቸዋል።

6.6 የካውንስል አባላት ተግባርና ኃላፊነት

6.6.1 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስትር ሰብሳቢነት የሚመራ ኢንዱስትሪ ሚኒስቴር፣ የንግድ ሚኒስቴር፣ የሴቶች፣ የህጻናትና የወጣቶች ሚኒስቴር፣ የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ፣ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ማህበር የጥቃቅንና አነስተኛ ፈርሃ ማህበራት፣ የሳይንስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር፣ የኢትዮጵያ ደረጃዎች ኤጀንሲ፣ የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን፣ የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን የሚገኙበት አባላት እና የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ በአባልና ፀሐፊነት ያካተተ ካውንስል በፌዴራል ደረጃ ይቋቋማል።

6.6.2 የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

የክልል ምክትል ርዕሳነ መስተዳድሮች ሰብሳቢ፣ የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ ተካላ አባል፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ኃላፊ አባል፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ኃላፊ አባል፣ የሴቶች፣ ህጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ቢሮ ኃላፊ አባል፣ የመሠረተ ልማት ተቋማት አባል፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ፈርሃ ማህበራት ተወካይ አባል እና የጥቃቅንና አነስተኛ ልማት ኤጀንሲ ኃላፊ አባልና ፀሐፊ የሆኑበት ካውንስል በክልል ደረጃ ይቋቋማል።

6.6.3 የወረዳ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

በወረዳ ደረጃ የወረዳ አስተዳደር ዋና ሥራ አስፈጻሚ /አስተዳዳሪ ሰብሳቢ፣ የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ አባል፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ኃላፊ አባል፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋም ኃላፊ አባል፣ የሴቶች፣ ህጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ጽ/ቤት ኃላፊ አባል፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ፈርሃ ማህበር አባል እና የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ ፀሐፊ የሆኑበት ካውንስል በወረዳ ደረጃ ይቋቋማል።

6.6.4 የከተማ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

የከተማው ከንቲባ ሰብሳቢ፣ የከተማው የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ጽ/ቤት አባል፣ አነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አባል፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ፈርሃ ማህበራት ተወካይ አባል፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋም ተወካይ አባል፣ የሴቶች፣ ህጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ጽ/ቤት ኃላፊ አባል እና የከተማው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ አባልና ፀሐፊ የሆኑበት ካውንስል በከተማ ደረጃ ይቋቋማል።

6.6.5 የካውንስሎች (የምክር ቤቶች) ዋና ዋና ተግባራት

በሁሉም ደረጃ ያሉ ካውንስሎች ዝርዝር አሠራር ካውንስሎች በሚያወጡት ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ መሠረት የሚፈጸም ሲሆን በሁሉም ደረጃ ያለ ካውንስል የሚከተሉትን ያከናውናል፡፡

- 1) በዘርፉ ስትራቴጂ መሠረት ሀገራዊ ዕቅድ መዘጋጀቱን ያረጋግጣል፤ የዕቅድ አፈጻጸም ሪፖርት በየሩብ ዓመቱ ይገመግማል፤ ለሚነሱ የአፈጻጸም ችግሮች መፍትሔ ይሰጣል፤
- 2) የሥራ ድርርዕሽንና ድግግሞሽን በማስወገድ ቅንጅታዊ ሥራ እንዲሰራ አመራር ይሰጣል፤
- 3) የዘርፉን ልማት አስመልክቶ የአስፈጻሚ፣ የድጋፍ ሰጪ እና የቴክኖሎጂ ተቋማት እንዲፈጽሟቸው የተዘጋጁ የድጋፍ ማዕቀፎችና የአቅም ግንባታ ሥራዎችን አፈጻጸም ይገመግማል፤
- 4) ተሳካ የኢንተርፕራይዞች ተፈጥሮአዊ ዕድገት መከናወኑንና ይህንኑ ለማስፈጸም የሚሰጡ ድጋፎች ፍትሃዊ በሆነ መንገድ መከናወኑን በመገምገም ያረጋግጣል፤
- 5) በየደረጃው ሞዴል ኢንተርፕራይዞች አግባብነት ባለው መስፈርትና ፍትሃዊ በሆነ አካሄድ መመረጣቸውንና መበረታታቸውን ያረጋግጣል፤
- 6) በዘርፉ ልማት ላይ አዳዲስና የተሻሻሉ የአሰራር ሥርዓቶች እንዲዘረጉና እንዲተገበሩ ያደርጋል፤
- 7) ለዘርፉ የሚሰጡትን ድጋፎችና አገልግሎቶች የሚሻሻሉበትን አቅጣጫ ይቀይሳል፤
- 8) ዘርፉ ከመካከለኛና ትላልቅ ከብንያዎች ጋር በመተሳሰር በኢኮኖሚው ውስጥ ድርሻውን እንዲወጣ የሚያስችል የተለያዩ ስልቶች እንዲቀየሱ ይመክራል፤
- 9) በዘርፉ ልማት የሚሳተፉ መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያልሆኑ ተቋማት፣ የግሉ ሴክተር፣ ማህበራት፣ የዓለም አቀፍ ድርጅቶችና የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት በቅንጅት እንዲሰሩ ምቹ ሁኔታ እንዲፈጠር ያደርጋል፤
- 10) በዘርፉ ልማት ከሚሳተፉ አካላት መካከለኛ አመራር የተወጣጣ የዘርፉ የስቲሪንግ ኮሚቴ ይሰይማል፤
- 11) ሌሎች ለዘርፉ ልማት የሚጠቅሙ ሃሳቦችን ያመነጫል፡፡

6.6.6 የዘርፉ የስትሪንግ ኮሚቴ አወቃቀር እና ተግባርና ኃላፊነት

6.6.6.1 የስትሪንግ ኮሚቴ አወቃቀር

ሀ) የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኢንዱስትሪ ዘርፍ ስትሪንግ ኮሚቴ

- (1) የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን ተወካይ. ሰብሳቢ
- (2) በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ
የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር አባል
- (3) የፌዴራል ቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተወካይ. አባል
- (4) የሳይንስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (5) የኢትዮጵያ ደረጃዎች ኤጀንሲ ተወካይ. አባል
- (6) የብረታ ብረት ኢንዱስትሪ ልማት ኢንስቲትዩት ተወካይ. አባልና ፀሐፊ

ለ) የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ስትሪንግ ኮሚቴ

- (1) የኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ተወካይ. ሰብሳቢ
- (2) የጨርቃ ጨርቅና ኢንዱስትሪ ልማት ኢንስቲትዩት ተወካይ አባል
- (3) የቆዳ ኢንዱስትሪ ልማት ኢንስቲትዩት ተወካይ. አባል
- (4) የኢትዮጵያ ደረጃዎች ኤጀንሲ ተወካይ አባል
- (5) በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ
የጨርቃ ጨርቅ እና ቆዳና ቆዳ ውጤቶች ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር አባል
- (6) የሳይንስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (7) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተወካይ. አባልና ፀሐፊ

ሐ) የኮንስትራክሽን ዘርፍ ስትሪንግ ኮሚቴ

- (1) የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ተወካይ ሰብሳቢ
- (2) የትራንስፖርት ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (3) የውሃና ኢነርጂ ሚኒስቴር ተወካይ አባል
- (4) የማዕድን ሚኒስቴር ተወካይ.....አባል
- (5) የኢትዮጵያ ደረጃዎች ኤጀንሲ ተወካይ. አባል
- (6) የኢትዮ ቴሌኮም ተወካይ አባል
- (7) የኢት/ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን ተወካይአባል
- (8) የመንገዶች ባለሥልጣን ተወካይ.....አባል
- (9) የስኳር ኮርፖሬሽን ተወካይ.....አባል
- (10) በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ
የኮንስትራክሽን ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር.....አባልና ፀሐፊ

መ) የአገልግሎት ዘርፍ ስቲሪንግ ኮሚቴ

- (1) የንግድ ሚኒስቴር ተወካይ ሰብሳቢ
- (2) በፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ
የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር. አባል
- (3) የሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (4) የሠራተኛና ማበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር ተወካይ አባል
- (5) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተወካይ አባል
- (6) የገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ተወካይ አባል
- (7) የመገናኛና ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (8) የባህልና ቱሪዝም ሚኒስቴር ተወካይ አባልና ፀሐፊ

ሠ) የፋይናንስ ድጋፍ ስቲሪንግ ኮሚቴ

- (1) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ተወካይ. ሰብሳቢ
- (2) በፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ
የክልሎች አቅም ግንባታ ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር. አባል
- (3) የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ተወካይ. አባል
- (4) የንግድ ሚኒስቴር ተወካይ. አባል
- (5) የሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ሚኒስቴር ተወካይ አባል
- (6) የአነስተኛ ፋይናንስ አቅራቢ ተቋማት ማግበር ተወካይ አባልና ፀሐፊ

6.6.6.2 የስቲሪንግ ኮሚቴ ተግባርና ኃላፊነት

- (1) የሥራ ዘርፉን ዕቅድ ያዘጋጃል፣ አፈጻጸም ሪፖርት በየወሩ ይገመግማል፣ ለሚያጋጥሙ የአፈጻጸም ችግሮች የቴክኒክ ድጋፍ ያደርጋል፣
- (2) በሥራ መስኩ ሞዴል ኢንተርፕራይዞች እንዲፈጠሩ ክትትልና ድጋፍ ያደርጋል፣
- (3) ለየሥራ መስኩ የተሻሻሉ የአሠራር ሥርዓቶችና የድጋፍ አግባቦች ሃሳብ በማመንጨት ለምክር ቤቱ ያቀርባል፣
- (4) በየሥራ መስኩ ለሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያ ዕድል የሚገኝበትን አማራጭ ሃሳብ በማመንጨት ለምክር ቤቱ በማቅረብ ተፈጻሚ እንዲሆን ያደርጋል፣
- (5) ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በተሰማሩባቸው የሥራ መስኮች አግባብ ያላቸውን አካላት በማስተባበር የቴክኒክ ድጋፍ እንዲያገኙ ያደርጋል፣
- (6) የየሥራ መስኩን የስቲሪንግ ኮሚቴ ሪፖርት በማጠናቀር በየሦስት ወሩ ለምክር ቤቱ ሲክራታሪያት ያቀርባል፣

ክፍል አምስት፡- የማስተግበሪያ መመሪያዎች ዓላማና መርሆዎች

7. የማስተግበሪያ መመሪያዎች /ማኑዋሎች

7.1 የአንድ ማዕከል አገልግሎት መመሪያ

7.1.1 ዓላማ

የአንድ ማዕከል አገልግሎት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትና ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ አገልግሎቶችን ግልጽ፣ ቀልጣፋና ውጤታማ በሆነ መንገድ ከአንድ ሥፍራ ወይም ማዕከል ለመስጠት ነው።

7.1.2 መርሆዎች

- 1) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ አገልግሎቶች ተደራሽነትን ያረጋግጣሉ ይሆናሉ፤
- 2) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ አገልግሎቶች በተቀናጀና በተደራጀ አግባብ ወጪ ቆጣቢ በሆነ መልኩ እንዲሰጡ ይደረጋል፤
- 3) ሠራተኞች የስነ-ምግባር መርሆዎችን የተላበሱና ለሚሰጡትም አገልግሎት ኃላፊነትና ተጠያቂነት ያለበት እንዲሆን ይደረጋል።
- 4) የሚሰጡ አገልግሎቶች የኢንተርፕራይዞችን ፍላጎት መሠረት ያደረጉ ይሆናሉ፤
- 5) የሴቶች እኩል ተጠቃሚነትን የሚያረጋግጥ ይሆናል፤
- 6) የሚሰጡ የመንግስት አገልግሎቶች ለማን፣ መቼ፣ እንዴት እንደሚሰጥ ግልፅ ይደረጋል፤

7.2 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት መመሪያ

7.2.1 ዓላማ

በከተሞች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በመስጠት በገበያ ብቁና ተወዳዳሪ ሆነው ሰፊ የሥራ ዕድል እንዲፈጥሩና ገቢያቸው እንዲሻሻል ለማድረግ ነው።

7.2.2 መርሆዎች

- 1) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች መፈልፈያና የቴክኖሎጂ ሽግግር ማዕከላት እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- 2) በገበያ ፍላጎት የሚመራ፣ የተቀናጀና የተዋሃደ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።
- 3) ግልጽነት፣ ተጠያቂነትና ታማኝነት የተላበሱ አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።

- 4) የኢንተርፕራይዞች እድገትና ጥቅም የእኔም ጥቅም ነው ብሎ በማመን እንቅስቃሴ ይደረጋል፤
- 5) ለነባርና ሞዴል ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት መስጠት እንዳለበት በማመን እንቅስቃሴ ይደረጋል፤
- 6) የቴክኖሎጂ አቅምን መገንባት ለኢኮኖሚ እድገት ቁልፍ መሣሪያ መሆኑን በማመን ለተግባራዊነቱ እንቅስቃሴ ይደረጋል፤

7.3 የድጋፍ ሰጪ ተቋማት የሰው ኃይል ልማት መመሪያ

7.3.1 ዓላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂን በግንባር ቀደምትነት የሚተገብሩ ድጋፍ ሰጪ ተቋማትን የሰው ኃይል ቀጣይነት ባለውና በተቀናጀ አግባብ በማልማት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማት በማፋጠን የዘርፉን ውጤታማነት ለማረጋገጥ ነው፡፡

7.3.2 መርሆዎች

- 1) በሰው ኃይል ገበያ ሥርዓት/መርህ የሚመራ፣ የተቀናጀና የተዋሃደ የሰው ኃይል እንዲለማ ይደረጋል፤
- 2) የኢንተርፕራይዞች እድገትና ጥቅም የእኔም ጥቅም ነው ብሎ በማመን እንቅስቃሴ ይደረጋል፤
- 3) ለነባርና ሞዴል ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት ይከናወናል፡፡
- 4) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የኢንዱስትሪው መሰረት አድርጎ በማመን እንቅስቃሴ ይደረጋል፤
- 5) የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅምን መገንባት ኢንተርፕራይዞችን ለማብቃት ቁልፍ መሣሪያ መሆኑን በማመን ለተግባራዊነቱ እንቅስቃሴ ይደረጋል፤
- 6) የሥነ-ምግባር መርሆዎችን (ግልጽነት፣ ተጠያቂነት፣ ታማኝነትና ሌሎች) በማክበር ተፈጻሚ ይሆናሉ፤

7.4 የማምረቻ ፣ መሸጫና ገበያ ክላስተር ልማት አጠቃቀምና አስተዳደር መመሪያ

7.4.1 ግላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በምርትና አገልግሎት ሥራዎች ለመሠማራት እንዲችሉ ምቹ በሆኑ ቦታዎች መሠረተ ልማት የተሟላላቸው፣ ህንጻዎችና ሼዶች በመገንባት በመጠነኛ ኪራይ በማቅረብ፣ የክላስተሮችን አስተዳደርና አጠቃቀም ወጥ፤

ግልጽና ተጠያቂነት ያለው የአሠራር ሥርዓት በማስፈን ኢንተርፕራይዞች በገበያ ላይ ብቃት ያላቸው ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማስቻል ነው።

7.4.2 መርሆዎች

- 1) የክላስተር ማእከላት ግንባታ የኢንተርፕራይዞችን ፍላጎትና ገበያ ሁኔታ የተከተለ መሆኑ ይረጋገጣል፤
- 2) የክላስተር ማዕከላት ግንባታ ደረጃውን የጠበቀ፣ ለሥራ አመቺና ከብክለት ነጻ የሆነ አካባቢ እንዲሆን ይደረጋል፤
- 3) የማምረቻ፣ የመሸጫና የገበያ ክላስተር ማዕከላቱ አሰራር ግልጽነትንና ተጠያቂነትን እንዲሁም የተጠቃሚዎችን ተሳትፎ ባረጋገጠ መልኩ ይፈፀማል፤
- 4) የማምረቻ፣ የመሸጫና የገበያ ክላስተር ማዕከላቱን በተመጣጣኝ የኪራይ ዋጋ እንዲቀርቡ ይደረጋል፤
- 5) የማምረቻ፣ የመሸጫና የገበያ ክላስተር የድጋፍ አገልግሎት አሰጣጡ ቅድሚያ ትኩረት በተሰጣቸው ዘርፎች ለተሰማሩ ታዳጊና መብቃት የእድገት ደረጃ ላይ ላሉ ኢንተርፕራይዞች ላይ ይሆናል፤
- 6) ለነባር ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት ይፈጸማል፤
- 7) የሴቶችን እኩል፣ ተሳትፎና ተጠቃሚነትን የሚያረጋግጥ ይሆናል።

7.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የከተማ ብድርና ቁጠባ አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ

7.5.1 ዓላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማት ለማስፋፋት ቁጠባ መር የብድር አገልግሎት የሚያገኙበት ሥርዓት ለመዘርጋት ነው።

7.5.2 መርሆዎች

- 1) የብድር አገልግሎቱ ቁጠባ መር እና የቤተሰብ ተሳትፎን ያረጋገጠ ይሆናል።
- 2) የአነስተኛ ፋይናንስ ተቋማት የብድር አገልግሎት በዋነኝነት በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ላይ ያተኮረ ይሆናል።
- 3) የአነስተኛ ፋይናንስ ተቋማት የብድር ገንዘብ ምንጮቻቸው በአብዛኛው ከቁጠባ የሚገኝ ይሆናል።
- 4) የብድር አገልግሎቱ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የደረጃ ዕድገት ታሳቢ ያደረገ ይሆናል።
- 5) የብድር አመላለስ ምጣኔውም መቶ በመቶ እንዲሆን ይደረጋል።

7.6 ቅመሣሪያዎች ሊዝ መመሪያ

7.6.1 ዓላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ያሉባቸውን የካፒታልና የብድር መያዣ ችግር ለመቅረፍ ቁጠባን በማበረታታት የመሣሪያ ሊዝ ተጠቃሚ ለማድረግ ነው፡፡

7.6.2 መርሆዎች

- 1) የመሳሪያ ሊዝ ብድር አገልግሎት የሚውለው ለተመረጡ የሥራ ዘርፎች ብቻ ይሆናል፡፡
- 2) በመሳሪያ ሊዝ የብድር አሠራር አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ያላባቸውን የፋይናንስ ጫና በሚቀንስ መልኩ ይተገበራል፡፡
- 3) የመሳሪያዎች ሊዝ ብድር ግዥ ሥርዓቱ የአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተሳትፎን ያረጋገጠ ይሆናል፡፡
- 4) የመሳሪያ ሊዝ አገልግሎት በፋይናንስ ተቋማት በቀጥታ የሚተገበረው የፋይናንሻል ሊዝን መሰረት ያደረገ ቢሆንም ኢንተርፕራይዙ ተገቢውን ግዴታ ከተወጣ በኋላ ሙሉ በሙሉ የመሳሪያው ባለቤት የሚሆኑበት አቅጣጫ ይከተላል፡፡
- 5) የሶስትዮሽ ውል የገበያ ትስስር የሰጠው ተቋም የመሣሪያ ሊዝና የሥራ ማስኬጃ ብድር ተመላሽ የማሰባሰብ ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡

7.7 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ ሽግግር አፈፃፀም መመሪያ

7.7.1 ዓላማ

በጥቃቅንና አነስተኛ ልማት ዘርፍ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ ለመወሰንና የኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃን ታሳቢ ያደረጉ ድጋፎች ለመስጠት ነው፡፡

7.7.2 መርሆዎች

- 1) ለኢንተርፕራይዞች የሚሰጠው ድጋፍ አለቀድሞ በተለየውና በፍላጎት ላይ የመሠረተ ይሆናል፡፡
- 2) የእያንዳንዱ ኢንተርፕራይዝ የዕድገት ደረጃ በግልጽ መመዘኛዎች ተመዝነው እንዲታወቅ ይደረጋል፡፡
- 3) ለእያንዳንዱ ኢንተርፕራይዝ የሚሰጥ ድጋፍ የዕድገት ደረጃውን ታሳቢ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

- 4) የዕድገት ደረጃን ታሳቢ አድርጎ የሚሰጠው ድጋፍ በማኑፋክቸሪንግ ንዑስ ዘርፍ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ የሚሰጥ ይሆናል፡፡

7.8 የገበያ ልማትና የግብይት ሥርዓት መመሪያ

7.8.1 ዓላማ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ለማረጋገጥ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር ነው፡፡

7.8.2 መርሆዎች

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚደረገው የገበያ ልማትና ግብይት ድጋፍ አፈጻጸም በሚከተሉት መርሆዎች አግባብ የሚፈጸም ይሆናል፤

- 1) የሚሰጡ የገበያ ድጋፎች የጠባቂነትን አመለካከት የሚያነጥፉና ኢንተርፕራይዞች ችግራቸውን በመለየትና መፍትሔ በማፈላለግ ሂደት ውስጥ ግንባር ቀደም እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- 2) የሚሰጡ የገበያ ድጋፎች በግልፅ መስፈርት ላይ የተመሠረቱ፤ የኢንተርፕራይዞችን የዕድገት ደረጃ ከግምት ያስገቡ፤ የተቀናጁና ተወዳዳሪነትን የሚያጎለብቱ መሆናቸውን ይረጋግጣል፤
- 3) የአካባቢ የገበያ ዕድሎችን አሟጦ በመጠቀም ይሆናል፤
- 4) በጥራትና በዋጋ ላይ የተመሰረተ የገበያ ተወዳዳሪነትን በመከተል የሚፈጸም ይሆናል፤
- 5) የንግድ አሰራርን መሠረት ያደረገና ተጠያቂነት ያለው የግብይት ሥርዓት ይፈጠራል፤
- 6) ትኩረት ለተሰጣቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የሚያስችላቸው አቅም እንዲፈጥሩ ይደረጋል፡፡
- 7) የመንግስት ፕሮጀክቶችን የገበያ ትስስር ድጋፍ በዋነኝነት ለጀማሪ ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ ይሰጣል፤

7.9 የሞዴል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋት ማኑዋል

7.9.1 ዓላማ

በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ዘርፍ የተፈጠሩ ሞዴል ኢንተርፕራይዞችን በመለየት እና ምርጥ ተሞክሮ በመቀመር ወደ ሌሎች ኢንተርፕራይዞች ማስፋት የሚያስችል አሰራር ለመዘርጋት ነው፡፡

7.9.2 መርሆዎች

- 1) ለምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋት ሥራ የሚመረጡ ተግባራት በአንድ ኢንተርፕራይዝ ተግባራዊነቱ ተረጋግጦ ስኬታማ መሆኑ የተረጋገጠ መሆኑን ይኖርበታል፤
- 2) ለማስፋት ሥራ ከሞዴል ኢንተርፕራይዞች የሚወሰደው ልምድና ተሞክሮ በትክክል የተለየ መሆኑን ይኖርበታል፤
- 3) በምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋት ሥራ የሚሳተፉ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች እና ድጋፍ ሰጪ አካላት ከጅምሩ አንስቶ የሚሳተፉበት ሁኔታ ይረጋገጣል፤
- 4) የምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስፋቱ ሥራ በወቅቱ ባለው የኢንተርፕራይዞች የእድገት ደረጃና የቴክኖሎጂ አጠቃቀም ላይ የተመሰረተ ይሆናል፤
- 5) ከማስፋት ሥራ በፊት ያሉት ቅድመ ተግባራት በውል የተዘጋጁ መሆናቸው ይረጋገጣል፡፡

7.10 የሂሳብ ምርመራ ማሳያ ማኑዋል

7.10.1 ዓላማ

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተገቢውን የሂሳብ ምርመራ አገልግሎት በመስጠት ንብረታቸውንና ገንዘባቸውን ከብክነት ለመከላከልና ኢንተርፕራይዞች ዘመናዊ የሂሳብ አያያዝና ሥራ አመራር ተጠቃሚ እንዲሆኑ የሚያስችላቸውን እገዛ ለማድረግ ነው፡፡

7.10.2 መርሆዎች

- 1) የሂሳብ ምርመራ ሥራ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ውጤታማነት የሚያረጋግጥ ይሆናል፤
- 2) የሂሳብ ምርመራ ሥራ በትክክለኛ ወጪና ገቢ መረጃዎች ላይ የተመሠረተ ይሆናል፤
- 3) የሂሳብ ምርመራው ዘመናዊ የሂሳብ አያያዝ ሥራ አመራርን በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዘንድ ለማስረጽ የሚያስችል እንዲሆን ይደረጋል፤
- 4) የሂሳብ ምርመራው ሥራ ቀልጣፋ የገንዘብ እና ንብረት አስተዳደርን የሚያረጋግጥ ይሆናል፡፡

ክፍል ስድስት፡- ማጠቃለያ

የሃገራችን ኢኮኖሚና ማህበራዊ ዕድገት ቀጣይነት ባለው ሁኔታ በጽኑ መሠረት ላይ የታነጸ እንዲሆን በከተሞች ያለውን ድህነትና ሥራ አጥነትን ደረጃ በደረጃ በመቀነስ የኢንዱስትሪውን ክፍለ ኢኮኖሚ የበላይነት ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች በሥራ ላይ የዋሉ ሲሆን በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ከተቀመጡት መሠረታዊ አቅጣጫዎች አንዱ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የልማት ዘርፍ ነው።

ዘርፉ ባለፉት የዕቅድ ዓመታት በከተሞች አካባቢ ያለውን ሥራ አጥነትና ድህነት ከመቅረፍ አንጻር ሰፊ የሥራ ዕድል ከመፍጠሩም ባሻገር በዘርፉ ያሉ ኢንተርፕራይዞችም ምርትና ምርታማነትን በማሳደግና መሠረታዊ የፍጆታ ዕቃዎችና ቁሳቁሶችን በማቅረብ በኩል አይነተኛ ድርሻ እንዳለው አሳይቷል። በትግበራ ወቅት በዘርፉ የታዩ ማነቆዎች ሰፊ የአመለካከት ችግር፣ የካፒታል እጥረት፣ የክህሎትና የገበያ ችግሮች በመሆናቸው እነዚህን ማነቆዎች ከመፍታት አንጻር በአንድ በኩል በዘርፉ ልማት ላይ በአንቅፋትነት የተለዩትን የኪራይ ሰብሳቢነትና የጠባቂነት አመለካከቶችን በማስወገድ በምትኩ በዘርፉ የልማት ስትራቴጂ ላይ የተቀመጡትን መሠረታዊ የልማት አስተሳሰቦችና አቅጣጫዎች በየደረጃው ባሉ አስፈጻሚ አካላት እና ነባርና አዲስ ኢንተርፕራይዞች በኩል ተቀባይነትና ተፈጻሚነት እንዲኖራቸው ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል።

በሌላ በኩል ይህ የአመለካከትና የአሰራር ለውጥ የዘርፉ አንቀሳቃሾች የራሳቸውን ብቃትና ክህሎት ተጠቅመው የሚያገኙትን ድጋፍ፣ ምክርና አገልግሎት ለውጤት እንዲያበቁና በገበያ ላይ ብቁ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የሚያግዝ ሊሆን ይገባል። በተለይ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በከተሞች የኢንዱስትሪ ልማት መሠረት በመሆናቸው ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪዎች ጋር በማስተሳሰር በከተሞች ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግና የሕዝቡን ተጠቃሚነት ለማረጋገጥ ልማታዊ አስተሳሰብና ልማታዊ ባለሀብት ለመፍጠር አይነተኛ ድርሻ ይኖራቸዋል። ከዚህም ባሻገር የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ሃገራዊ እቅዳችንን ለማሳካት የሚረዳ እንደመሆኑ በዘርፉ ስትራቴጂ መተግበሪያና ማስፈጸሚያ ፓኬጆች ላይ ተከታታይነት ያለው የግንዛቤ ማስጨበጫ ሥራዎችን የገጽ ለገጽ ሥልጠናዎችና ውይይቶች፣ የሕትመትና የኤሌክትሮኒክስ ሚዲያዎችን በመጠቀም ለአንቀሳቃሾችና ለሕብረተሰቡ የተሻለ የጋራ ግንዛቤ የሚፈጥርና ማነቆዎችን የሚፈታ ቅስቀሳ ማካሄድ ያስፈልጋል። ይህም የዘርፉን የዕድገት ሽግግር ለማፋጠን፣ ለሐገር ውስጥ ገበያ በቂ ምርትና አገልግሎት ለማቅረብ እና ገቢ ምርቶችን የሚተኩና ለውጭ

ገበያ የሚቀርቡ ምርቶችን በጥራትና በብዛት ለማምረት የሚደረገውን ጥረት የሚያሳድግና ሃገራዊ የዘርፉን ስትራቴጂያችንን በተሟላ ሁኔታ ለመተግበር የሚያስችል ይሆናል።

ስለሆነም የዘርፉን ተዋንያን፣ አስፈጻሚ አካላትና ህብረተሰቡን በልማቱ ዙሪያ ማሰለፍና የሕዝቡን ተሳትፎና ተጠቃሚነት ማረጋገጥ በህዳሴው ጉዞ ወሳኝ እንደሆነ ተረድተን ኢንተርፕራይዞቹን በአመለካከትና በክህሎት ብቃታቸውን ለማሳደግ የሚደረገውን ጥረት በመደገፍና ለውጤት በማብቃት ከተሞቻችንን የልማት ማዕከላት በማድረጉ ሂደት ግንባር ቀደም ሚና እንዲጫወቱና ለኢንዱስትሪ ልማት መሪነት መሠረት በመጣል ሀገራችን መካከለኛ ገቢ ወደ አላቸው ሀገራት ተርታ እንድትሰለፍ የማይተካ ድርሻ አላቸው። ለዘርፉ ልማት መሳካት የሚመለከታቸው ሁሉ የተናጠልና የጋራ ኃላፊነታቸውን እንዲወጡና በዘርፉ የሚታየውን ኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር በተከታታይ ትምህርትና ሥልጠና እንዲሁም ትግል በልማታዊ አስተሳሰብ በሂደት መተካት የስትራቴጂው ቁልፍ ተልዕኮ ነው።

